

și-a părăsit orbita. Pradă căldurii, întregul Univers fu zguduit de frisoane de febră..."

Iată, deci, spectacolul pe care arma îl oferea în momentul folosirii ei. Relatarea efectelor ei ne sugerează asociații obsedante. „Destinată să aducă moarte popoului”, ea „transformă oamenii în pulbere”, astfel încât este imposibilă identificarea corpurilor. Întrebuințarea ei „duce la distrugerea a tot ce trăiește”. Supraviețuitorii își văd părul și unghiile căzându-le, iar „hrana nu mai e bună de mâncat”. „Mulți ani după aceea, soarele, stelele și cerul rămân ascunse după nouri și intemperii”.

Numele teribilei arme variază în funcție de regiuni: „arma lui Brahma” sau „flăcările lui Indra” — în India, „Mashmack” — în America de Sud, „arma tunetului” — în mitologia celtică. Aceleași legende vorbesc și de arma care naște un foc în stare să înghiță trei Universuri. Unele surse sînt și mai precise: „Este flacăra care devorează Universul la ceasul sfîrșitului său”.

O flăcără, deci, în care Universul se dislocă și piere? Oare cum să ne închipuim că anticii știau ceva despre această armă? Oare, dincolo de aceste mituri și legende, să fie o amintire reală? Unele descoperiri arheologice se pretează la o interpretare care e susceptibilă să verifice o atare presupunere. Zidurile citorva fortărețe irlandeze, din Dundalk, spre exemplu, mai păstrează încă urmele lăse, pare-se, de acțiunea unei temperaturi atât de ridicate, încât blocurile de granit din care sînt alcătuite s-au topit la suprafață. Este cunoscut punctul de topire a acestui mineral între 1 000 și 1 300°C; se presupune că s-a folosit arma teribilă a Antichității. Este probabil că ea a fost folosită și în Asia Mică, după cum demonstrează săpăturile de la Hattonsas, capitala hitiților, distrusă cu ajutorul unei fulgerătoare acțiuni termice foarte înalte, de origine necunoscută. Tot în Orientul Apropiat, ruine înalte de 46 m se ridică încă în locul cetății antice Babylon. Sînt cele ale turnului regelui Nimrod pe care Flavius Iosif îl menționează drept constructorul turnului Babel. Unii cercetători văd în ele rămășițele construcției devenite legendă. „Aici a coborît Dumnezeu și a lovit constructorii, pe care i-a împrăștiat pe tot pămîntul.” În afara de această asemănare cu Biblia, atenția arheologilor a fost atrasă de urmele unei conflagrații artificiale. „Nu se poate explica”, scrie unul din cercetători, „de unde poate veni această căldură care, nu numai că a înroșit pînă la incandescență cărămizile, dar le-a făcut să intre în fuziune, arzînd carcasa turnului și toate zidurile de argilă”.

Există în Orientul Apropiat o altă regiune unde „teribila armă” ar fi fost pusă în acțiune. Este vorba de cele două orașe Sodoma și Gomora, de pe malul Mării Moarte, distruse, după cum scrie Biblia, de un foc ceresc, cu toate casele, cu toți locuitorii și cu toți „germenii pămîntului”. Din lipsa oricărei urme, s-a crezut mult timp că cele două cetăți sînt, pur și simplu, rodul imaginației mitologice. Dar iată că, recent, cele două nume au putut fi citite pe tablele de la Ebla, acoperite cu scriere cuneiformă. Sodoma și Gomora figurau pe ele, împreună cu alte orașe care au ajuns pînă la noi: Damasc, Beyruth, Byblos.

Alte fapte de aceeași semnificație îi fac pe oamenii de știință să ridice din umeri. De pildă, descoperirea în India a aceluși schelet uman a cărui radioactivitate reprezintă de 50 de ori media obișnuită. Pentru ca depunerile de pe oase să fie iradiate în asemenea cantitate, ar fi trebuit ca omul, mort acum 4 000 de ani, să fi consumat, timp îndelungat, alimente a căror radioactivitate depășește de sute de ori cantitatea medie.

Știau oamenii să zboare?

În 1898, s-a descoperit, în Egipt, modelul unei păsări în zbor, construit din lemn acum 25 de secole. Cînd, recent, i s-a făcut o copie mărită, s-a constatat că „pasărea faraonilor” intrunea toate caracteristicile planorului modern. Grație ținutei aerodinamice a profilului său, ea zbura și plana liber. Iată și comentariul unui istoric de artă a vechiului Egipt: „Egiptenii nu au făcut niciodată modelul, fără să posede originalul”.

În poemele epice a numeroase popoare, întîlnim legende despre zei și eroi care se deplasează în aer cu ajutorul „carelor înaripate”. În Vede întîlnim chiar termeni tehnici pentru desemnarea acestor aparate de zbor: vimana și aguihotra. Unele texte care au ajuns pînă la noi descriu, în mod foarte realist, aspectul și echipamentul lor. Citim într-o carte sanscrită: „carul rage ca un leu” în momentul decolării. Uneori se subliniază că, dimpotrivă, zborul este perfect silențios. Evident că este vorba fie de regimuri de zbor, fie de tipuri de aparate diferite.

Un detaliu care revine mereu: carul ceresc strălucește „ca focul într-o noapte de vară”, ca o „cometă pe cer” sau „arde ca o flăcără roșie” (Ramayana). „A fost pus în mișcare de un fulger înaripat, tot cerul s-a luminat cînd a trecut” (Mahabharata); „din el ieșeau două torente de foc”.

Iată descrierea interiorului unui aparat de zbor pe care o găsim în Samarangana Sutradhara, sursă epică sanscrită (230 de strofe): „Corpul său trebuie să fie foarte solid și foarte rezistent, făcut dintr-un material ușor și asemănător cu o enormă pasăre zburătoare. În interior, trebuie să se pună un dispozitiv care conține mercur și, deasupra, o mașină de încălzit. Prin forța pe care o are mercurul și care pune în mișcare turbina purtătoare, omul care se află în interiorul acestui car va putea să străbată mari întinderi în modul cel mai surprinzător cu putință”.

Conform aceleiași surse, există vimana-uri „mari cit niște temple”. Pe cele patru flancuri, în virtutea unor reguli (legi, instrucțiuni) stabilite, se instalează rezervoare mari, „pline cu mercur”.

Traducerea cuvîntului „mercur” face loc confuziilor, numeroasele sale accepțiuni putînd însemna substanță, elixir sau chintesență. Ceea ce e și mai rău este că „mercur” este un termen de alchimie sau, mai degrabă, simbolul său, susceptibil să acopere cutare sau cutare realitate accesibilă numai inițiaților.

Odată aflat în aer, vimana se transformă, imediat, într-o „perla care zboară spre ceruri”. Comparația cu perla reapare în textele tibetane.

Am mai spus că anticii au căutat să ascundă unele cunoștințe profanilor. Ar fi fost cel puțin bizar să nu facă la fel și în privința carelor zburătoare și a mecanismelor lor.

În timpul împăratului Cheng Tang (sec. 18 î.e.n.), un anume Ki Kungshi a construit un car zburător și, în timpul unei încercări, s-a ridicat în aer. Vîntul favorabil l-a dus într-o provincie învecinată. Ce a făcut împăratul în fața acestui succes? A acceptat bucuros noua invenție? Nu. Dacă e să credem cronică chinezească, el „ordonă distrugerea carului, pentru ca (secreta sa) să nu se răspîndească în popor”. Motivele unei asemenea atitudini? Iată-le, de astă dată, după un text sanscrit: „Se cuvine ca realizarea de astfel de aparate să fie păstrată secretă, pentru ca (știința) să

rămână departe de ignoranți. Prin urmare, știința capabilă de asemenea realizări nu va fi niciodată dezvăluită, nu trebuie semănată în toate cele patru vânturi..."

Evident că aceste temeri nu au fost gratuite. În unele texte vechi, citim că unele aparate zburătoare au fost folosite în scopuri militare. Scenele de bătălie par a fi fost pictate după natură sau descrise de un martor ocular: „Vimana coborî cu o viteză incredibilă și lansă multe proiectile strălucitoare ca aurul, mi se fulgere. Urmare explozii furioase și sute de vârtejuri de flăcări. Trupele fură cuprinse de teamă și văzurăm cai căzînd la pămînt, elefanții de luptă și un mare număr de războinici uciși de explozii. Trupele intrară în debandadă, oribilul vimana le urmări pînă cînd nici un om nu scăpă” (Mahabharata, Karnapawana).

Acest text este vechi de patru mii de ani.

Și în America, unele rapoarte antice ne îndeamnă la reflecție. Cartea sacră a indienilor, Popol-Vuh, vorbește de patru strămoși ai tribului care, după ce au văzut „nu se știe ce” pe cer, și-au luat în grabă rămas bun de la toată lumea, apoi au urcat pe vîrfurile unui munte. „Ne întoarcem la poporul nostru”, au spus ei, „ne-am îndeplinit misiunile, iar zilele noastre sînt pe sfîrșite...” Cei patru oameni „dispărură imediat pe înălțime, pe vîrfurile muntelui. Femeile și copiii lor nu i-au înmormîntat, pentru că nu au fost văzuți dispărînd”.

În America Centrală, n-a fost încă uitată legenda unei suverane puternice, supranumită Tigresa Înăripată, care semăna învățătura printre oameni. După un oarecare timp, ea ceru să fie dusă pe vîrfurile unui munte, unde „dispăru în mijlocul fulgerelor și al trăsnetelor”.

Aceste mituri amintesc de altele care au luat naștere în alt colț al pămîntului, în Asia de sud-est. În ambele cazuri, este vorba de civilizatori care se deplasau cu ajutorul unor aparate de zbor și care plecau imediat ce „misiunea li se termina”. Dicționarul Guangdi (chinezesc) descrie patru tipuri de astfel de aparate. Cel care îl transporta pe Huang Ti însuși — celebrul literat din legende chinezești — avea aripi și strălucea de reflexe metalice. Înainte de a zbura, el „bea apă”. Despre un alt aparat, aflăm că, după ce era abandonat, „capul său” continua să iradieze căldură, și a fost îngropat cu mii de măsuri de precauție. Un nor ușor de aburi se ridica din sol în acel loc care trebuia să servească, mult timp, de pelerinaj pentru populațiile locale.

**Au existat
călătorii în Spațiu?**

S-ar putea admite, în principiu, ideea că o civilizație anterioară nouă ar fi posedat cunoștințele necesare pentru a încerca să ajungă pe alte planete? E fan-

tastic, de necrezut. Și totuși... iată ce spun izvoarele antice: „Cu ajutorul acelor aparate”, notează un text sanscrit, „locuitorii Pămîntului se pot ridica în aer, iar locuitorii cerului pot coborî pe Pămînt”. Și mai departe: astfel de aparate permit deplasările în Suryamandala sau regiunea solară (sistemul solar?) și în Nakhatramandala, regiunea stelară.

Conform unor texte în chineza veche, civilizatorul Huang Ti, menționat mai sus, a plecat cu însoțitorul lui în direcția Regulus, o stea din constelația Leului. Detaliu important: unul din călători, după ce a îngurgitat ceva, „a murit temporar și a reînviat (reinviat) peste 200 de ani”. După unii teoreticieni ai zborurilor cosmice, echipajele vor trece într-o stare de anabioză, cu scopul de a încetini la maximum propriul timp biologic, în cursul călătoriilor care vor dura mai mult decît o viață de om. Distanța dintre Regulus și sistemul nostru solar este de 85 de ani-lumină.

Să deschidem, în sfîrșit, faimoasa carte a lui Enoch sau cartea misterelor lui Enoch, una din apocrifile creștinismului primitiv. În ea se povestește că, pentru un timp, Enoch fu dus pe pămînturi necunoscute, si-

Taina Colosului din Rhodos

Pretinsa (posibila?) mînă a Colosului din Rhodos

tuatے sus, în cer. I se dădură unele noțiuni de astronomie, adică mișcarea Soarelui, cauzele micșorării zilelor și lungirii nopților, calendarul lunar, pătările și mișcarea Lunii. Detaliu surprinzător: revenit pe Pământ, Enoch văzu că filii lui erau mai vîrstnici decît el.

Acest lucru nu ne miră. Știm că, față de locuitorii Pămîntului, timpul se scurge mai încet pentru astronautul care se deplasează cu o viteză apropiată de cea a luminii. Dar ne întrebăm cum au ajuns anticii la astfel de cunoștințe.

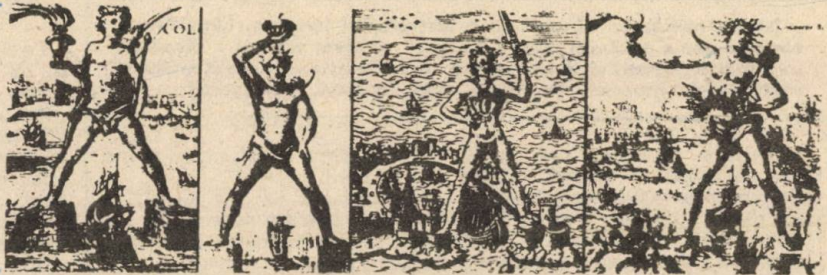
Mai important este, însă, faptul că cercetătorii dispun deja nu numai de texte, dar și de ceea ce numim „probe materiale”. În 1976, pe malul lacului Vakcha (în Asia), mai mulți locuitori au găsit un obiect straniu, de mărimea unui pumn, de un alb strălucitor. Abia frecat sau lovit, din locul atîns țîșneau jerbe de scînteie. Din fericire, savanții au intrat în posesia obiectului care a fost studiat în detaliu. Era un fragment de cilindru sau de sferă cu diametrul de 1,2 m, cu destinație enigmatică. Mai mult încă: era un aliaj de rocă rară cu cerium (67,2 la sută), lantan (10,9 la sută), neodim (8,78 la sută) și puțin fier și magnezium.

S-au găsit, de asemenea, urme de uraniu și molibden. Deoarece uraniul din aliaj nu are produse de dezagregare, vîrsta fragmentului nu depășește 100 000 de ani.

Concluzie: un aliaj de origine artificială. Pe Pământ, nu există materiale naturale astfel compuse sau dotate cu astfel de proprietăți. După toate probabilitățile, el a fost fabricat pe planeta noastră (sau în sistemul nostru solar) dintr-un praf ale cărui fire conțineau, fiecare, mai multe sute de atomi. În ce privește procedeul, s-a recurs, fără îndoială, la compresiunea la rece, sub forța mai multor sute de mii de atmosfere. Civilizația noastră nu e pregătită încă să construiască echipamente capabile să formeze piese de aceste dimensiuni la presiuni comparabile. Pentru moment, nici nu poate fi vorba.

**Traducere și adaptare
de I. Roman**
(după revista sovietică „Sputnik”)

Diverse reprezentări ale
celebrului monument

Colosul din Rhodos a fost o statuie de 70 de coți înălțime (ceea ce ar însemna, dacă ne referim la „cotul” egiptean, circa 35 de metri), realizată în bronz, după 12 ani, de către sculptorul local Chares din Lindos, între 292 și 196 î.e.n., pentru a sluji drept far — se crede — în portul Rhodos. Acest monument a fost construit ca omagiu adus zeilor pentru a fi salvat orașul de la asediul regelui Macedoniei, Demetrios I Poliorcetes, și, nu se știe exact din ce motiv, în mod special zeului Soarelui, Helios, pe care se presupune că l-ar reprezenta statuia.

În 225 î.e.n., un cutremur a precipitat Colosul în mare, iar un oracol delhic a interzis reconstruirea sa. El se numără totuși — împreună cu Piramidele (care există), Mausoleul din Halicarnas (distrus), templul Dianei din Efes (incendiat de Erostrat care căuta să devină celebru astfel), grădinile suspendate din Babilon (dispărute), farul din Alexandria (distrus) și gigantică statuie din aur și fildeș a lui Zeus din Olimpia — printre marile capodopere ale geniului uman.

Pentru a-l găsi era firesc să fie căutat în mare.

Vara trecută, Stathis Alexandris, ministrul grec al Marinei, și Paraschis Kailis, armator din Rhodos, organizează o expediție în locul respectiv și ridică la suprafață o bucată de piatră de circa o tonă care aduce, cu oarecare imaginație, cu vestigiile unei mîini gigantice din piatră; mulți oameni se grăbesc să vadă, cu ochii lor, pumnul Colosului.

În acest moment, încep să se confrunte opiniile experților. Cum este posibil ca o statuie din bronz să aibă un pumn din piatră? Se presupune, în primul rînd, că statuia ar fi fost sculptată în piatră, apoi acoperită cu plăci de bronz; nu este imposibil, dar această ipoteză ignoră totalmente mărturiile istorice ale epocii, în special cele ale lui Philon din Bizanț, Strabon și Pliniu cel

Bătrîn. Philon arată că statuia era din bronz, iar pentru a o susține (lucrul cel mai dificil), Hares a construit o schelă din fier fixată în blocuri de piatră. În aceste condiții nu este clar de ce ar fi îngreunat sculptorul pumnul sau mîna statuii (statuia îl reprezenta pe Helios nud, cu brațul drept îndoit deasupra capului, ca pentru a-și proteja propriile raze de cele ale soarelui, și cu brațul stîng întins) cu o umplutură din piatră, fie că era mina dreaptă sau stînga. Oricum, această obiecție este întărită de mărturia lui Strabon, care precizează că membrele erau scobite și „căscate ca niște caverne”, dată fiind dimensiunea sculpturii.

Pare, deci, exclus ca blocul de piatră pescuit să reprezinte una din minile colosului. Profesorul John Barron, directorul Institutului de studii clasice de la universitatea din Londra, trimis de „The Sunday Times” la Rhodos pentru a-și spune părerea în legătură cu acest obiect, crede că este vorba, într-adevăr, de un obiect care a fost sculptat, dar care este cu mult mai recent decît colosul. El crede, de asemenea, că acest fragment nu este mai vechi de două secole, și că nu a rămas în apă prea multă vreme. Detaliu bizar, chiar în acest caz: blocul de piatră nu are nici o urmă de scoici...

Dar chiar și aceasta este o opinie tulburătoare. Cine să fi sculptat o mînă gigantică (are aproape 2 metri) acum două secole? Și pentru ce? De ce și-ar fi aruncat apoi artistul opera în apă? Nimeni nu știe nimic. Arheologii greci — trimiși de Melina Mercouri, ministrul culturii, consideră că este vorba de un spărgător de valuri și nu de o parte dintr-o sculptură. Dar s-a pus întrebarea: de ce un spărgător de valuri ar avea niște dungi atît de clare și profunde precum cele care reprezintă, se pare, spațiile interdigitale?

Există multe puncte obscure. Și, parcă pentru a face mai de nepătruns enigma, vasul „Poseidon”, care a realizat salvarea acestei mîini ce parcă dă onorul, a trimis în adîncuri o cameră de luat vederi; aceasta a filmat fundul pe care se găsea faimosul vestigiu. Prof. Barron a examinat acest film și a reperat foarte multe

vestigii, amfore, ghiulele de tun și — ceea ce este cel mai curios — o bucată dintr-o sculptură care reprezintă un fel de calotă peste care se află un soare spart, amintind uimitor de descrierile soarelui de peste stația lui Helios.

Lucrurile se prezintă ca și cînd un sculptor glumeț ar fi realizat o replică a Colosului din Rhodos și l-ar fi aruncat în apă. Dar cînd? O asemenea operațiune nu ar fi trecut, desigur, neobservată, chiar dacă ar fi fost realizată acum o mie sau două mii de ani, deoarece, cu toate că, la vremea respectivă, nu existau reporteri, se știe exact cum au sfîrșit vestigiile colosului.

În anul 663, generalul arab Mavias a recuperat ce a mai putut recupera din bronz și a expediat totul cu vasul în Siria; acolo, vestigiile au fost cumpărate de un negustor din Edese și vîndute împăratului Constantin Porfirogenetul, care le-a încărcat pe o caravană de 900 de cămile pentru a le duce pînă în Bizanț.

Sub „ploaia de foc“

Istoria navigației abundă în catastrofe misterioase. Una dintre ele este cea a goelei „Mary Celeste”, al cărei echipaj a dispărut în mijlocul oceanului în noiembrie 1872. De atunci au fost emise o mulțime de ipoteze. Dar care este, în fond, realitatea?

Ancheta se terminase, dar întrebările continuau să rămînă. Cînd mai aveau doar 600 de mile de parcurs pînă la coastele Portugaliei, marinarii micii corăbii engleze „Dei Gracia” au putut observa o goeletă abordînd pavilion american. Nava tăia liniștită talazurile, avînd o velă coborîtă. Apropiindu-se mai mult, marinarii săi au putut vedea că este vorba de goeleta „Mary Celeste”. Dar, stupoare, la bordul ei nu se observa nici o mișcare. O barcă a fost lăsată la apă. Ofițerul cu navigația și cei doi mateloți care-l însoțeau au urcat la bordul goelei.

Jurnalul de bord se găsea pe masa din cabina căpitanului. Ultima însemnare data din 24 noiembrie 1872. Din ea rezulta că, la acea dată, goeleta se găsea în perimetrul Insulelor Azore. În careul ofițerilor, de asemenea, nimic deosebit. Pe masă: farfurii și cesti, plăți — linguri, furculițe și cuțite. În bibliotecă: o casă de bani deschisă conținînd bijuterii și o sumă importantă de bani. În dormitorul echipajului, se simțea umezeala, însă ordinea domnea și acolo: paturile erau făcute, ceara de încălțăminte la locul ei, lenjeria la fel. Un singur lucru te uimea: pipele marinarilor erau puse pe masă. Or, se știe, un adevărat marinar nu se desparte niciodată de pipă.

În magazii se găseau rezerve îndestulătoare de apă și merinde. Încălcătura a fost, la rîndul ei, cercetată. În cală, se aflau depozitate butoaie cu alcool, și toate erau la locul lor.

Totuși barca de salvare nu se mai afla la bord.

Comandantul lui „Dei Garcia” a hotărît să conducă nava „Mary Celeste” pînă în Gibraltar, în vederea încasării primei de salvare a corăbiei și a încărcăturii sale. Dar acest lucru nău a mers prea ușor: ancheta dura de trei luni și nimic nu se hotărîse încă. Pe punte au fost descoperite pete ce păreau a fi de sînge uman. Pe de altă parte, au fost observate tăieturi adînci în frînghia catargului. Ancheta stagna, căci, dacă existau pete de sînge, puteau exista și victime. Rămînea speranța apariției, în cele din urmă, a vreunui supraviețuitor. O navă a pornit spre zona Azorelor pentru a găsi eventuale urme, dar căutările sale au fost zadarnice...

În martie, anul următor, căpitanul vasului „Dei Gracia” a putut încasa, în sfîrșit, prima oferită de societatea de asigurare pentru recuperarea goelei „Mary Celeste” și a încărcăturii sale. Afacerea a fost clasată... dar misterul rămînea!

S-au făcut nenumărate supoziții. Una dintre ele se referea la părăsirea în grabă a vasului din cauza fricii de o furtună cu valuri gigantice. Apoi, elemente dezlanțuite ar fi răsturnat barca de salvare cu oamenii la bord. Dar jurnalele de bord ale celor 15 nave care se găseau în zonă, în acea perioadă, menționau că timpul a fost mereu frumos.

Au fost incriminate eventualii pirăți; s-a emis chiar ipoteza că nava a fost atacată de o... caracatiță gigant.

Astăzi se caută o explicație științifică a dispariției echipajului goelei, raportată în special la fenomenele fizice pe care le declanșează, cîteodată, oceanul.

INCENDIILE MISTERIOASE

La 8 octombrie 1871, spre seară, s-a dat primul semnal de alarmă: în partea de nord-est a orașului Chicago, o casă a luat foc. Apoi, incendiile au început să se succedă, în aproape două ore orașul fiind cuprins de flăcări. S-a crezut, mult timp, că acest incendiu, care a distrus aproape în întregime un oraș înfloritor, a fost provocat de un accident. Fizicianul american Owen Chamberlain, refuzînd versiunea oficială a „vacii care a răsturnat lampa cu petrol”, a avansat o teorie care i-a lăsat fără glas pe mulți: în același timp cînd flăcările mistuiau cu furie orașul, focul făcea ravagii în diverse alte regiuni din statele Michigan, Iowa, Kansas, Nebraska, Minnesota și pe litoralul Pacificului. Focul a „măturat”, pe o lungă fișie, aproape toată coasta vestică a continentului american.

Fizicianul american, scotocind prin arhive, a dat de multe lucruri interesante. „Focul cădea ca o ploaie” — a citit el într-un ziar al vremii. „Aveai impresia că cerul luase foc” — scria un altul. Și încă un detaliu straniu: sute de oameni care au fugit de foc au fost găsiți morți în locuri unde focul incendiilor nu i-ar fi putut atinge: pe cîmpuri, aproape de drumuri, pe terenuri virane.

Dar atunci ce s-a petrecut? Fizicianul american și-a amintit de o cometă stranie, descoperită de astronomul amator austriac Von Biela. După calculele sale, ea ar apărea constant pe cer la o perioadă de șase ani și nouă luni. „Ce surpriză ne va pregăti cometa la următoarea sa apariție?” — se întreba specialiștii, după ce, la ultima sa observare, aceasta se divizase în două, iar cele două bucăți zburau paralel la o dis-

tanță de 2,5 km. Dar ea nu a mai apărut la data fixată. Este adevărat că, în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1872, când cometa trebuia să se apropie de Pământ, în diverse regiuni ale Europei s-a declanșat brusc o ploaie de meteoriți, dar mai este adevărat și faptul că ploaia de meteoriți s-a declanșat din punctul din care ar fi trebuit să-și facă apariția cometa. Totuși ploaia meteorică a căzut în noiembrie 1872, în timp ce incendiile au fost înregistrate în octombrie 1871, adică în urmă cu peste un an. Chamberlain era, însă, convins că ele se datorau unor cauze cosmice și nu unui accident. Și iată că el descoperă confirmarea, găsind documente care atestă că, divizată în două, cometa a fost semnalată aproape de Terra și în octombrie 1871. Probabil că o bucată din ea s-a dezintegrat provocând misterioase incendii din Chicago și din celelalte orașe americane. Această ipoteză explică, în același timp, și incendiul și numărul mare de focare. Se explică, astfel, și moartea persoanelor care încercau să se salveze din oraș.

Dar să revenim la povestea inițială. Ce s-a întâmplat cu goeleta „Mary Celeste”? Atragem din nou atenția asupra datei: 26-27 noiembrie 1872. În acea perioadă, după cum precizează astronomii, cometa Biela s-a dezintegrat complet, iar ploaia meteorică s-a abătut asupra

unor părți ale planetei noastre. O fi ea oare la originea tragediei? Să ne imaginăm:

...Echipajul vasului a auzit un zgomot din ce în ce mai puternic. Un corp strălucitor a brăzdat întunericul nopții, apoi un altul, și un altul... După aceea, ceva inimaginabil a început. „Pietre de foc” cădeau din cer și explodau. Un fum dens și înepător se ridica din ape. Marinații se sufocau. Un meteorit incandescent ar fi putut, în orice moment, să lovească nava, iar în cală se aflau butoaie cu... alcool. Magaziile vasului nu mai fuseseră de mult aerisite și, probabil, că în ele se acumulasera mulți vapori de alcool. Cea mai mică scinteie ar fi putut provoca o explozie. Probabil că, în acele momente, căpitanul ar fi ordonat echipajului să lase la apă barca de salvare. El voia, se pare, să se îndepărteze de goeletă cât dura pericolul. Pentru aceasta îi trebuia un cablu necesar remorcării bărcii de vas. Panica pusese stăpînire pe echipaj și, în acele momente negăsindu-se un colac de sfoară, căpitanul a ordonat să se taie bucăți din frînghia de manevrare a velelor. (aceste tăieturi au atras, mai târziu, atenția anchetatorilor care au analizat cauzele „accidentului”).

Și apoi? Probabil, o pală de vînt a rupt cablul de remorcare, vislașii din barcă nemaiputînd ajunge vasul. Sau, poate, o „piatră cosmică” a lo-

vit, în plin, barca de salvare. În tot cazul, goeleta și-a pierdut echipajul și a fost purtată de vînturi și de valuri pînă a fost remorcată de corabia engleză. Este puțin probabil ca un meteorit să lovească un vapor sau o barcă - afirmă unii. Totuși, să ne adresăm istoriei navigației. Se cunoaște bine cazul corăbiei engleze „Eclipse” care, în cursul unei nopți, a fost lovită de un meteorit de dimensiunea unei mingi de fotbal. Incendiul care s-a declanșat cu acel prilej a putut fi stins de marinari, dar neavînd cum astupa breșa produsă, nava s-a scufundat.

Un meteorit de dimensiuni și mai mari a lovit velierul englez „Sagittarius”, care s-a scufundat atît de rapid încît ocupanții lui nu au avut timp decît să se îmbarce în bărcile de salvare. Înaintea celui de-al doilea război mondial, nava olandeză „Ocean” era cît pe ce să fie lovită de un enorm meteorit, care a căzut la cîțiva metri de ea. Un gaz sufocant a înconjurat nava. Nu știm ce s-ar fi întîmplat dacă vîntul nu ar fi împrăștiat emanațiile toxice.

Acestea sînt, deci, lucruri care se pot întîmpla. Și am putea, desigur, să ne imaginăm ce ar simți niște oameni pe un mic vas în mijlocul oceanului în momentul cînd asupra lor se revarsă din cer „o ploaie de foc”!

A.C. Ionescu

(după revista sovietică „Sputnik”)

EBRIETATE

Locuitorii unui mic sat din Franța au fost martorii unui eveniment curios; pe o stradă apăruse un taur care renunțase total la manifestări de agresivitate și care, dimpotrivă, dădea semne neobișnuite de exuberanță. Veterinarul, chemat la fața locului, a pus diagnosticul imediat: stare de ebrietate. Taurul găsisse lîngă pășune o livadă cu meri și, datorită faptului că mincase o porție respectabilă din merele căzute sub pomi, acestea au continuat să fermenteze în stomacul său, producînd alcool care, în final, l-a îmbătat. Taurul bătu a fost, apoi, condus cu alai, spre grajduri.

K.O.

Boxerul mexican Luis Hernandez a putut să-și învingă, în mod original, tracul înainte de a începe lupta, datorită unei întîmplări neașteptate. În criză de timp, managerul său a dat buzna în vestiar în care boxerul se pregătea de meci, l-a tras după sine prin sala în care suporterii strigau frenetic, l-a urcat pe ring tocmai cînd arbitrul îi anunța numele și, cu un gest teatral, a smuls halatul de pe Luis. Strigătele admiratorilor s-au preschimbât în risete homerice; din cauza emoției și a înfrigurării cu care aștepta meciul, boxerul uitase să-și pună echipamentul și, în consecință, stătea acum în fața publicului „îmbrăcat” doar cu mânușile. Se pare, însă, că enervarea care l-a cuprins i-a fost de mare folos — întors pe ring, de data aceasta complet echipat, el și-a făcut adversarul K.O. la cîteva secunde după începerea primei runde.

IDEE

Un șerif întreprinzător din localitatea Bradeston (SUA) a găsit o soluție originală pentru a amortiza o parte din cei 7 milioane dolari necesari pentru construirea unui nou penitenciar; contra sumei de 5 dolari (în care este inclus și micul dejun), oricine poate petrece o noapte într-o celulă a închisorii orașului și poate gusta „deliciile” vieții de pușcărie. Ideea s-a bucurat de un succes nemaipomenit, spre marea mîhnire a proprietarilor de hoteluri din ținut.

PROBLEME LA INTRARE

După o evadare reușită din închisoarea din Nürnberg, un deținut a decis să se întoarcă de bunăvoie la penitenciar, după ce constatase că soția lui nu avusese răbdare să-l mai aștepte... La poarta închisorii, însă, a trebuit să aștepte aproape o jumătate de oră, pînă cînd cei de la administrație i-au găsit fișa...

ANIMALE DE APARTAMENT

Pentru a se pune la adăpost de eventualele reclamații ale clienților unui hotel din Singapore privind starea precară a camerelor, proprietarul acestuia a pus un anunț care suna astfel: „Stimate doamne și stimate domni, vă rugăm să nu vă speriați dacă vedeți șoareci sau șobolani prin cameră. Aceste animale inofensive au fost cumpărate special pentru dumneavoastră pentru a minca păianjenii veninoși.”

Operă

Compozitorul sovietic Iuri Kasarian, autor al operei „Ernest Hemingway”, a decis ca premiera mondială a lucrării sale să aibă loc pe scena „Teatrului Garcia Lorca” din Havana, în cadrul primului Festival internațional al artei lirice organizat în capitala cubaneză. Într-o conferință de presă, I. Kasarian și Grigori Cighinov, coautor al libretului, au arătat că au ales Cuba pentru premiera operei lor, întrucât aici și-a petrecut Hemingway cei mai importanți 20 de ani ai vieții sale creatoare.

Subiectul operei se bazează mai ales pe celebrele romane „Adio, arme” și „Pentru cine bat clopotele”. Interpretarea rolului principal i-a revenit baritonului cubanez Angel Menendez.

Muzeu

Un nou lăcaș de cultură vorbind despre străvechi civilizații: „Muzeul templului mare”, din Ciudad de Mexico, deschis pentru public după inaugurarea sa de către președintele Miguel de la Madrid. Aici se află expuse circa 7000 de piese ale culturii mexicane prehispanice, de o deosebită valoare istorică. Ele sînt, toate, unicate autentice, scoase la lumină în timpul unor excavații ce s-au desfășurat între anii 1978-1982. Interpretarea acestui important material continuă, apreciindu-se că ea va dura 15-20 de ani. Proiectul arhitectonic al muzeului, realizat pe o suprafață de 2340 mp, se desfășoară în jurul unui patio (curte interioară), care se regăsește la toate cele trei niveluri ale clădirii și pe marginea căruia sînt distribuite opt săli de expoziție. Templul mare, pe locul căruia s-au desfășurat săpăturile, era centrul religios al vechii capitale aztece, Tenochtitlan. Muzeul de azi este destinat nu numai să găzduiască prețioasele obiecte găsite, ci și să servească drept centru de cultură și informare asupra istoriei Mexi-

cului. Pornind de la două divinități de bază ale mitologiei aztece - Huitzilopochtli (zeul războiului) și Tlaloc (zeul ploii și fertilității) -, muzeul realizează o viziune de ansamblu asupra unui popor de agricultori și războinici, ca și asupra momentului cuceririi de către spanioli și a începutului epocii coloniale.

„J'accuse”

Manuscrisul celebrului rechizitoriu „J'accuse”, prin care Emile Zola a atras atenția opiniei publice franceze, asupra „cazului Dreyfus”, nu va putea părăsi Franța, a anunțat ministrul culturii, François Leotard. Textul original, publicat la 13 ianuarie 1898 în ziarul parizian „L'Aurore”, urmează a fi vîndut la licitație la Montecarlo (Monaco). Are 39 de pagini, iar prețul cu care intră în licitația organizată de firma londoneză „Sotheby's” este de 80 000 de dolari. Cel mai probabil - se apreciază - va fi achiziționat de un colecționar, care, dacă va locui în străinătate, nu va avea dreptul să scoată manuscrisul din Franța. Emile Zola a scris acest rechizitoriu pentru a denunța conspirația împotriva lui Alfred Dreyfus - ofițer în armata franceză, de origine evreu din Alsacia - condamnat în 1894 pentru spionaj, pe baza unor simple bănueli. Sectoarele republicane moderate, socialiste și antimilitariste ale epocii au sprijinit ideea nevinovăției lui Dreyfus, în timp ce dreapta naționalistă, antisemită și clericală a susținut contrariul. În 1899, un consiliu de război îl condamnă din nou la zece ani închisoare, cu circumstanțe atenuante, ulterior fiind grațiat. În 1906, sentințele sînt revocate și Dreyfus este reincorporat în armată. Publicarea, în 1930, a jurnalului maiorului Schwartzkopf - atașat militar german la Paris, care primise informațiile pe baza cărora a avut loc procesul - au dovedit definitiv nevinovăția lui Dreyfus, care a murit cinci ani mai tîrziu, la vîrsta de 76 de ani. Manuscrisul rechizitoriului lui Zola va fi pus la licitație împreună cu o colecție de circa 400 de scrisori ale acestuia, multe dintre ele legate de același „caz Dreyfus”.

Nocivitate

După lectura unui studiu detaliat consacrat efectelor tutunului asupra sănătății, ministrul japonez de resort, Juro Salto, a anunțat

presei decizia sa de a se lăsa „pentru totdeauna” de fumat. Studiul a fost pregătit de către un grup de specialiști și prezentat la Conferința mondială asupra tutunului și sănătății, desfășurată la Tokio, 9-12 noiembrie. Din cele 370 de pagini ale sale, 225 sînt consacrate efectelor fumatului asupra celor care îl practică și a celor care inhalează, fără să vrea, fumul țigărilor. În Japonia, arată textul, 62,5 la sută dintre bărbații adulți sînt fumători, procentul fiind de numai 12,6 la sută în rîndul femeilor. 75 la sută dintre aceștia au declarat că ar dori să se lase de fumat. În gările din cadrul sistemului de transport feroviar urban din marile orașe, fumatul este interzis între anumite ore, respectiv în cele de trafic aglomerat.

La cules de... mine

Pe litoralul belgian există încă 500 de mine rămase din cele două războaie mondiale, care nu au fost încă dezactivate, deși, din 1982, au fost neutralizate, în medie, 322 kg de explozivi pe zi. Conform unui raport, care citează surse ale marinei belgiene, specialiștii în dezamorsarea minelor înregistrează anual circa 500 de apeluri de neutralizare a unor mine, grenade și bombe întîlnite din întîmplare pe coastele țării. În ciuda acestor cifre, accidentele de acest gen au fost rare, în ultimii trei ani doar o singură persoană pierzîndu-și viața. Marina belgiană insistă, totuși, asupra necesității de a se manifesta prudență și a se anunța găsirea oricărui obiect suspect. De asemenea, echipe de scafandri au fost dotate cu hărți germane din timpul celui de-al doilea război mondial, unde sînt indicate locurile de amplasare a minelor.

Scenariu

Anul viitor, în Mexic va fi realizat un film pe baza scenariului scris de fostul președinte Jose Lopez Portillo, intitulat: „Au sosit... Cucerirea Mexicului”. Noua producție cinematografică va relata întîlnirea și luptele dintre conchistadorul spaniol Hernán Cortés și ultimul împărat aztec, Moctezuma, expresie a confruntării între două civilizații, moment decisiv al cuceririi Mexicului. Vulcanul Popocatepetl, de unde se spune că au văzut spaniolii pentru prima dată capitala imperială a aztecilor, Tenochtitlan, va face parte din peisajul cinematografic.

BULETIN METEOROLOGIC

ORIZONTAL: 1) Măsurată în diferite scări. 2) Ploaie repede, abundentă și de scurtă durată — Bolta cerească, firmamentul (inv.). 3) Pleacă de la noi toamna și se reîntorc primăvara — Răcorit la urmă! — „Insulă” în toponimia franceză. 4) Vîrfuri subțiri și ascuțite din zona alpină — Zonă a globului terestru unde plouă în fiecare zi. 5) Aduce ploaia (var.). — Zgomot puternic produs de elemente ale naturii (pl.). 6) „Din văzduh cumplita..., cerne norii de zăpadă...” (Coșbuc) — Barbu Ionescu. 7) Oprește sau încetinește a circulației singelui. 8) Care se referă la totalitatea fenomenelor atmosferice caracteristice unui ținut, avînd ca factori principali temperatura, vîntul și ploaia. 9) Unul din uriașii trăsniți de Zeus (mit.). — Acolo zeul Vulcan fabrica trăsnetele pentru Zeus (mit.). 10) Cunoscut și sub numele de Euro, „cel mai melodios dintre vînturi”, după Hesiod — Climă, climat. 11) Autorul volumului de povestiri „Un septembrie frumos” (Viorel; n. 1940) — Ambarcațiune.

VERTICAL: 1) „Iupiter tonans”, zeul tunetului și al fulgerului la celti — Constelația Cassiopeia (abr.). 2) A goli — Sigur, neîndoios. 3) Cercetător sau cunoscător al ramurii geofizicii, care se ocupă cu studiul fenomenelor atmosferice (pl.). 4) Anterior în timp (prefix) — Rodica Negură — Desenator și pictor român. 5) Elena Soare — Asociația pentru muzică contemporană (U.R.S.S.) — Sorin Burniță. 6) „Anotimpul zăpezilor” este titlul unui volum al acestui poet român contemporan (Alexandru; n. 1914) — Prozator și poet român, autorul volumelor „Furtună de primăvară” și „Cînd au plecat cocorii” (Neculai; 1919—1972). 7) Ca un vînt violent. 8) Toma Crivăț —

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

Vînturi regulate care suflă la tropice de la nord-est la sud-vest, în emisfera boreală și de la sud-est la nord-vest, în emisfera australă. 9) Ca zilele ploioase — Arbore înrudit cu paltinul ce crește la munte. 10) Dormitor-auto — Mare revărsare de ape. 11) Sprinten ca un pîrliaș de munte (fem.; pl.) — Serie de diviziuni la unele aparate și instrumente (termometru, barometru etc.).

Dicționar: ÎLE, NUOR, CAS, PRE.

Mircea Iordache

Robinet cu surpriză

Cei 5 000 de locuitori ai așezării italiene Torrebeldicino privesc cu mare suspiciune orice robinet, dîndu-i drumul cu mari precauții. Aceasta, de cînd concetățeanul lor, Franco Costa, a avut neplăcuta surpriză ca, în loc de apă, în chiuvetă să-i „curgă”... un șarpe.

Și tot cu un șarpe

Cînd s-a aplecat, pe o străduță din Praga, să ridice ceea ce i s-a părut a fi un obiect tricotat, un tînar turist a constatat, cu spaimă, că era vorba de un șarpe ce-și împletise măiestrit coada.

Neavînd, probabil, chef de administratori, reptila a mușcat. Primul ajutor i-a fost acordat tînarului într-un restaurant. Firma acestuia: „La șarpele de aur”.

Alarmă pe toată linia

„Ajutor, mă omoară!” Acest strigăt disperat de femeie, provenind dintr-o locuință din Rosenheim (R.F.G.), i-a făcut pe trecători să dea alarma la poliție, pompieri și salvare. Echipajele, sosite de urgență la fața locului, au trecut la spargerea ușii din spatele căreia continua să se audă aceeași chemare deznădăduită. Înăuntru, nimeni. Doar pagagalul „Coco”, văzînd însă atîția

oaspeți de vază, nu a întîrziat să schimbe „placa”, cîrîind, spre stupefacția acestora, un politicos „bine ați venit”...

Ciuperci pe autostradă

Circulînd pe autostrada spre Kuibîșev, cetățeanul sovietic din fotografie a zărit niște baloane alb-gălbui, de o formă neobișnuită, la liziera pădurii. Apropiindu-se, nu mică i-a fost mirarea văzînd că este vorba de...două ciuperci. Cîntărind fiecare șapte kilograme. Mai dificilă, probabil, a fost găsirea borcanelor în care să le poată pune la murat, conform tradițiilor gospodărești.

Lumea secretă a băncii Angliei

În centrul City-ului, o clădire
semănând cu un muzeu - Banca
Angliei

În inima Londrei, în City, cartierul arhicunoscut al bancherilor și afaceriștilor, se ridică, la una dintre intersecții, o clădire austeră, cu aspect de muzeu, datorită fațadei cu coloane în stil antic și frizei: Banca Angliei, poate una dintre cele mai cunoscute imagini londoneze și chiar britanice. De-a lungul istoriei, această instituție a vehiculat fabuloase averi, miliarde de lire sterline obținute din comerț și afaceri, multe prin truda a milioane de indivizi neștiuți și răspinși pe un imens teritoriu ce, cîndva, alcătua un imperiu în care nicio dată nu apunea soarele.

Intocmai ca faimoasele bănci elvețiene, Banca Angliei, are, și ea, secretele sale. PHILIP GEDDES a publicat în 1987 o carte intitulată *INSIDE THE BANK OF ENGLAND (În interiorul Băncii Angliei)*, din care reproducem următorul fragment, preluat din *Telegraph Sunday Magazine*, în traducerea lui Stelian Turlea.

Banca Angliei e ceva neobișnuit. E ascunsă privirilor curioase de ziduri înalte, ca o cortină, fără nici o fereastră. Dacă încerci să pătrunzi în clădirea principală prin holul magnific de pe strada Threadneedle, un sistem de controale va descoperi dacă ești un vizitator bine-

venit. Mai întâi, politicianul domn Pointer, principalul portar al Băncii, strălucitor în livrea sa roz și pălăria înaltă, se va interesa de problemele dumneavoastră. Dacă sunteți un vizitator obișnuit, el vă va recunoaște: dl. Pointer afirmă cu mîndrie că știe, după nume și chip,

vreo 2000—3000 de persoane. Secțiile „Banking” și „Securities” sînt situate de fiecare parte a intrării și, dacă afacerea dv. e legată de ele, veți fi îndrumat spre locul potrivit. Oamenii dintre cei mai ciudați au de-a face cu Banca Angliei. De pildă, o doamnă a uitat mai multe sute de lire sterline în mașina sa de spălat, alături de haine; dl. Pointer își amintește că doamna a venit la bancă cu mașina sa de spălat plină de bucăți de bancnote; Departamentul de emisiuni l-a rezolvat problema, înlocuindu-i o parte din banii pe care îi pierduse. Alții nu sînt, însă, atît de norocoși. Două spanioloaice au venit la bancă cu vechi bancnote de cinci lire, care erau falsuri germane din timpul ultimului război mondial; singura lor răsplată a fost primirea unui plic roz prin care se confirma că au predat băncii, bancnote false valorînd

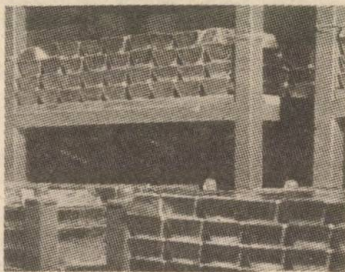
300 lire sterline. Turistilor și celor curioși li se spune, cu politețe și regret, că nu vor putea vedea tezaurul cu aur și nici mașinările de tipărit banii.

Dar dacă urmează să ai de-a face cu un oficial din interiorul băncii, vei fi preluat de un recepționar, apoi de paznicii băncii, care te vor lăsa în sanctuarul dinăuntru doar dacă ești însoțit de un membru al „staff”-ului. Paznicii în haine civile ai băncii nu au memoria d-lui Pointer și nici nu se încred în nimeni. Dacă vrei să treci, trebuie să arăți un permis — ceea ce e obligatoriu chiar și pentru guvernatorul băncii. Securitatea este atât de drastică încât aproape devine o obsesie: e ca și cum securitatea (recrutată din forțele speciale ale armatei și din ofițeri ai poliției militare) s-ar vedea pe ea însăși ca însărcinată cu transpunerea în realitate a frazei „sigur ca Banca Angliei”.

Marea teamă este că s-ar putea produce un furt la Banca Angliei. Cu certitudine, așa ceva n-ar fi un lucru ușor de făcut: clădirea este extrem de bine construită, cu ziduri formidabil de groase și uși grele. Forțele de securitate sînt mari și foarte discrete. Dar nici măcar n-ar fi cine știe ce lucru de furat, deoarece există foarte puține valori lesne negociabile în bancă. Pentru cei mai mulți oameni, banca este locul unde se tipăresc bancnotele și de unde se intervine pentru a proteja lira sterlină împotriva speculațiilor. Deși acestea sînt acțiunile cele mai vizibile publicului, banca are o activitate cu mult mai largă. Principala ei activitate constă în minuirea banilor și influențarea piețelor de schimb străine. Aceasta înseamnă a acționa asupra ratelor dobînzilor și ratelor de schimb. În plus, banca este gardianul legal al sistemului bancar britanic: supravezează și autorizează persoanele care doresc să înceapă afaceri bancare în Regatul Unit. Banca este, de asemenea, un factor-cheie în procesul elaborării politicii economice în Marea Britanie, dă sfaturi Trezoreriei în probleme economice și acționează în domeniul politice importante. Aceasta explică una din funcțiile sale tradiționale, de bancher al guvernului. Banca deține conturile bancare ale guvernului și administrează atît fondurile, cît și datoria națională. În plus, banca mai are și alte îndatoriri: supravezează activitatea din City și din sectorul financiar în întregime, nu ezită să intervină în afacerile din City cînd consideră că această intervenție este necesară; și, peste toate, și-a asumat rolul de conducere a operațiunilor de salvare a companiilor industriale aflate în dificultăți.

Există, bineînțeles, și aurul. Banca dispune de mult aur, deși nici

o cantitate nu-i aparține. Aurul, în valoare de multe sute de milioane de lire sterline, din depozitele băncii, aparține națiunii sau clienților băncii. A fura o cantitate cît de mică din el presupune o extremă îndemînare. Pivnițele sînt săpate adînc în pămînt, construite masiv din beton și oțel inoxidabil și dispun de complexe sisteme de securitate, ascunse vederii. Aceste beciuri nu se aseamănă deloc cu ce se poate vedea la Fort Knox, în S.U.A. Contrar celor ce s-ar crede, sînt mai degrabă urite și nu impresionează. Pentru bancă, aurul nu este decît o materie primă de stocat, doar o parte din activitatea sa comercială. Pivnițele sînt, pur și simplu, niște camere luminate jalnic de neon, iar barele de aur sînt stocate pe polițe, în grămezi de două sau trei picioare înălțime (aceasta, pentru simplul motiv că, dacă aceste grămezi ar fi mai înalte, ar trece prin planșeu). Oamenii care lucrează în acest colț, mai degrabă neplăcut, nu tratează aurul cu prea mult respect; îl privesc de parcă ar fi plumb sau altă materie primă împovătoare. Cînd sosește o nouă încărcătură de bare, fiecare e ștampilată cu numărul propriu al băncii și cîntărită pe o mașină veche, dar despre care se afirmă că este foarte exactă.

Bare de aur depozitate pe stative de oțel. Cine își închipuie că sînt ușor de furat se înșeală

Chiar dacă cineva ar reuși să ajungă pînă la aceste pivnițe, i-ar trebui un extraordinar efort pentru a reuși să facă vreun gol în stocul de aur ținut aici: barele de aur sînt cu mult mai grele decît își poate imagina cineva. O bară standard are aproximativ dimensiunile unei cărămizi și cîntărește 271 livre (o livră = 0,45 kg) și valorează aproximativ 120 000 lire sterline. Oamenii care lucrează în acest sector sînt, prin urmare, foarte vinjoși. Paznicii acestor valori ale națiunii au urmărit cu amuzament un film din 1969, în care niște hoți au încercat trei automobile cu bare de aur, iar, în final, s-a desfășurat o cursă ce-ti

tăia răsflarea pe străzile din Milano, urmăriți de poliție; cu o asemenea cantitate de aur n-ar fi urmat decît sfîrșitul, nu cursa de automobile.

În afară de aur, un hoț n-ar prea avea ce fura de valoare din Banca Angliei. Mai bogată pare să fie chiar o poștă locală. Banca încă mai lucrează cu bani adevărați prin intermediul departamentului bancar cu amănuntul, o moștenire a istoriei ei. Ține conturi pentru numeroasele departamente ale guvernului și pentru vreo 150 bănci și alte instituții financiare; de asemenea, ține conturile unui număr de bănci centrale străine; în sfîrșit — conturi personale bancare, dar nu intră în competiție cu alte bănci. Un recent articol din ziarul băncii, „The Old Lady”, scria că, dacă cineva dorește să aibă un cont aici, trebuie să fie un individ „foarte cunoscut în comunitatea locală”. Așa încît prea puțini ar putea alergeră să-și transfere banii în Threadneedle Street, în afara cazului în care au o foarte strînsă relație cu afacerile băncii. Cei mai mulți din cei cu conturi aici fac parte din personalul băncii. Sînt oferite serviciile normale ale unei bănci, deși faptul că rețeaua băncii este limitată constituie o problemă. Carnetele de cecuri sînt frumose, creații elegante ale unor vremuri vechi. Dar există și un mare dezavantaj în relațiile cu această bancă: neacoperirile mandatelor de plată sînt strict interzise și vai și amar de membrul personalului care încearcă să falsifice vreun cec.

Lucrul cel mai valoros stocat în bancă este informația: o surprinzător de mare cantitate de informații în legătură cu statutul și poziția unor companii particulare, în special bănci, și o mare cantitate de informații privind piața. Pentru cineva interesat de cum pot fi făcute fărădelegile din interior, lucrul la bancă poate fi o mină de aur. Dar, destul de surprinzător, nici un membru al personalului băncii nu a cedat tentației. Aparentul nivel de probitate al celor care lucrează la bancă nu se datorează nivelului la care sînt plătiți — salariile lor sînt cu mult mai mici decît ale celor care lucrează în lumea comercială. Lealitatea personalului se datorează, mai degrabă, unui amestec de sentiment al puterii, de convingere că se află în centrul evenimentelor și de un anume simț foarte britanic al datoriei.

E o lume foarte diferită chiar de cea a străzilor din City. În inima băncii există un sanctuar de liniște — The Garden Court, o treime dintr-un acru, cu arbori, iarbă și statui. Guvernatorul spune în glumă că, date fiind prețurile din City, este probabil cea mai scumpă

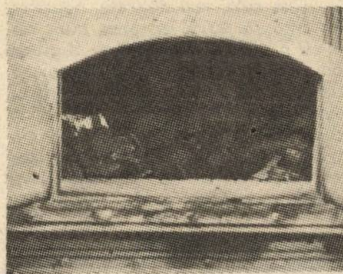
pajiște din lume. În jurul ei se află birourile principalilor directori ai băncii. Pare să fie simbolică, în timp ce, în cele mai multe clădiri cu birouri, pozițiile celor puternici sînt cele ce dau spre lume, la această bancă, cei mai puternici sînt cei ale căror birouri au vederea spre interior.

Atmosfera de lucru din interior este, și ea, deosebită de cea a lumii comerciale. Banca are aerul unei mari instituții academice angajate în proiecte de cercetare, dar fără să se grăbească. Funcționarii care se ocupă cu schimburile de monede obișnuiesc să-și scoată hainele și să lucreze în cămașă, ca toți ceilalți funcționari din City. Dar restul managerilor băncii dau impresia că iau viața ca gentlemanii, de parcă altfel ar înșela încrederea în ei. Desigur, aceasta nu înseamnă că oficialii băncii nu lucrează din greu — pentru unii, orele de lucru sînt, cu certitudine, foarte lungi; dar dau, în schimb, impresia că nu iau lucrurile prea în serios.

Viața aici pare să fi fost mai ușoară pe vremuri. La sfîrșitul veacului al optsprezecelea, un an de lucru — teoretic, lung, intrucît includea și zilele de sîmbătă — era, în realitate, scurtat de cele 47 de sărbători ale băncii. Iar orele de lucru nu erau apăsătoare: de la 9 dimineața la 3,30 după-amiaza, la începutul secolului trecut. Multor funcționari li se permitea să conducă chiar propriile lor afaceri. Veacul al nouăsprezecelea a văzut înăsprindu-se acest mod de viață. În 1836, Curtea Directorilor a decretat că falimentul membrilor personalului va duce la concediere; la fel și frecventarea caselor publice, fumatul și cîntatul. În anul 1850, cînd purtatul mustăților devenise o modă cumplită, autoritățile băncii au încercat, fără mare succes, să le interzică, pe motiv că sînt incompatibile cu demnitatea și stindul băncii.

În realitate, se pare că aceste măsuri de strictețe nici nu erau necesare, deoarece personalul băncii era înclinat, atunci ca și acum, să se poarte mai degrabă în mod sobru. Mulți lucrau din greu. Se amintește că un oarecare Thomas Rippon a lucrat la bancă vreme de 53 de ani, sfîrșind în postul de casier șef la vîrsta de 70 de ani, și care, în toată această perioadă, nu și-a luat decît o singură vacanță — și chiar și acesteia i-a pus capăt după trei zile, pentru că... se plictisea.

Dar, pentru cineva din afară, surpriza cea mai mare în legătură cu Banca Angliei este că cei mai mulți oameni care lucrează aici nu sînt funcționari de bancă centrală. Din personalul de 5 000 de membri ai băncii, doar în jur de zece la sută sînt angajați în ceea ce ar putea fi numite activități bancare centrale. Aproximativ 20 la sută din personal lucrează în secția de imprimare, iar aproape 40 la sută sînt angajați în activități funcționărești în birourile de registratură și în alte servicii anexe. Ar fi probabil adevărat dacă s-ar spune că banca întrebuințează

Bancnote vechi sînt incinerate înainte de a se tipări altele noi

mai mulți meșteșugari decît funcționari de bancă. Există aproape 700 de meseriași cu îndeletniciri dintre cele mai diverse — montori, sudori, dulgheri, timplari, instalatori, electricieni și alții — care mențin structura băncii. Aceasta include vreo 6 000 de piese de mobilier vechi sau stil. În plus, banca are propriul ei sistem de aprovizionare cu apă și dispune de un generator propriu de energie electrică, capabil să lumineze banca chiar și atunci cînd nu ar mai fi curent electric în Londra.

Imaginea care se conturează pare a fi aceea a unei instituții în mod remarcabil neatînsă de lumea modernă, continuînd să-și urmeze cursul netulburat de evenimentele petrecute în lumea din afară; ceea ce este, însă, greșit. Un oarecare simbre de adevăr există, totuși. Intrarea în această bancă înseamnă intrarea într-o altă lume, cu valori vechi, ce au dispărut din alte părți ale City-ului. La cițiva pași de marile uși de bronz ale băncii, se află o lume complet diferită. Un curios

ritual al Băncii Angliei ilustrează suficient această afirmație.

În fiecare dimineață, exact înainte de ora 9, un oficial al băncii se așază și începe să completeze o foaie mare de hîrtie albă, marcată „Secret” în capăt. Această hîrtie, numită *Exchequer White*, cuprinde estimarea băncii despre nevoile monetare zilnice ale sistemului bancar. Spus mai simplu, indică fluxul de bani; și are două părți: plăți către și de la bănci, plăți către și din conturile guvernului. Astfel, la un nivel foarte jos, un individ care plătește 100 lire sterline impozite reprezintă o „pierdere” de 100 livre din banii lichizi ai băncilor, în timp ce banii lichizi ai guvernului cresc cu aceeași sumă. Concomitent, guvernul poate răsturna acest flux plătind, să presupunem, un impozit de 200 lire sterline. Milioane de asemenea tranzacții intră, în rezumat, în „*Exchequer White*”. La capătul acestor cifre, e un calcul final care indică dacă sistemul, ca întreg, va avea bani puțini sau mulți în ziua respectivă. La orele 9,45, banca va emite o declarație, prin intermediul agenției „*Reuter*”, indicînd cifrele finale și anunțînd dacă va cumpăra bancnote (ceea ce înseamnă injectarea de bani în sistem, dacă acesta duce lipsă) sau va vinde (ceea ce înseamnă că dispune de prea mulți bani). Exercițiul este de-a dreptul fascinant — și reprezintă o parte esențială a lucrului zilnic al sistemului bancar.

Dar modul în care este tăcut pare atît de îndepărtat de băncile moderne, ce recurg la înalta tehnologie. În timp ce majoritatea altor instituții ar computeriza această muncă, oficialul băncii Angliei o face cu tehnologia foarte simplă a creionului și indigoului. Motivele sînt, ele însele, interesante pentru felul în care lucrează banca: „Dacă treaba aceasta ar fi făcută de computer”, afirmă Jan Thompson, care alcătuiește „*Exchequer White*”, „cifrele ar fi luate drept o biblie; scrisă de mină, pericolul dispare. Poți raționa asupra lor. E foarte dificil să computerizezi ceva ce conține elemente de judecată”. Un obicei care pare caraghios și învechit, la prima vedere; dar care, ca multe altele din tot ce face Banca Angliei, va supraviețui și va continua să fie folositor chiar și după ce ultimul din ecranele computerelor din City se va fi defectat.

Cannes - spectacolul spectacolelor

Pablo Picasso apare la festival în 1956

„Filmul este o parte din viața mea. Aș putea spune chiar că este o poartă spre trăiri mai intense, mai bogate”, spuse actorul.

„Ei, da. Îmi plac filmele. Aveți ceva împotriva?”, spuse spectatorul, vădit agasat de brutalitatea cu care fusese smuls din lumea proiectată pe ecran. „Nu știu dacă alții pot să trăiască fără ele, dar eu, unul, cînd văd un film bun sînt fericit.”

Replicile acestea sînt, desigur, imagine, dar ar putea fi și reale. Căci, fapt de necontestat, mai mult decît alte arte interpretative, filmul s-a ancorat adînc în viața noastră spirituală. Lumea filmului este mai aproape și, totodată, mai îndepărtată de noi.

Pe actorul de pe scenă îl vezi, la o adică poți să te și convingi că e făcut din carne și oase, dar, ca spectator, ești cit se poate de conștient că, în cazul lui, valoarea se măsoară în funcție de măiestria cu care întruchiează cutare sau cutare personaj. Iar lumea de pe scenă este o altă lume. Pe ecran lucrurile stau altfel. Nivelul performanței este dat de gradul în care spectatorul ajunge să se contopească cu lumea din fața ochilor lui. Și, deși raportul fizic este foarte îndepărtat, eroii din film sînt mai credibili și mai lesne de adoptat.

Viața ca film, filmul ca viață... Sintagma, frecvent auzită, exprimă această punte dintre lumea de dincoace și cea de dincolo de ecran.

Dar mai este, legat de cinema, și un alt aspect deosebit de pregnant în comparație cu celelalte arte. Este vorba despre latura comercială, care, nu de puține ori, primează printre producătorii de filme. Căci cinematografia este și o lume a marilor afaceri în care foarte des valoarea este dată de cifra încasărilor. De aici, și distincția care se face între filmul cu succes la public, evaluat și după parametri comerciali, și filmul de concepție, de artă, accesibil unui public mai restrîns.

Dar, fie că primează latura comercială, fie cea artistică, filmul este, întîi de toate, un spectacol. Și nu a trebuit mult pînă să se nască ideea unui spectacol al spectacolelor. Festivalurile cinematografice au apărut din dorința unor iubitori ai acestei arte de a aduce laolaltă cit mai multe creații de valoare, din toată lumea, și — de ce nu? — de a stabili o ierarhie a lor.

În cele ce urmează vă vom prezenta un scurt istoric al unui asemenea spectacol al spectacolelor, festivalul cinematografic de la Cannes — un articol scris de criticul de film britanic Alexander Walker, de la „London Evening Standard” și publicat în *The Sunday Times Magazine*.

După 40 de ani, festivalul filmului de la Cannes continuă să fie centrul de gravitație al cinematografiei mondiale. Paradoxal, însă, el își datorează existența nu marii arte, ci unei mari revolte.

În 1937, filmul pacifist „Marea iluzie”, al regizorului Jean Renoir, fusese propus pentru marele premiu al bienalei de la Veneția, manifestare, pe atunci, de inspirație fascistă. Se pare, însă, că Hitler a avut obiecții la scena în care o santinele germană refuza să tragă într-un prizonier francez ce încercase să evadeze. În semn de protest, delegația

franceză a părăsit Veneția. Și, în drum spre Paris, Philippe Erlanger, care lucra la secția pentru relații culturale a ministerului de externe, s-a jurat să organizeze un festival al filmului în Franța, dar nu neapărat ca o replică la bienala de la Veneția, marcată de politica de mare putere dusă de hitleriști.

Cînd în joc este gloria, francezii devin foarte întreprinzători. Optsprezece luni mai tîrziu, Cannes era ales ca loc de desfășurare a festivalului. Manifestarea urma să se deruleze pe parcursul a zece zile, începînd cu 1 septembrie 1939. În acea

zi, însă, Hitler a invadat Polonia, iar participanții au preferat să se retragă sub diverse pretexte.

Numai după 19 mai 1946 a putut Cannes să ofere locuitorilor și, deopotrivă, oaspeților săi ceea ce, de atunci, timp de patruzeci de ani, a constituit un prilej de desfătare și, uneori, de... fluierături. În acea zi, trupele franceze mărșăluiau pline de elan pe străzile orașului, un tren special sosea de la Paris (cu 90 de minute întîrziere), aducînd o sumedenie de persoane de vază, nelipsitul portavion se instala în golf, focuri de artificii se aprindeau în aer,

iar pe apă pluteau balize împodobite cu flori. Se intona „Marsilieza” și, pentru acele zile, mîncarea nu mai era raționalizată. Cultură, privilegii, intrigi, lăcomie — un amestec insolit de toate acestea își puneau amprenta pe atmosfera din acele zile a orașului de pe coasta Mediteranei.

Odată cu prezentarea filmelor, au început și micile neplăceri: bobine încurcate, filme rupte și, sub influența războiului abia încheiat, în rândul publicului s-au format tabere care reacționau vehement la unele dintre filmele prezentate de „ceilați”. Adus în bagaje proprii de realizatorul lui, Roberto Rossellini, filmul „Roma, oraș deschis” cu greu a putut fi proiectat, deoarece unele țări intrate, și ele, în competiție considerau că, în mod oficial, se aflau încă în stare de război cu Italia. În tot acest timp, plajele erau invadate de noua și îndrăzneța modă a „bikiniilor”.

În anii următori, festivalului i s-a adăugat un ingredient devenit indispensabil — scandalul. Acuzațiile de mită, corupție, de presiuni asupra juriului din partea organizatorilor erau nelipsite. Dar, la prima ediție, a existat o armonie rar întâlnită. Fiecare dintre filmele prezentate a obținut un premiu. Printre ele s-au aflat „Scurtă întâlnire”, „Duminică pierdută” și „Simfonia pastorală” a regizorului Jean Delannoy. Michèle Morgan, Erich von Stroheim și Ray Milland se aflau printre vedetele festivalului.

Lucrurile au stat astfel timp de zece ani. Festivalul de la Cannes era, deopotrivă, un eveniment diplomatic și artistic. Agenții de publicitate nu-și făcuseră încă apariția — și nu se vizionau 800 de filme, ca acum, pentru selecția intrării în competiție. Nu se vedeau nici afișe șocante sau fotografii ale actorilor decupate în mărime naturală.

Anul acesta, între 7 și 19 mai, s-au perindat prin sălile de proiecție circa 40 000 de persoane, dintre care 2 500 de ziariști. În primii ani, însă, nu oricine putea spera să figureze pe lista invitaților. La una dintre ediții, Jean Cocteau s-a aflat într-un rol mai puțin obișnuit și potrivit pentru el — acela de membru al juriului pentru acordarea titlului de „Miss Festival”. Dar adevăratul patron al festivalului avea să devină un fost critic de balet numit Robert Favre LeBret, ales secretar și, ulterior, președinte al manifestării. El a

deținut această funcție pînă acum cîțiva ani.

În 1947, locul de desfășurare a festivalului s-a mutat de la cazinoul municipal — o clădire în stil edwardian, în locul căreia, în anii '80, a fost construit noul centru, un colos din beton și fier supranumit „Bunkerul” — în palatul de pe Croisette, ridicat în acest scop.

Alfred Hitchcock se relaxează între vizionări

Aceasta a fost o greșeală costisitoare. Construcția a mers în așa mare grabă, încît inaugurarea s-a făcut fără să i se fi pus acoperișul. Însă ploaia, care în alți ani avea să încurce multe socoteli în timpul festivalului, a fost mai miloasă de această dată. Dar cum, ulterior, nu au mai putut fi strînse fonduri pentru a termina clădirea, festivalurile din 1948 și 1950 au fost anulate, spre rușinea gazdelor.

Atmosfera devenise cu totul alta în 1954. Scenele „îndrăznețe”, care apăruseră pentru prima dată pe ecran în 1952, în filmul suedez, „O vară de fericire”, cu Ulla Jacobsson, se mutaseră și pe plajă, unde așpirante la fama de vedete încercau să dezvăluie privitorilor cît mai mult din farmecul lor personal. Cu toate acestea, forțele ordinii nu ezitau să intervină atunci cînd anumite limite erau depășite.

Una dintre aceste „îndrăznețe”,

Simone Silva, a avut o soartă tragică. Expulzată din Cannes, Silva a fost ademenită de producătorii din Hollywood. Dar mult așteptatul contract nu a venit, iar disperarea a împins-o, în 1954, pe actriță la sinucidere. Favre LeBret a trebuit să intervină pe lângă Hedda Hopper și Louella Parsons, două nume de temut în paginile presei de scandal, care își pusese în minte să organizeze un boicot hollywoodian pentru „fărădelegile” ce se petreceau pe Coasta de Azur.

În anii cincizeci, Cannes era, mai presus de toate, un festival al starurilor, o reflectare a marii explozii de actori de primă mărime a ecranelor din S.U.A. Gary Cooper, Burt Lancaster și Cary Grant au apărut acolo în carne și oase; Kirk Douglas a cunoscut-o pe viitoarea lui soție tot la Cannes, iar Orson Welles, înscăunat rege în 1952, se amuza vînzînd disperarea organizatorilor, care nu găseau o înregistrare a imnului național al Marocului, deoarece filmul său „Othello”, ieșit cîștigător, intrase în competiție sub pavilionul de „complezență financiară” al acestei țări.

Brigitte Bardot a apărut pentru prima dată la Cannes în 1955, purtînd pantaloni și o bluză foarte decoltată. Ea era însoțită pretutindeni de un bulldog. Pe atunci, starurile erau mai prietenoase și mai abordabile. Nu apăruseră încă „celebritățile de pe piedestal” care nu acceptau să apară altfel decît în centrul reflectoarelor.

„Silueta plină” — cum a descris-o un critic — a Sophiei Loren a apărut pentru prima dată la „balconul de onoare” în 1956. Ea sosise la Cannes escortată de claxoanele a 250 de automobile.

Grace Kelly a venit în 1955 ca membră a juriului și a acceptat să pozeze pentru revista „Paris Match” în palatul din Monaco. Un an mai tîrziu, avea să devină prima doamnă a micului principat, căsătorindu-se cu prințul Rainier. Ceremonia de la Monte Carlo a însemnat un mare cîștig și pentru Cannes. Cei 400 de ziariști veniți pentru evenimentul matrimonial și-au prelungit șederea pentru a asista și la festival, căruia i-au dat atîta amploare, încît Venetia a trebuit să renunțe la primul loc în rîndul evenimentelor de acest gen.

Importanța comercială pe care a dobîndit-o festivalul de la Cannes pe piața filmului (aceasta începuse să se simtă de prin anul 1956) a tre-

cut Venetia definitiv pe planul secund. Filmele de la Cannes nu reflectau încă schimbările politice și sociale petrecute în lume, și cu atât mai puțin mișcările radicale sau protestatare. Cu toate acestea, ele au anunțat apariția unor talente individuale, printre care Satyajit Ray (cu „*Pather Panchali*”, în 1956) și Andrzej Wajda („*Canalul*”, 1957).

bițe de la Paris, în 1957, aducând filmul „*Călătorie în jurul lumii în 80 de zile*”, plus-un Rolls Royce cu o placă de înmatriculare purtând inițialele ETT (Elizabeth Taylor Todd), și a ținut o conferință de presă — la care ETT ajuta umplind paharele ziariștilor — sub un balon — așa cum se cuvenea — ancorat de acoperișul cazinoului.

Președintele festivalului, Favre Le Bret, Rock Hudson (decedat în urmă cu doi ani de SIDA) și Pamela Tiffin, în 1966

O adevărată revelație a festivalului a fost filmul lui François Truffaut „*Cele patru sute de lovituri*”, realizat în 1959. Atunci Cocteau i-a telefonat lui Picasso rugându-l să vină pentru a oficia ceremonia schimbării de generații în cinema. Amândoi — Picasso în smoking și melon — l-au escortat pe Jean-Pierre Léaud, atunci în vîrstă de 14 ani, pe scările de marmură roză ale palatului, urmați tăcut de modestul Truffaut, care, cu un an sau doi mai devreme, ca ziarist, fusese expulzat din Cannes pentru articolele sale critice.

În acea seară a sosit „noul val” francez. Pe atunci orice nouă apariție la Cannes era cunoscută de îndată, dacă nu altfel, cel puțin prin zgomotul care se făcea în jurul ei. Mike Todd a venit cu surle și trîm-

După prezentarea filmului „*Niciodată duminică*”, în 1960, la petrecerea oferită de delegația greacă, s-au spart 500 de pahare. Tonul a fost dat de Melina Mercouri și soțul său, Jules Dassin, care au azvîrlit pe podea o tavă plină. Două zile mai tîrziu, după ce a fost proiectat „*La Dolce Vita*” (care a cîștigat în acel an marele premiu „*Palme d'Or*”), italienii au sosit cu 80 kg de spaghetti și au transformat un bazin de înot într-un răcitor pentru 300 de sticle de Chianti — pe care oaspeții le puteau pescui sau „închiriau” fete frumoase în costume de baie pentru a le aduce.

Din anii '60, accentul s-a schimbat. Ceea ce se prezenta pe ecran devenise mai important decît ceea ce se petrecea la recepții. Festivalul a devenit mai puțin previzibil, anu-

lindu-se regulile prestabilite. Regizorul devenea, în locul actorilor, un „superstar”. Iar filmele deveneau ocazii pentru demonstrații și nu pentru „degustări”. „*Viridiana*” lui Bunuel a adus, pentru prima dată, forțele de ordine la palat.

Publicul era tot mai zgomotos. „*L'Avventura*”, a lui Antonioni, în care Monica Vitti era văzută rătăcind pe străzi, s-a ales cu o groază de zeflemele dar, curînd, orice film european cu pretenții de artă avea o eroină alienată care umbla fără nici o țintă.

Succesul de la Cannes a început să depindă și de cifra înregistrată pe „scara Richter” a scandalului. Filmul „*Ulise*”, al lui Joseph Strick, a fost prezentat cu toată opoziția regizorului care susținea că subtitlarea franceză era o trădare a unui anume cuvînt de patru litere scris de Joyce.

La începutul anilor '60, zeci de filme noi, care nu participau la festival, erau proiectate în sălile din oraș. Înfloreau, astfel, un anti-festival comercial care atrăgea tot felul de realizatori de filme. John Lennon și Yoko Ono au venit în oraș (ea în pantaloni scurți din piele neagră) pentru a prezenta filmul ei de artă în care o muscă se plimba în sus și în jos pe corpul gol al unei fete. Probabil că tînăra fusese semi-anesteziată pentru a rezista la gidilat. În orice caz, toată simpatia publicului a mers spre muscă.

O și mai mare agitație s-a produs în 1968, anul protestelor studentești de la Paris. Ele s-au transformat într-o grevă națională în timpul căreia singurul lucru care a continuat să meargă în Franța a fost festivalul de la Cannes. Dar nu pentru mult timp. Deschis la 10 mai, el a rezistat timp de nouă zile, din ce în ce mai tensionate, pînă cînd Jean-Luc Godard și „comunarzii” săi au ocupat sala principală unde trebuia să fie proiectat filmul lui Carlos Saura „*Peppermint frappé*”. În timp ce Godard se adresa spectatorilor, Truffaut s-a agățat de cortină ca un Tarzan, încercînd să acopere ecranul. Apoi s-a auzit zgomot de chibrite aprinse... Favre LeBret a închis festivalul în ziua următoare și, timp de o săptămînă, nimeni nu a putut părăsi orașul.

S-a spus atunci că festivalul a murit. Dar, în 1969, a renăscut din ceea ce Favre LeBret a afirmat că ar fi putut fi, la propriu, cenușa palatului, dacă el nu ar fi acționat în fața „unui caz de forță majoră”. De

fapt, festivalul a căpătat, ulterior, mai multă prestanță, acordind o parte din timpul său și tineretului.

„Săptămîna criticilor” și „Zilele regizorilor” au adus noi talente în fața unui public de realizatori și critici mai atenți la evenimentele de pe stradă. Gilles Jacob a devenit „delegatul-general”, iar Louiseette Fargette a organizat cel mai bun serviciu de presă al unui festival cinematografic.

Anii de după 1968 au consacrat festivalul de la Cannes ca primul sistem de avertizare pentru lumea cinematografului. El a devenit un re-leu al spiritului cultural, social sau politic al timpului, de pe ecran sau din stradă. Filme ale tineretului protestatar din America, precum „Easy Rider” și „Woodstock”, au arătat cit de disponibil era Hollywood-ul pentru schimbare, atunci cînd era vorba de bani. Delegații de la Warner Bros, de regulă bărbați în costum și cravată neagră, au trecut la bascheți și blue-jeans decorați pentru a viziona filmul „Woodstock” printre grupuri de „hippies” care își ridicaseră tabăra pe malul mării. Și-au făcut intrarea și filmele pornografice, care au împins răbdarea poliției pînă la limită.

Momente memorabile au fost scrise de „noul val” australian cu filmul, „Picnic la Hanging Rock”, în 1974, și de marele premiu acordat lui Andrej Wajda pentru „Omul de fier”.

De nenumărate ori s-a cerut eliminarea premiilor la Cannes, lucru care nu s-a acceptat. Ele înseamnă bani pentru cîștigătorul european și satisfac orgoliul producătorului de

la Hollywood. Un festival fără premii ar fi, în multe cazuri, un festival fără spectacol. A trebuit chiar să fie inventat un premiu pentru marele Visconti, al cărui film „Moarte la Veneția” a pierdut, în 1971, în fața „Mesagerului” lui Joseph Losey. O medalie de consolare a fost făcută peste noapte pentru italianul nemulțumit.

Nu este posibil să se stabilească cu precizie care film va ieși cîștigător, dar o orientare generală poate fi prestabilită în funcție de compoziția juriului. Indecizia este, însă, de obicei, marea tentație a juriilor. Organizatorii fac tot ce pot pentru a evita ca un premiu să fie acordat mai multor pelicule. Regula pare, acum, a fi următoarea: Marele premiu (Palme d'Or) pentru un film valoros și care are șanse de succes la public, Premiul special al juriului — pentru filme „dificile” sau „de artă”. Anul trecut, Marele Premiu a fost cîștigat de „Misiunea”, iar „Sacrificiul”, al lui Andrei Tarkovsky, a obținut premiul juriului.

Cannes s-a schimbat mult de-a lungul vremii. „A început ca un vals; acum este ca un concert de muzică pop”, afirmă unul dintre organizatorii festivalului.

În prezent, însă, arta riscă să piardă în fața intereselor financiare. Se poate spune că numărul celor veniți pentru a încheia afaceri îl depășește pe cel al realizatorilor de film, iar atmosfera este mai degrabă cea de la o mare bursă. Sint anunțate filme al căror cost se poate ridica la milioane de dolari; s-ar putea ca acestea să nu fie realizate niciodată, dar ele măresc respectul față de sine

al celui care face strigarea. Drepturile de înregistrare pentru video sau televiziune sînt negociate la prețuri mult mai mari decît cele pentru prezentare în sălile de cinema.

Dar lumea de pe margine se consolează cu faptul că există loc și pentru dreptate morală la Cannes. Cei care se aflau în centrul atenției cu un an înainte apar, acum, doar ca niște „foști”. Pe deasupra, teama de atacuri teroriste a mărit pulsul atmosferei de la Cannes. Deși nu s-au înregistrat incidente serioase din anul 1975, cînd o bombă artizanală a explodat lîngă palatul, de pe Croisette — cazul regizorului Godard, căruia, în 1985, un necunoscut i-a lipit o plăcintă pe față, nu poate fi luat în considerare —, frica de aten-tate este reală.

Schimbarea poate fi datorată și unor rațiuni mai subtile. Engleza este, acum, limba indispensabilă a festivalului. Chiar și filmele care intră în competiție sînt vorbite sau subtitrate în engleză.

Nici vedetele nu mai pot fi zărite cu una cu două. Un interviu la televiziune este mai ieftin (și mai lipsit de primejdii) decît o filmare în aer liber pe malul apei. Iar privirile sînt mai atente la hoții de buzunare decît la ce se arată pe plajă.

Și totuși, timp de două săptămîni, în fiecare primăvară, Cannes devine locul unde se poate vedea ce se întîmplă în lumea filmului pe întreaga planetă.

**Prezentare și versiune
românească
de Ileana Popescu**

Imn

Oscar Luis Valdez Mena, atașat cultural în cadrul misiunii permanente a Republicii Dominicane la Națiunile Unite, a cîștigat premiul întîi la concursul organizat pentru alegerea unui imn al ONU, cu pri-lejul celei de-a 40-a aniversări a creării Organizației mondiale. În

afară de pianistul și diplomatul dominican, între finaliști s-au aflat autori din Uniunea Sovietică și Elveția. Piesa premiată are versurile realizate de Valdez Mena, muzica aparținînd compozitorului spaniol Miguel Grande. La ceremonia de decernare a premiului, imnul ONU a fost interpretat de corul Națiunilor Unite.

**Pe urmele
lui Al Capone...**

Un automobil care a aparținut lui Al Capone, dar pe care celebrul gangster nu l-a folosit niciodată, a fost vîndut recent la licitație contra sumei de 56 000 de dolari. Prețul ridicat obținut pe acest vehicul — de culoare albastru deschis, fabricat în 1933 de firma „Chrysler” — se datorează, în mare parte, reprogramării în

multe țări, dar cu o nouă distribuție (Robert de Niro în rolul lui Al Capone), a serialului american de televiziune „Incoruptibili”. Acțiunea serialului se axează pe lupta agenților F.B.I. care, în cele din urmă, reușesc să-l captureze pe cel mai faimos dintre gangsterii din Chicago. Automobilul în cauză a fost, de altfel, expedit de banda lui Al Capone în Marea Britanie tocmai în scopul evitării agenților F.B.I., după ce „șeful” fusese prins și condamnat la 11 ani închisoare. Vehiculul a fost confiscat de autoritățile britanice imediat după intrarea sa în țară și, apoi, vîndut, în 1936. Timp de aproape patru decenii, a stat închis într-un garaj, pînă cînd, descoperit în 1970, a început să fie folosit în unele filme, între care „Crima din Orient Express”. Bătrînul automobil, achiziționat de un ciudat colecționar, are la bord doar 27 000 de kilometri.

Washington — istorie și contemporaneitate

Cîteva din simbolurile Washingtonului, dominate de silueta zveltă a obeliscului, cea mai înaltă clădire din capitala federală, monument dedicat primului președinte al țării, George Washington

Vizitînd pentru prima oară Washingtonul, starea de spirit dominantă poate fi curiozitatea. Ești tentat să recurgi la compararea lui cu repere mai cunoscute de pe bătrînul continent, cu metropole supra-aglomerate vest-europene ori din alte părți. Sau, bîzîindu-te pe criteriul cantitativ — adesea labil și neelocvent — al numărului locuitorilor săi, ai putea să te gîndești la Washington ca la un „oraș provincial”, handicapat de faima New York-ului.

Ei bine, nici una din cele două ipoteze-varianțe (dar mai pot fi și altele) nu va rezista, trecînd la compararea „de visu” a datelor stocate cu cele reale, găsite „on the spot”. Așa cum observa fostul jude-

cător al Curții Supreme, Oliver Wendell Holmes, „trăim prin simboluri”. Iar în Washington simbolurile patrimoniului american sînt întruchipate în numeroasele edificii de marmură, în ceie peste 100 monumente și memoriale, dublate de nenumăratele statui, lăcașuri și alte așezăminte de interes public. Districtul federal cuprinde, de asemenea, peste 2 000 de construcții guvernamentale proeminente (Ministerul de finanțe, Curtea Supremă, Arhivele naționale etc.).

Arcadele grandioase, coloanele clasice, domurile și porticurile, care dau o notă distinctă structurilor federale, reflectă gustul și înclinația spre frumos ale „părintilor fonda-

tori”, (founding fathers) ai națiunii americane. Aceștia au fost atrași de tradiția Renașterii, optînd pentru dimensiuni ample, pentru linii sigure, spații deschise. Iar capitala federală de astăzi transmite grandoarea Romei și Greciei clasice, confirmînd, încă o dată, semnificația expresiei care definește „arhitectura ca pe o muzică împletită”.

Washingtonul de astăzi este un oraș de schimbări extraordinare, pe un fundal de statornică continuitate. Prezența guvernului federal explică multe din caracteristicile capitalei. Purtînd și menținînd amprenta trecutului, Washingtonul este inundat literalmente de cele mai moderne tendințe. Într-adevăr, clădirile clasice și monumentele fără vîrstă ale City-ului federal supraviețuiesc în mijlocul unor structuri noi, care par să reprezinte simbolurile viitorului.

Ar fi o eroare și, în același timp, o nedreptate, dacă s-ar crede, însă, că istoria și evoluția acestui oraș au fost liniare și lipsite de vicisitudini și peripeții, de momente de cum-pănă. După cum remarcă un specialist, „istoria creării capitalei americane, asemenea celei a națiunii în-seși, este cea a unei experiențe îndrăznețe și a unui compromis nobil, presărate cu acte mai puțin nobile”.

Din cronica Washingtonului

*„Această capitală, unde doar în gin-duri
Vedem piețe în mlaștini și statui în
crînguri”.*
(Thomas Moore, poet irlandez)

Chiar prin picla acelei dimineți de martie 1791, arhitectul și ingine-rul francez Pierre Charles L'Enfant, prieten al lui George Washington, a putut întrevădea și proiecta construcția unor largi scuaruri în zona mlaștinilor de lîngă Potomac

și a unor obeliscuri în fostele tufisuri, într-o amplă perspectivă de bulevarde și străzi pornind radial de la clădirile guvernamentale. Corespunzător celor trei instituții ale puterii — executivul, legislativul și judiciarul —, planul lui L'Enfant a prevăzut trei puncte focale separate, dar legate între ele prin artere de comunicație. Pe Dealul Jenkins, comparat atunci cu un piedestal care-și așteaptă monumentul, arhitectul francez a văzut viitorul Congres. Palatul prezidențial a fost plasat 2,5 kilometri mai jos, iar Curtea Supremă — între acesta și Congres. Intenția lui L'Enfant era aceea de a construi o comunitate deschisă, cu o legătură directă între guvernanți și guvernați. Cu toate aceste planuri clare și vizionare, construcția a înaintat lent. Când, în 1800, Washingtonul a devenit capitală, încă erau mai multe mlaștini decât scuaruri și mai multe tufisuri decât obeliscuri, localitatea fiind definită ca „nici oraș, nici sat”. Iar una dintre explicații consta în lipsa de bani. N-a ajutat prea mult disimularea adevăratei naturi a zonei, atunci când s-a trecut la rebotezarea Golfului Gîștelor drept Tibru și a Dealului Jenkins drept Capitoliu. Grație arhitectului și medicului William Thornton, sint gata și planurile pentru Congres și Curtea Supremă. Dar schițele sînt una, iar banii — alta. În plus, lipsesc meseriașii calificați. Încercarea de a-i recruta din Europa e sortită eșecului. Pentru muncile brute, au fost „închiriați” sclavii de pe plantațiile din Virginia și Maryland. Ironia istoriei a făcut ca orașul-capitală din așa-numitul „pămînt al libertății” să fie construit, în parte, prin munca sclavilor.

Construcția orașului înainta lent. Lucrările la Casa președintelui au fost întrerupte, pentru ca edificiul Capitolului să fie gata la sosirea Congresului. Când acesta a venit pentru instalare, în 1800, nu a găsit decât o grămadă de barăci în jurul unui Capitoliu și al unei Case Albe neterminate, despărțite de vaste bălți neasănate. Pe locul actualului parc de promenadă, „The Mall”, pășteau vite, iar țințarii se înmulțeau în canalul neterminat. Singurul așezămint comercial era o berărie, și doar 372 de case erau locuibile, pentru o populație de 500 de familii, plus 300 de membri ai conducerii de stat.

Washingtonul a rămas un mic oraș provincial între 1800 și 1830. Populația sa a ajuns la 19 000 locuitori, dar ritmul de creștere a ei se menține sub media națională. Mai înaltă este rata la populația de culoare, ajunsă de la 700 la 5 000 locuitori. În 1806 se deschid primele două școli. Dar în 1812 izbucnește războiul. Trupele engleze dau foc,

Vedere aeriană a bulevardului Pennsylvania Avenue, una dintre arterele ce pornesc radial de la Capitoliu. În centru, Triunghiul Federal cu clădirile Ministerului Comerțului, Poștei, Arhivelor Naționale și Ministerului Muncii

în august 1814, principalelor clădiri publice. La sfîrșitul lui, Congresul decide să rămînă aici, și începe munca de reconstrucție. În 1840, populația ajunsese la 23 000, crescînd apoi la 40 000 în 1850, 61 000 în 1860 și la 109 000 în 1870. Se îmbunătățește transportul, dezvoltîndu-se cel feroviar, care scoate orașul din izolare. Dar incendiile și epidemiile au provocat alte pagube enorme capitalei. De asemenea, violența este greu de controlat.

În 1848 începuse construcția la Monumentul lui Washington, iar, în 1856, Smithsonian Castle împodobește deja zona The Mall. Apare Casa Albă, sub forma unui conac de plantatori. În 1853 se pun bazele unui apeduct pentru apă potabilă. Apar primele hoteluri. În 1863, domul Congresului este ornătit cu o statuie a libertății, a sculptorului Thomas

Crawford. Cu prețul a peste 600 000 de vieți secerate de războiul de secesiune, Uniunea este menținută, iar Washingtonul rămîne capitala federației.

Districtul Columbia (DC) dobîndește, în 1871, statut teritorial, cu un guvernator, o serie de consilii și o cameră a delegațiilor. Se extind lucrările de canalizare, drumurile, trotuarele, instalațiile de gaze, se plantează parcuri. Numai în 1887 sînt construite 2 400 de vile, etalînd ostentativ opulența. Alături — și separat — trăia, însă, un alt Washington, cel al sărăciei. Pe alei îngheșuite, în cocioabe neaerisite și neluminate, locuiau peste 17 000 de oameni, din care peste 16 000 erau negri. Gesturile de caritate ale albilor erau destinate doar „celor buni”, iar negrii nu erau considerați astfel. Bariere segregacioniste

rigide îi mențin pe majoritatea acestora în poziții de servitori și într-un trai de mizerie. Ei sînt nevoiți să-și creeze propria comunitate.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, oficialitățile Washingtonului continuă planurile de înfrumusețare a orașului. Proiectul Comisiei pentru parcuri prevede construirea în fața Capitolului a unor instituții judiciare și congresionale, a unor muzee și galerii de artă de-a lungul Mall-ului, cu parcuri, fîntini și bazine de apă. Șinele de cale ferată care traversau „corso”-ul (The Mall) sînt mutate, iar o mare gară este construită la nord de Capitoliu.

Populația crește din nou brusc de la 330 000, în 1910, la 437 000, în 1920, și la 487 000, în anii '20. Orașul capătă un aer cosmopolit. Crește turismul; în 1922 este inaugurat Memorialul Lincoln, iar în 1927 are loc primul Festival al florilor de cireș. Se dezvoltă artele, concerte de muzică de cameră au loc la Biblioteca Congresului. Epoca jazz-ului domină și Washingtonul, de unde se lansează Duke Ellington. Dar, în același timp, în 1925 de pildă, se consemnează și reuniunea a circa 25 000 de membri ai Ku-Klux-Klan-ului în jurul Monumentului lui Washington. Simbolul suprem al anilor '20 este automobilul, care riscă să transforme „corso”-ul într-un uriaș loc de parcare. În 1930, orașul avea înregistrate 173 000 de autoturisme. În pofida limitării vitezei la 35 km/h, anul 1925 consemnează 9 400 de accidente.

Primul impact serios al Marii Depresiuni, resimțit de Washington, a luat forma unei neobișnuite mobilități „lobbyiste” de masă. Deși au fost unii care i-au numit comuniști sau trădători, numeroși alții și-au dat seama că miile de șomeri, veterani din primul război mondial nu erau decît victime ale depresiunii. Tabăra acestei „Bonus Army”, cuprinzînd 20 000 de veterani, de pe malul râului Anacostia, a fost spulberată în 1932 de cavaleria și tancurile generalului Douglas MacArthur și maiorului Dwight D. Eisenhower. Deși MacArthur se lăuda cu prevenirea unei revoluții iminente, majoritatea cetățenilor i-au acuzat brutalitatea cu care a întreprins evacuarea amintită.

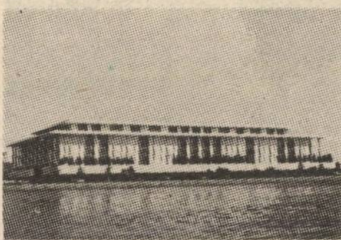
Apoi depresiunea lovește din plin. Redresarea intervine abia după introducerea politicii New Deal a președintelui Franklin D. Roosevelt. Se relansează entuziasmul, salarii guvernamentali ajung, în 1935, la 93 000, se consemnează un „boom” al construcțiilor, sînt lansate sau terminate noi edificii publice. În 1939 se pune piatra de temelie a Memorialului Jefferson. Se ridică 1800 de noi blocuri de locuințe,

alte 2 300 de locuințe separate, circa 800 de oficii guvernamentale.

Washingtonul contemporan

După al doilea război mondial, Washingtonul a devenit un necontestat pol al puterii. Fiecare din evenimentele majore naționale și-au lăsat amprenta asupra orașului. Mișcarea pentru drepturi civile din anii '50 și '60, protestele antirăzboinice din deceniul 7 și începutul celui următor, mișcarea pentru înnoire urbană au influențat evoluția orașului. În prezent, capitala este într-o fază de tranziție. Grație legii din 1973, care oferă dreptul la autogovernare, cu un prim ales și un consiliu municipal, Washingtonul traversează o renaștere politică. La aceasta a contribuit și decizia din 1961 prin care s-a acordat drept de vot și locuitorilor capitalei, abolindu-se astfel „ultima colonie”.

De la recordul de 800 000 locuitori în 1950, populația orașului de la confluența riurilor Potomac și Anacostia a scăzut, în 1980, la 638 000, din care 70 la sută este de

Centrul cultural Kennedy, de pe malul Potomacului, găzduind o sală de concerte, una de operă, trei teatre, Institutul american al filmului și o filială a Bibliotecii Congresului

culoare. Dar populația pierdută de zona City-ului a fost cîștigată de suburbii. Ocupînd, inițial, doar 67 mîle pătrate, cedate de statul Maryland, numeroase agenții federale și-au stabilit sediul în afara orașului; ca urmare, Washingtonul metropolitan se întinde pe mai mult de 1 500 mîle pătrate, incluzînd zone din statele Maryland și Virginia.

Provocarea care este adresată astăzi Washingtonului și edililor săi vizează găsirea modalității de păstrare a patrimoniului trecutului, satisfăcînd nevoile prezentului și proiectarea viitorului. Deși Pierre L'Enfant sperase că districtul federal va fi suficient de spațios pentru

a satisface toate nevoile viitoare, orașul resimte deja limitele sale. În goana redezvoltării, multe structuri istorice au fost pierdute sau riscă să fie. Date fiind dimensiunile fizice finite ale City-ului, numeroase agenții federale au optat pentru o plasare în afară, cum ar fi Pentagonul, CIA, Biroul Național de Standarde, Institutul Național al Sănătății.

Planul-pilot pentru Capitoliu prevede extinderea acestuia pentru următorii 50—75 de ani, identifică locurile potențiale pentru noi oficii ale Congresului, prevede închiderea traficului pe unele străzi, extinderea parcului și construirea unui parcaj subteran.

Deși — potrivit edililor locali — rămîne încă mult de făcut pentru ca Washingtonul să devină orașul-model dorit, contrastul dintre panorama sa actuală și cea de-acum un secol nu trebuie să se mai adîncească, spun ei. Zona de promenadă (The Mall), Capitolul, Casa Albă și monumentele — locurile cele mai căutate de turiști — reflectă viziunea fondatorilor orașului. Washingtonul a devenit mai mult decît o colecție de monumente de marmură; el este un oraș dinamic, cu caracteristici și un șarm propriu.

Unchiul Sam semnează notele de plată pentru mai mult de jumătate de milion de washingtonieni. Guvernul federal folosește serviciile a 347 000 de civili, la care se adaugă alți 100 000 de militari și membri ai CIA, deținînd 2 061 de clădiri. Washingtonul reprezintă cea mai mare aglomerare de oameni de știință, ingineri din SUA (107 000). La 100 000 de locuitori, aici se găsesc circa 1 000 de juriști (comparativ, New York-ul are doar 450). Tot aici găsim circa 10 000 de „lobbyști” și 536 membri ai Congresului. În capitală își au sediul 29 la sută din organizațiile „non-profit” cu 80 000 de salariați, ca și 4 000 de firme. Toată această listă nu-l include, evident, pe diplomații străini, ziariștii, oamenii de afaceri care se află pentru un timp în capitală.

Pe de altă parte, orașul este vizitat anual de circa 18 milioane de persoane, din care un milion de străini. Cel mai căutat monument este cel închinat veteranilor din războiul din Vietnam, pe care sînt înscrise numele a 58 000 de americani morți sau dispăruți, vizitat de 5,35 milioane de turiști pe an. Urmează memoriale închinat lui Lincoln, Jefferson, Washington și Casa Albă. Mai mult poate decît oricare alt oraș american, Washingtonul este faimos pentru cele 40 de muzee și galerii și circa 150 de locuri istorice. În întregul district (DC), numărul acestora din urmă este de 2 000. În afara muzeelor patronate de Smithsonian Institu-
(cel mai mare complex mu-

zeistic din lume, cu peste 100 milioane expozate), de-a lungul Mall-ului se află numeroase alte muzee și galerii mai mici, satisfăcând toate vîrstele și toate interesele.

Pieton prin Washingtonul de ieri și de astăzi

De altfel, pentru orice călător, inima Washingtonului este zona Mall. Reflectînd planurile inițiale ale lui Pierre L'Enfant, Mall-ul se întinde pe mai mult de trei kilometri, de la Capitolul la Memorialul Lincoln, flancat de copaci și de locuri de interes. Monumentul lui Washington este centrul focal al zonei, reprezentînd edificiul celui mai înalt al capitalei (statut apărut printr-o lege locală). Un lift îl transportă pe turiști pînă în vârful monumentului de 555 picioare, unde te poți bucura de o spectaculoasă vedere panoramică asupra întregii zone metropolitane. Obeliscul, cîstînd memoria primului președinte al țării, a fost completat, după mai multe incidente, abia în 1884, după schița inițială a lui Robert Mills.

La capătul dintre apus al Mall-ului, pe un teren „furat” riului Potomac, se află monumentul clasic închinat lui Abraham Lincoln, proiectat de Henri Bacon. Sculptura, reflectînd demnitatea și tăria ce au caracterizat pe omul pe care-l reprezintă, a fost realizată de Daniel Chester French. Amintirea președintelui abolitionist, spune inscripția din spatele statuii, este dăruită pentru veci nu numai în monumentul propriu-zis, „ci și în inimile oamenilor”. Iar cele 36 de grațioase coloane dorece de marmură din afară reprezintă cele 36 de state ale Uniunii, pe care Lincoln a reușit să o păstreze ca o singură națiune.

La sud de Mall, în golfulușul cunoscut sub numele de „Tidal Basin”, se află Jefferson Memorial, conceput de John Russel Pope și terminat în 1942. Structura sa, în stilul Parthenonului, reamintește de modelul pe care Jefferson l-a folosit la Rotonda Universității Virginia și la locuința sa, Monticello. Lîngă statuia autorului Declarației de independență și a celui de-al treilea președinte al S.U.A se află panouri de marmură cu citate din scrierile sale.

Traversînd Memorial Bridge, ajungi la Cimitirul Național Arlington — cel mai mare din SUA — consacrat memoriei eterne a celor care și-au dat viața în războaiele purtate de America. Pe o pantă, într-o asemenea amenajare emoționant de simplă, se află mormîntul

celui ce a fost președintele John Fitzgerald Kennedy, semnalat de o flăcără eternă. În apropiere se găsesc osemintele fratelui său Robert, săvîrșit din viață în circumstanțe asemănătoare.

Dintre numeroasele muzee ale Washingtonului, cele mai valoroase și mai ample sînt, fără îndoială, cele aparținînd Instituției Smithsonian, complex muzeistic fondat în 1846, drept centru de cercetare și educație în artă, știință, istorie, devenit un adevărat „imperiu” umanistic și științific. Șapte dintre muzeele smithsoniene se înșiruie de-a lungul Mall-ului, între Monumentul lui Washington și Capitolul, iar alte cinci, plus Național Zoological Park, se află în alte zone ale orașului.

Vizitarea și vizionarea milioanei de expozate, într-un timp și program extrem de limitate, sînt practic imposibile pentru un nelocalnic. În aceste condiții, decisivă rămîne opțiunea selectivă. Dar oricît ar fi de bine cumpănită, ea nu poate elimina total părerile de rău. Iată, de pildă: National Air and

Domul central al clădirii Capitolului, o firească și impunătoare legătură între sălile Senatului și Camerei Reprezentanților. Rotonda din interiorul domului oferă privirii uriașe picturi înfățișînd scene ale revoluției americane

Space Museum, cu 9 milioane de vizitatori pe an, rămîne cel mai popular muzeu din lume. Cele 23 de raioane expoziționale cuprind o detaliată istorie a zborului uman, de la „Kitty Hawk Flyer”-ul fraților Wright și faimosul „Spirit of St. Louis” al lui Lindberg, la modulul de comandă al navei „Apollo — 11” și la exponatul de genul unui granit negru, lucios, care-ți permite să afirmi cu mîndrie și cu îndreptă-

țire: „am pus mîna pe Lună”.

În fața acestui așezămînt și în vecinătatea Muzeului de Istorie Naturală, se află faimoasa National Gallery of Art, adăpostită în două la fel de faimoase clădiri — Est și West Building, aceasta din urmă fiind operă a aceluiași John Russel Pope, care a proiectat Jefferson Memorial și National Archives. Colecțiile de aici cuprind superbe lucrări de Raphael, Botticelli, Rembrandt, Rubens, singura pictură a lui Leonardo da Vinci aflată în afara Europei, Vermeer, Monet, Van Gogh, Degas, Cezanne etc., etc.

Un popas obligatoriu trebuie făcut, între altele, la Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, fie și numai pentru cele câteva piese ale lui Brâncuși, care asigură, astfel, o prezență artistică românească de marcă în capitala americană, alături de colecțiile mai ample de la Philadelphia și New York. Dar muzeul cuprinde nu mai puțin de 13 000 de lucrări.

Din păcate, „ars longa, vita brevis”! Oricît ai vrea, rămîn pentru alte ocazii muzee precum: Museum of American History, National Portrait Gallery, National Museum of American Art, Freer Gallery of Art, Renwick Gallery of Art, Museum of African Art, Corcoran Gallery of Art, The Phillip Collection, plus alte câteva zeci de galerii comerciale.

Viața culturală și de divertisment este întreținută și asigurată de numeroase și diferite — ca profil — teatre, dintre care cel mai vechi, National Theatre, a fost fondat în 1835, iar — între cele recente — Centrul Kennedy, în 1971. Proiectat de Edward Durrell Stone, „John Fitzgerald Kennedy Center of Performing Arts” reprezintă o uriașă structură de marmură, cu vedere spre Potomac, în zona numită Foggy Bottom. Purtînd numele președintelui ucis în 1963, instituția contribuie la realizarea dorinței acestuia „de cunoaștere și apreciere a culturii de către toți oamenii, de creșterea respectului față de individualitățile creatoare, de largire a participării și de perfecționare a genului artistic”. Clădirea adăpostește o sală de concert, una de operă, trei teatre, Institutul american al filmului și o filială a Bibliotecii Congresului.

Un adevărat sacrilegiu ar putea reprezenta omiterea unei vizite, fie și scurte, la Biblioteca Congresului, în cursul prezenței în capitala federală. Turul se face copleșit de o stare de pietate. Clădirea principală însăși contribuie la crearea acestei impresii de templu, de sanctuar al cărții și al informației culturale. Ea a fost concepută în stilul somptuos al Renașterii italiene. Grand Hallul, de unde pornesc vizitele și unde

Panoramă asupra zonei de promenadă „The Mall”, punctată de monumentele dedicate președinților Lincoln și Kennedy. Bazinul care le leagă își îndeplinește perfect menirea sa „Reflecting Pool”, creînd — mai ales noaptea — o priveliște feerică

primești la casă primele informații generale, este construit din marmură albă din Italia. Minute întregi își rețin privirea coloanele zvelte, statuile, balustradele sculptate, picturile murale reprezentînd diverse etape și aspecte ale civilizației umane. Marea sală ce poate fi admirată de la galeria vizitatorilor are o înălțime de peste 50 de metri. De formă octogonală, ea adăpostește o parte a catalogului general (cu peste 20 milioane de fișe) și 212 mese pentru cititori. Alveolele sale permit consultarea a peste 44 000 de lucrări de referință.

Diversele săli și galerii cuprind expoziții de manuscrise, cărți rare, stampe, hărți provenind din colecțiile bibliotecii. Două tezaure de mare valoare sînt prezentate permanent: Biblia lui Gutenberg (1450—1455) în trei volume, prima carte importantă tipărită în Occident cu ajutorul caracterelor mobile, și, respectiv, manuscrisul Marii Biblii de la Mainz. Merită văzută, de asemenea, colecția extrem de rară de violi, viole și violoncelle Stradivarius.

Astăzi, Biblioteca Congresului este poate cea mai mare din lume. Colecțiile sale cuprind peste 74 milioane de piese, înglobînd, practic, toate domeniile cunoașterii umane, sub toate formele, de la papirus la microscopie. Și se îmbogățesc cu 7 000 piese pe zi. Fondul de carte cuprinde 18 milioane de titluri, dintre care aproape două treimi sînt în 470 de limbi diferite. La ele se adaugă 33 milioane de manuscrise (inclusiv arhivele a 23 de președinți), trei milioane și jumătate de hărți, planuri, atlasuri, patru milioane de partituri muzicale, de la genul clasic la rock, două milioane

de gravuri, stampe, fotografii, o jumătate de milion de înregistrări sonore, un sfert de milion de filme cinematografice și circa trei milioane de microfilme.

O destinație prestigioasă, pe care nu o omite nici un vizitator, este cea aflată la nr. 1 600 pe Pennsylvania Ave, NW. Este ceea ce — la începuturi — arhitectul irlandez James Hoban a proiectat drept „casă a președintelui” sau ceea ce Franklin D. Roosevelt dorea să fie „casa-proprietate a întregului popor”. Numele de Casa Albă i se trage de la vîruierea în alb a structurii înegrite de fumul incendiului provocat în 1812 de forțele engleze. Din 1800 și pînă în prezent, Casa Albă a servit ca reședință președinților SUA. 40 de bărbați s-au perindat pînă acum aici, jurînd să servească națiunea, reprezentînd diferite profesii și pături sociale și aducînd, fiecare, forța sau slăbiciunile naturii umane. De asemenea, mai multe sute de oameni de stat străini au fost primiți aici cu onorurile cuvenite, începînd din 1874, cînd președintele James Grant l-a întîmpinat pe regele David Kalakaua din Insulele Sandwich. Dacă, la început, șeful executivului sosea la oficiu cu caleașca, astăzi, pe gazonul dinspre nord al parcului, aterizează elicopterul prezidențial. În această structură, care păstrează încă simplitatea și frumusețea unei case de țară din secolul al XVIII-lea, au fost luate decizii de mai multe ori cruciale cu repercusiuni care au depășit cadrul nord-american.

Am lăsat la urmă, dar pentru același motiv care îl plasează pe primul loc între opțiunile unui turist în Washington, Capitolul — instituție, Capitolul — monument. Despre care se spune: „Dacă această

națiune are un sanctuar înnobilitor, atunci el este Capitolul”. Iar seria metaforelor găsite de poeți sau de patrioți pentru edificiul Congresului este mult mai lungă, ideea comună a tuturor fiind aceea că el se vrea o combinație de demnitate, armonie și utilitate, spiritul unui popor exprimat și înglobat în piatră. Iar pentru rosturile sale, de a desprinde din numeroasele păreri, propuneri și interese una singură, una dar nu întotdeauna varianta optimă, însă acceptată grație principiului majorității, este folosită expresia înscrisă pe Marele Sigiliu și pe statuia sculptorului Crawford din virful domului: „E pluribus unum” (Dintre mai multe — una). Iar acest „pluribus” echivalează în Camera Reprezentaților cu cifra 435, iar în Senat cu 100.

Plasat, încă din planurile lui Pierre L'Enfant, pe pedestalul care-l aștepta monumentul, adică pe Dealul Jenkins, devenit Capitol Hill, (colina Capitolului) edificiul reprezintă varianta îmbunătățită și adaptată vremii a celei prezentate de William Thornton și aprobate de Washington și Jefferson.

Aripile extinse ale Camerei și Senatului, cele două domuri suprapuse, dezvoltarea în anii '50 a „East Front”-ului aproape că au acoperit structura de marmură inițială. În interior, Capitolul cuprinde o serie de săli, holuri și camere legate printr-un labirint de pasaje și coridoare. Rotonda centrală, de sub dom, expune privirii uriașe picturi ale lui John Trumbull înfățișînd scene ale revoluției americane. Tot aici au fost depuse, de-a lungul anilor, pentru serviciul religios, trupurile neînsuflețite ale soldaților necunoscuți și ale președinților Lincoln, Garfield, McKinley și Kennedy. Pe culoare este desfășurată colecția de statui oferite — în baza unei legi din 1864 — de statele ederației. Coridoarele Senatului prezintă privirii frescele la care a lucrat un sfert de secol italianul Constantino Brumidi, la loc central aflîndu-se uriașa pictură alegorică „Apoteoză”, care ornează domul, glorificîndu-l pe președintele Washington. Exteriorul Capitolului, adaptarea mediului natural pe ru o îmbinare cit mai agreabilă a edificiului cu natura au fost asigurate de inspirația arhitectului american Frederick Law Olmsted, cel care a proiectat și Central Park-ul din New York.

Evident, peripul nostru prin capitala federală nu poate surprinde decît, în cote infime, trecutul și prezentul unui oraș, unde istoria inspiră locuitorilor lui respect față de trecut și angajament față de viitor.

Victor Martalogu

LUMEA DE IERI

LUMEA DE AZI

LUMEA DE MÎINE

*Spre o lume
a anului 3000?*

● Două sute de oameni de știință americani încep să construiască, în deșertul Arizona, „Biosphere II” — imens laborator, în care opt bărbați și femei se vor retrage, începând cu anul 1989, pentru doi ani. Pentru a supraviețui, vor dispune de 600 de perechi de animale și de o sută de plante. Selecționăm amănuntele care urmează din săptămânalul francez „V.S.D.”

„Este necesar urgent — crede John Allen — să fie creat un laborator al viitorului, care va permite expediții spre alte stele pentru a instala acolo o lume nouă. Omul va trăi într-un mediu închis în care totul va fi reciclat. El trebuie să se obișnuiască cu aceasta încă de pe acum.” John Allen este, în același timp, om de știință, filosof, scriitor și... saxofonist. Acest personaj ciudat, un fel de Jules Verne american, nu se gîndește decît la recrearea artificială a Terrei, sub forma unei miniaturi originale.

În 1989, acest „delir” ecologic va deveni realitate. Opt oameni de știință americani se vor închide pentru doi ani în „Biosphere II”, o Terra artificială concepută pentru o experiență de viață în deplină autarhie, unică în lume. În inima deșertului Arizona, imense piramide de sticlă îi vor adăposti pe oamenii de știință cu animalele și plantele selecționate special pentru această lume în miniatură. Pentru moment, la Sun Space Ranch, din Oracle, Arizona, acest proiect ambițios nu este decît un șantier imens. O machetă impozantă permite să fie vizualizat ansamblul de piramide și de bolți care îi vor adăposti pe biosferienii. Mai departe, în deșert, excavatoarele vor trasa fundațiile viitoarei structuri de sticlă și de metal care se va întinde pe 12 000 de metri pătrați la poalele munților Santa Catalina. „Biosphere II” — apreciază inițiatorul proiectului — va fi cea mai mare, cea mai complexă experiență. Argument care i-a convins pe cei două sute de savanți care au acceptat să participe la aventura.

Oamenii de știință au optat pentru cîteva zone ecologice care vor compune decorul natural al „Biospherei II”: un deșert, o mlaștină, un „ocean” de 15 metri adîncime, o savană, și chiar o pădure tropicală instalată la poalele unui „munte” de 16 metri. Pentru a supraviețui, cei opt pionieri vor crește găini, oi și capre într-o fermă integrată și vor

cultiva porumb, griu, roșii și fasole într-o grădină de legume care va conține 139 de varietăți de legume și fructe. Pentru a avea o alimentație variată vor trebui să vîneze iepuri în savana artificială și să pecuiască în lacurile pline cu 200 de specii de pește. Pe scurt, biosferienii vor putea conta numai pe resursele lor, dar acestea par să fie numeroase.

— Este mai ușor să spui decît să faci, spune Carl N. Hodges, director al Environment Research Laboratory de la Universitatea din Arizona. Rolul său este de a selecționa cele 139 de plante alimentare ideale dintre cele trei mii de varietăți aflate în studiu.

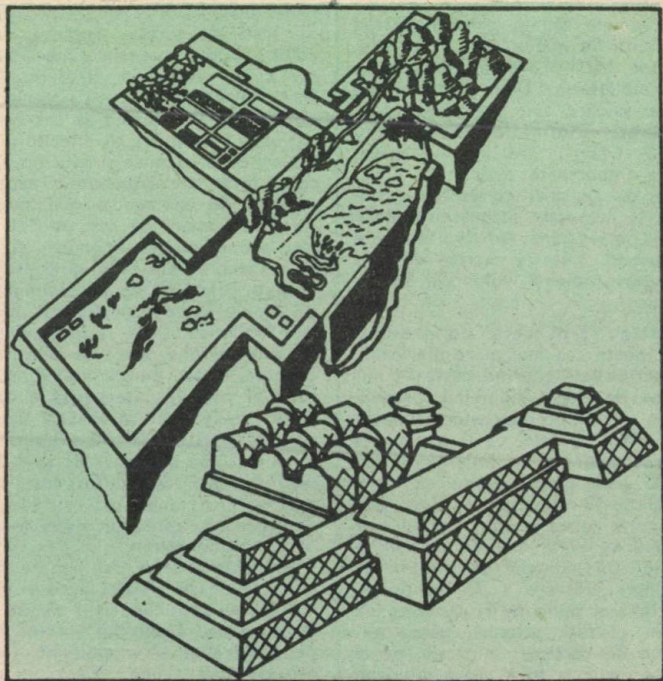
Trebuie să ne punem în locul celor care vor fi închiși acolo, explică el, ei au nevoie de cereale pentru

micul dejun, de proteine pentru prînz, dar vor avea, mai ales, mese variate. Acești „cobai umani” vor putea bea suc de fructe sută la sută natural din produsele lor sau, dacă vor dori, vor putea strivi strugurii pentru a degusta primul vin din „Biosphere II”.

— Pădurea tropicală pe care am conceput-o pentru ei, precizează botanistul Gilean Prance, de la grădini botanice din New York, va fi o mică Amazonie în care vor putea culege banane, papaya, mango și diverse varietăți de plante, printre care unele cu virtuți medicale.

Pe de altă parte, specialiștii au fost nevoiți să rezolve o mulțime de probleme dificile. Începînd cu ciclul aer-apă.

Este relativ ușor să provoci ploaia, explică unul dintre cercetători. Este suficient că aerul cald al deșertului să capteze umiditatea oceanului sau a mlaștinilor, apoi să urce pe munte unde întâlnește pădurea tropicală care îl transformă automat în ploaie. Numai că, în acest mediu închis, metanul, etanul și oxidul de carbon degajate de plante riscă să fie, în foarte scurt timp, primejdioase pentru oameni și animale. Cercetătorul Carl Hodges a găsit so-

luția. În primul rând instalând plante hibernale mari producătoare de oxigen pentru deșert, apoi pompând aerul primejdios și epurându-l cu ajutorul microorganismelor.

— Aceste microorganisme, constată Hodges, sînt capabile să filtreze toate elementele poluante. Le-am testat cu vapori de fotocopiere, și lucrurile mergeau foarte bine. Astăzi, noi le experimentăm în compartimentele pentru fumători din trenuri.

Entomologul Scott Miller, din Hawaii, s-a lovit de delicata problemă a polenizării plantelor. Aici este imposibil să apelezi la albine, care au nevoie, pentru a trăi, de razele ultraviolete — reținute de sticla piramidei.

— Am putea utiliza păsările-muscă, a preconizat un alt om de știință.

— De acord, dar numai o pereche, a pretins Miller, terorizat la ideea că păsările colibri ar putea masacra toate insectele, care garantează perfectă sănătate a straturilor de salată...

Nimic din acest proiect nu a fost

lăsat la împlinire. Oceanul, cu cei șapte milioane de litri de apă, a fost imaginat de Walter Adey, director la Marine System Laboratory de la Smithsonian Institute. Bariera de corali provine de pe platoul continental al Floridei. Nisipul din golf este sută la sută hawaian. Plantele acvatice provin din mlaștinile de la Everglades, în timp ce apa oceanului va fi adusă în ultimul moment din golful Californiei.

Vor exista chiar valuri, precizează Adey. Fără acțiunea lor oxigenantă, productivitatea naturală a oceanului scade la jumătate...

Animalele terestre vor fi și ele bine reprezentate, prin cele șase sute de specii de animale, care vor trăi în partea uscată a „Biosferei II”. Fiecare specie va fi reprezentată de o pereche. Vor exista chiar și fluturi, deoarece unul dintre cercetători a reușit să-i convingă pe ceilalți că și fluturii joacă un rol în ecosistem.

„Nimic nu se pierde, totul se transformă”, este cunoscuta maximă științifică pe care o învață în acest moment, în centrul de antrenament

de la Sun Space Ranch, cei 13 candidați la experiență. Iar cînd ușa se va închide în urma celor opt bărbați și femei aleși să locuiască în „Biosphere II”, nu vor avea contact cu exteriorul decît prin telefon și prin curier electronic. Ei își vor consacra timpul creșterii de animale și cultivării recoltelor, conducînd, în același timp, importante experiențe științifice. Numai o urgență medicală i-ar mai putea face să iasă din „Biosferă” înainte de data prevăzută. Pentru combaterea plictiselii dispun de bibliotecă, instalație „hi-fi”, magnetoscop, sală de gimnastică și atelier de reparații, toate amplasate în clădirea de patru etaje.

Dacă John Allen nu se îndoieste deloc că începînd cu 1989 vor fi gata să trimită o expediție spre Marte, în schimb doctorul James Bredt, de la NASA, consideră că acest tip de proiect este prematur.

— Nu cred că vom fi în stare să trimitem, la acea dată, un Dysneylund în spațiu, a declarat el.

Lăsați-ne să respirăm...

...strigă în cor nefumătorii. De dincolo de o perdea groasă de fum, fumătorii răspund: „Lăsați-ne să trăim”. Combatații din ambele tabere, convinși și alții că tutunul scurtează viața, se înfruntă tot mai violent în apartamente, birouri și uzine.

Primii susțin că a fuma înseamnă a sfida societatea și luptă neobosii împotriva „ciumei albastre”. Majoritatea medicilor trec de partea lor, demonstrînd că fumatul e un important factor de risc, cauza principală sau secundară a unor boli grave. Fumătorii se sperie, și-atunci... fumează.

Pe această temă revista franceză „Le Nouvel Observateur” a publicat o serie de articole la care ne vom referi în continuare.

Alături de cartof și porumb, tutunul este „dar” al Lumii Noi. Acum aproape 500 de ani, doi dintre însoțitorii lui Columb, trimiși să exploreze insula Cuba, au fost înțreziți de numărul mare de indigeni — bărbați și femei — pe care îi vedeau aspirînd parfumul ciudat al unei plante numite de ei „tabaco”.

Împreună cu porumbul și cartoful, tutunul a tulburat echilibrul biologic și nervos al locuitorilor bătrînului continent. Dar, în timp ce cartoful și porumbul au alungat din Europa spectrul tot mai amenințător al foametei, tutunul l-a făcut pe european să trăiască mai puțin... Asemeni alcoolului, a cărui distilare se cunoștea din secolul al XIII-lea, dar care, pînă în epoca Renașterii, a fost folosit exclusiv în scopuri medicale.

În jurul anului 1560, tutunul a fost introdus la curtea Franței de

Jean Nicot, ambasador la Lisabona. De unde și numele de nicotină dat substanței alcaloide pe care o conține planta. Datorită originii sale, tutunul li s-a părut diabolic celor ce, pînă atunci, nu cunoscuseră asemenea plante exotice. Îi seducea și îi neliniștea. În 1604, regele Jacques I, căruia îi plăcea atît de mult băutura încît nu-l atrăgeau plăcerile fumigene, scria un pamflet împotriva obiceiului de a fuma — un obicei „respingător la vedere, detestabil pentru nas, periculos pentru creier, de temut pentru plămîni”. Pentru a-i dezvăța pe fumători de prostul lor obicei, în Turcia li se înfigeau pipele în nas, iar în Rusia, țarul, mai expeditiv, le tăia nasul.

În Franța, guvernul a constatat destul de repede că e mai profitabil să stoarcă bani fumătorilor decît să-i terorizeze. Și, în 1629, Richelieu

Yul Brynner avertizează... Cunoscutul actor american a fost un fumător pasionat — în unele zile ajungea chiar la cinci pachete de țigări pe zi. Cu cîteva luni înainte să moară, Brynner a filmat pentru telespectatorii americani o reclamă-avertisment, în care le spune: „Acum, cînd nu mai sînt printre cei vii, vă sfătuiesc: NU FUMAȚI!” Yul Brynner a murit, recent, la vîrsta de 65 de ani de cancer la plămîni

a creat impozitul pe tutun.

Inventatorii țigaretii au fost cerșetorii. Ei adunau resturile, le înveleau într-o bucăică de hîrtie și... le fumau.

LUMEA DE IERI

LUMEA DE AZI

LUMEA DE MÎINE

Mult timp, fumatul a fost considerat un obicei popular, chiar puțin vulgar. Nobilii preferau să prizeze tutun. La început, fumau numai bărbații. Femeile s-au molipsit, însă, repede. George Sand fuma pipă în public, iar suratele ei de la sfârșitul secolului XX afumă locurile publice și sfidează campaniile anti-tabac.

Foarte mulți medici francezi au renunțat la țigări. Exemplul personal, consideră Jean Marsac, șeful serviciului de pneumologie de la spitalul Cochin, este de preferat sfaturilor moralizatoare sau agresivității foștilor fumători, și el poate contribui substanțial la înfringerea celei mai ucigătoare toxicomanii epidemice din secolul XX. Dacă mai puțin de 15 la sută din medicii englezi și scandinavi sînt fumători, în Franța se speră ca, pînă la sfârșitul secolului, să se poată vorbi de „generația medicilor nefumători”. Și asta în condițiile în care, acum cîțiva ani, aproximativ 50 la sută din medici și 45 la sută din infirmiere fumau (e adevărat, uneori pe ascuns). Pentru un medic e insuportabil, chiar inuman, să știe că un fumător își scurtează viața cu 7—8 ani și să nu ia nici o măsură. În zilele noastre se fumează tot mai mult, iar numărul celor bolnavi de cancer bronho-pulmonar crește vertiginos, boala ucigînd nenumărați oameni tineri. Mulți continuă să fumeze după un infarct miocardic sau după un cancer bronhic operat.

Studiile de laborator demonstrează că tutunul are o acțiune excitantă, deși majoritatea fumătorilor afirmă că fumează ca să se calmeze.

N-ar fi rău să-i întrebăm și pe sărmanii nefumători, ei ce fac ca să se liniștească?

Sondajul revistei „Le Nouvel Observateur” releva că, azi, sînt fumători 36 la sută din francezi față de 34 la sută acum opt ani. Cei mai mari fumători sînt tinerii între 18 și 24 de ani, vîrstă la care îți place să bravezi și să sfidezi moartea. Fumează mult funcționarii obsedați de spaima de a-și pierde slujba. 41 la sută dintre fumători fumează din plăcere, mai mult singuri sau împreună cu prieteni, decît acasă, în familie; nu se tem de cancer și, dacă ar trebui să aleagă între țigări și alcool, ar renunța la ultimul.

68 la sută dintre nefumători nu au fumat niciodată. Au renunțat

Un afiș în cadrul campaniei anti-tabac

mai ușor la țigări cei care fumau puțin. Sătui de fum și de miros, s-au săturat să-și mai cheltuiască banii prosteste.

Interesant e că 86 la sută dintre fumători se declară în favoarea interzicerii fumatului în locurile publice, iar 69 la sută dintre ei afirmă că doresc să se lase de fumat.

În Statele Unite, a fuma a devenit un act socialmente condamnat. Douăzeci de state au stabilit dispoziții legale pentru interzicerea fumatului. Începînd din luna mai 1987, la New York s-a interzis fumatul în holurile gărilor și autogărilor, în aeroporturi, centre comerciale și în taxiuri. Guvernul federal a instituit aceeași restricție la Washington pentru 6 800 de birouri. La Beverly

Într-un comisariat american de poliție stă afișat: „Nu se fumează decît în locurile special amenajate”

Hills, fumatul e interzis în toate restaurantele (chiar și pe terasă), în magazine și în orice loc public. Contravențiilor li se aplică o amendă de pînă la 500 de dolari.

La locurile de muncă, fumătorii și nefumătorii se confruntă cu îndrăjire (în Statele Unite există 55 de milioane de fumători, adică aproximativ 35 la sută din populația țării). Texas Instruments le-a rezervat fumătorilor o „cameră pentru fumat”. În plus, s-a adoptat o politică de persuasiune abilă și absolut pozitivă; în loc să se vorbească despre măsuri de „interzicerea” fumatului, se face propagandă pentru „aerul curat” din birouri. Fumătorii poluează atmosfera, iar nefumătorii sau cei care s-au lăsat de fumat contribuie la bunăstarea tuturor.

Celor 2 000 de salariați ai USG-ului — o companie particulară din statul Chicago, care fabrică produse acustice pentru clădiri — li se interzice să fumeze în uzină, în drum spre uzină, ba chiar și la ei acasă. Măsura are la bază o serie de experimente medicale. Produsele fabricate de USG conțin fibre minereale care pot fi cancerigene mai ales pentru plămîinii fumătorilor. Mulți consideră că direcțiunea întreprinderii exagerează. Cei care nu renunță la fumat sînt depistați repede prin intermediul testelor de sănătate la care sînt supuși periodic toți funcționarii. Se încearcă recuperarea lor prin terapie și dezințoxicare. Se merge chiar mai departe. Celui care refuză tratamentul i se desface contractul de muncă după unul sau două avertismente. USG își rezervă dreptul să nu angajeze decît nefumători. Acuzat de amestec în viața particulară, de discriminare și de violarea contractului de muncă al vechilor funcționari, contract care nu stipula că fumatul e interzis, USG-ul se apără. „Să fim bine înțeleși, susține un reprezentant al conducerii întreprinderii, noi le facem un serviciu funcționarilor noștri. Nu e vorba de discriminare, căci, fără îndoială — și nimeni nu poate nega acest lucru — fumatul are o puternică influență negativă asupra capacității profesionale a funcționarilor”.

Firmele americane producătoare de țigări trec prin momente grele. Din 1981, cînd au fost vîndute în Statele Unite 640 de miliarde de țigări, situația s-a tot înrăutățit. Philip Morris și J.R. Reynolds — care

dețin 35 și, respectiv, 32 la sută din vânzări — au înregistrat, în ultimul timp, pierderi substanțiale. Ca să se salveze, Philip Morris a achiziționat o întreprindere de produse alimentare, „General Foods”, și alta de bere, „Miller”, care i-au adus, în 1986, 25,5 miliarde de dolari. J.R. Reynolds a procedat la fel și, dacă profiturile obținute din comercializarea tutunului erau de 77 la sută în 1980, ele au scăzut, anul trecut, la 50 de procente.

Totuși, în aprilie 1986, firma Reynolds — și, alături de ea, toți producătorii americani de țigărete — a obținut un succes de prestigiu. Somat să se pronunțe în cazul lui John Galbraith, mort în 1982 de cancer la plămâni (fuma trei pachete de Camel pe zi); tribunalul a dat câștig de cauză firmei J.R. Reynolds, și nu moștenitorilor care susțineau că bătrînul Galbraith fusese victima

unei publicități exagerate a țigărilor. Tribunalul a decis că plîngerea este neîntemeiată atîta timp cît, pe fiecare pachet de țigări, este imprimat un text care-i atrage atenția fumătorului asupra riscurilor la care se expune.

În toată lumea s-au declanșat, în ultimii ani, acțiuni organizate de luptă contra fumatului, mai mult sau mai puțin eficiente. Numeroși medici și avocați americani au cerut să nu li se mai facă publicitate, nici chiar indirectă, țigărilor. Căci, așa cum arată un raport recent al Ministerului american al sănătății, fumatul este „cea mai importantă cauză evitabilă de decese”.

În Marea Britanie s-a calculat că, în ultimele patru decenii, s-au înregistrat peste 3 milioane de victime ale fumatului, iar, pînă în anul 2000, sînt de așteptat încă 500 000 de victime.

Ce se poate face? — se întreabă „Le Nouvel Observateur”. Conștientizarea fumătorilor asupra riscurilor la care se expun de bună voie trebuie dublată de interzicerea fumatului în toate colectivitățile. Fumătorii nu-și fac rău numai lor înșiși. Nenumărați nefumători își pierd sănătatea inspirînd aerul viciat de fumul de tutun.

E mult mai ușor, apreciază toată lumea, să nu te apuci de fumat decît să te lași. Și totuși, e posibil să renunți la țigară. E un act de voință și de curaj, cu efecte benefice asupra vieții personale, asupra activității profesionale.

Altfel, prin intermediul cancerului bronho-pulmonar, a infarctului miocardic, a bronșitelor, a bolilor digestive și renale, tutunul ucide.

Monica Patriciu

„Tragediile prostiei artificiale”

Prost concepuți, prost programați sau prost utilizați, roboții pot avea „reacții” aberante și pot sta la originea unor catastrofe, notează ziarul „Le Figaro”.

Există oare inteligență artificială sau este suficient să vorbim despre informatica avansată pentru a evoca activitatea unui ordinator în cadrul căruia programele fac să se desfășoare toate operațiunile logice, astfel încît sînt posibile raționamente și deducții?

Discuțiile asupra acestei probleme rămîn deschise.

În schimb, ca și cînd prostia naturală nu ar fi suficientă, prostia artificială este, astăzi, o realitate. O întîlnești atunci cînd un robot a fost prost conceput, fabricat cu materiale defecte sau, pur și simplu, supus unor condiții de utilizare neprevăzute de către creatorul microordinatoarelor. Atunci apare din plin incapacitatea totală a mașinii de a aprecia situația sau de a improviza soluții în sensul dat de către om acestui termen.

Aceasta poate îmbrăca aspecte comice, ca, de exemplu, imprimantul al cărui selector de adrese s-a blocat: el trimite cele 20 000 exemplare ale unei reviste aceluiași destinatar, în timp ce ceilalți abonați nu primesc nimic. Dar situația poate fi dramatică atunci cînd o rachetă experimentală este orientată greșit.

În ceea ce privește prostiile roboților din ultimul deceniu, ele însciu o serie de perle sau tragedii:

— false alerte, aproximativ zece, atît în sistemul „Norad” care asi-

gură protecția teritoriului american, cît și în indicațiile sateliților cu infraroșii, destinate să identifice rachetele care amenință teritoriul Statelor Unite. Cel de-al treilea război mondial ar fi putut fi declanșat de multă vreme dacă ar fi fost ascultați roboții;

— obligația care a revenit constructorului de automobile „El Dorado”, de a readuce în uzină toate automobilele în circulație, datorită unei erori comise în calculul frinelor, urmare a unei proaste programări. O întîmplare asemănătoare survenită la „Ford” constringe la revenirea în uzină a 14 000 de automobile „Lincoln”, victime ale unei încălziri aberante a ordinatorului care avea sarcina să controleze suspensia pneumatică;

— prăbușirea în noiembrie 1979 a unui avion neozelandez în Antarctica, deoarece calculatorul de bord reacționase în felul său la ceea ce îi apăruese drept o eroare, neinformînd, pur și simplu, echipajul;

— în timpul războiului din insulele Malvine, o eroare a dispozitivului de identificare al radarului care echipa distrugătorul britanic „Sheffield” decretă „prieteni” racheta argentiniană „Exocet” care se îndrepta spre el, lansată de un „Super Etenard”. Astfel, el nu a considerat necesar să dea alarma. Și vasul s-a scufundat;

— un avion B-767 al companiei „United Airlines” a fost transformat literalmente într-un bloc de gheață, datorită unui exces de zel din partea ordinatorului, căruia i se încredințase sarcina să economisească combustibilul. Rezultatul — o răcire excesivă a motoarelor în apropiere de Denver;

— detectorul de hoți cu microonde, al unui mare magazin, s-a transformat în asasinul unui client, deoarece acesta purta un stimulator cardiac al cărui program s-a modificat datorită emisiunilor aparatului.

Accidentele de acest gen nu pot fi considerate drept excepționale. Într-un spital, un generator herztian, destinat să combată artrita, a făcut ca ritmul cardiac să ajungă la 214 la un pacient care purta un stimulator, ceea ce a avut drept consecință un infarct și un sfîrșit fatal.

— în Florida, în februarie 1980, un reactor nuclear s-a supraincălzit aberant, datorită unei erori comise de către ordinatorul care avea sarcina să-l piloteze;

— un robot a ucis, în iulie 1981, un muncitor japonez care se ocupa cu repararea unui alt robot: acest muncitor a creat pentru robot semnale de depanare care au fost prost interpretate;

— inundarea în 1983 a unor vaste regiuni în Valea Fluviului Colorado, deoarece ordinatorul comandase prost deschiderea barajelor, consecința unei calculări greșite a timpului;

— un tren fantomă a fost semnalat de către un ordinator defect, în mai 1983, în apropiere de Embasca-dero, din regiunea Francisco Muni;

— o mîrire de o mie de ori a cifrei tranzațiilor interbancare a rezervei federale datorită incompatibi-

LUMEA DE IERI

LUMEA DE AZI

LUMEA DE MÎINE

lității între diversele sisteme bancare folosite;

— o creștere cu 50 la sută a indicelui bursei din Vancouver, consecința unei reciclări a calculatorului său după doi ani de uitare a unei sume considerate prea mici pentru a merita să fie luată în considerație;

— la 1 ianuarie 1985, două ordinoare britanice, în dezacord în ceea ce privește modul de calculare a anilor bisecți, găsesc teren de înțelegere: înghițirea sistematică, în loc de cadou de Anul Nou, a tuturor cartotecilor clienților!

Această listă, așa cum ne imagi-năm, este departe de a fi completă.

Școala și educația în antichitatea greacă

Primul dintre marii filosofi greci care s-a ocupat pe larg de problema educației a fost **Platon** (427—343 î.e.n.). În vederea răspîndirii concepției sale, el a creat, în anul 388 (î.e.n.), în grădina închinată memoriei eroului legendar Akademos, cunoscuta sa școală — **Akademia**, pe care a condus-o pînă la sfîrșitul vieții. În Akademia, Platon și-a pus în practică ideile asupra educației și instrucției, idei pe care le-a tratat, sub aspect teoretic, în unele din dialogurile sale, mai ales în **Republica** și **Legile**. El a exprimat o serie de opinii valoroase, în special pentru educația copiilor de la 3 la 6 ani, subliniind rolul jocului, poveștilor și cîntecelor, precum și al gimnasticii și muzicii, ca mijloace de educație la această vîrstă.

De la 7 ani, conform concepției sale, copilul trebuie să intre în școala de gramatică, menită să aibă un caracter de stat, unde se învață cititul, scrisul, socotitul și gramatica.

De la 12 la 16 ani, era frecventată școala de gimnastică (palestra), iar, între 16 și 18 ani, adolescentul învăța aritmetica, astronomia și geometria. Studiul acestor discipline era legat de specificul activității viitorilor militari. De la 18 la 20 de ani, tînrul avea datoria să urmeze școala de efebi. Fetele aveau aceleași obligații și drepturi, în ceea ce privește educația, ca și băieții. Tine-rii care se dovedeau a fi capabili să devină conducători își continuau studiile și dincolo de vîrsta de 20 de

ani. Accentul se punea acum pe pregătirea filozofică a cărei durată, pentru cei mai capabili dintre tineri, mergea pînă la vîrsta de 35 de ani. Platon aprecia că prin studiile pe care le făceau — aritmetică, astronomie, geometrie, muzică și retorică — aceștia intrau în posesia Adevărului, Binelui și Frumosului, intru-nind, astfel, calitățile necesare oamenilor politici. În concepția sa cu privire la educație, Platon realizează o sinteză a educației spartane și atheniene.

Platon a dat posterității — prin Akademia creată de el — imaginea unei instituții de învățămînt superior care îndeplinea o întreită funcție: de instruire, de educație social-politică și de cercetare. De la el s-a păstrat și **sympozionul**, ca formă de desfășurare a activității de educație și instrucție.

Aristotel (384—322 î.e.n.) a avut printre multiplele sale preocupări și pe aceea a formării omului. În legătură cu aceste preocupări, el scrie lucrarea „Despre educație”. De asemenea, în „Politica”, lucrare mai amplă, întîlnim dese referiri la educație, întemeiată, aceasta, pe teze filozofice materialiste. Deși elev al lui Platon, Aristotel critică tezele idealiste ale acestuia. Aristotel — care a fost și dascălul lui Alexandru Macedon între anii 343—340 î.e.n. — a creat și condus cunoscuta instituție de învățămînt filozofic Lyceu (335—334 î.e.n.), în care, pe prim plan, se afla studiul științelor naturii. Aici — în vederea asigurării condițiilor pentru activitatea științifică — a fost creată prima grădină zoologică, s-a organizat o mare bibliotecă, cu sute de manuscrise, devenită model al marilor biblioteci, fondate mai tîrziu, la Alexandria și Pergam.

Spre a-și ilustra lecțiile cu material intuitiv, Aristotel a creat un muzeu de istorie naturală, pentru îmbogățirea căruia discipolul său, Alexandru Macedon, trimitea, din regiunile pe care le cucerea în Asia, exemplare neîntîlnite pe pămîntul Greciei. Dacă la Akademia lui Platon se studia mai ales matematica și filosofia, la Lyceu predarea filosofiei se împletea cu lecții de științele naturii, mai ales de biologie.

Aristotel consideră că educația este o problemă prea importantă pentru a fi lăsată pe seama inițiativelor particulare. El arată că, pînă la 7 ani, copilul trebuie să fie educat în familie de către părinți cu ajuto-

rul jocului, care îl stimulează la activități. La vîrsta de 7 ani, copilul va începe să frecventeze școala. Perioada școlarității cuprinde două etape: de la 7 ani pînă la pubertate, și de la pubertate pînă la 21 de ani. Se apreciază, în general, că Aristotel ne-a lăsat prima periodizare a vîrstelor.

De la 7 ani pînă la pubertate, educația urma să se realizeze în școlile statului. La această vîrstă, un rol important revenea gimnasticii. Efortul trebuie să crească o dată cu vîrsta: pe la 17—19 ani, exercițiile fizice să fie foarte grele, regimul sever, iar studiile mai numeroase. Criteriul de selectare a cunoștințelor ce trebuie date elevilor este, după Aristotel, „utilitatea”. El se pronunță și pentru organizarea demnă a timpului liber.

Pregătirea pentru „muncă”, în concepția sa, o dau „literele” (cititul, scrisul, gramatica), necesare în comerț, în viața practică și în dobîndirea altor cunoștințe. Gimnastica, muzica și desenul au, mai ales, funcție educativă, pentru ca repausul „să fie umplut cum se cuvine”.

Pentru Aristotel, gimnastica asigură nu numai dezvoltarea fizică, ci și pe aceea morală, întrucît contribuie la formarea curajului. Dar, pentru ca acesta să fie generos, gimnastica va fi însoțită de muzică. Muzica, în concepția lui Aristotel, are funcții educative multiple: a) asigură ocuparea timpului liber într-un mod demn, favorizînd o recreere plăcută; b) contribuie la educația morală, întrucît ea „purifică sufletul”; c) contribuie la cultivarea capacității de apreciere a frumosului. Totodată, muzica este potrivită cu particularitățile vîrstei copilăriei și pubertății — ea recrează și oferă armonia și ritmul de care acestea au nevoie. Dată fiind valoarea sa educativă, muzica trebuie să devină — în concepția lui Aristotel — un element de bază în formarea tinerei generații. În ceea ce privește educația morală, marele gînditor pune un deosebit accent pe formarea deprinderilor. La virtute se ajunge prin exerciții. „După cum cineva nu poate să învețe să inoate decît în luptă cu valurile, tot astfel virtutea nu se poate realiza decît în activitatea desfășurată în virtejul vieții”.

Sînt, acestea, numai cîteva din ideile lui Aristotel cu privire la educație. Ele pun în evidență aportul său deosebit la dezvoltarea teoriei pedagogice.

Agripina Dub

De ce America și nu Vespuccia?

Încă de pe băncile școlii, știm fiecare de ce Lumea Nouă a fost botezată America. Știm, de asemenea, că descoperitorul Americii a fost Cristofor Columb, iar florentinul Amerigo Vespucci a fost primul care a ajuns la concluzia că pământul nou descoperit este un continent. Date interesante despre această temă le aflăm în volumul „Los Americcos, Amerigo Vespucci și America”, datorat geografului și etnologului francez Jules Marcou, care a trăit între anii 1824-1888.

Fiul unui notar din Florența, Vespucci avea două prenume, Alberico (Albericus) și Amerigo. Pe primul dintre ele îl folosea din ce în ce mai rar. Cel de al doilea prenume, Amerigo, a suferit cu timpul diverse transformări. În anul 1492 se scria Amerigho, trei ani mai târziu - Amerigo, iar după anul 1508 - Amerigo. Primul care a atras atenția asupra acestei metamorfoze a fost geograful spaniol Muñoz, care a trăit în secolul al XVI-lea.

La 4 septembrie 1504, Amerigo Vespucci a trimis din Lisabona, unde se afla, o scrisoare lui Pietro Soderini, demnitarul cel mai de vază din Florența, în care descria drumul parcurs până la țărmurile din Apusul Europei. După doi ani, scrisoarea a fost tipărită în limba italiană sub titlul „Scrisoarea lui Amerigo Vespucci privitoare la insulele pe care le-a descoperit în cele patru drumuri ale sale”. Autorul atrăgea atenția că este vorba despre o versiune prescurtată a cărții sale aflate în pregătire, sub titlul „Patru drumuri”, carte care nu a apărut însă niciodată. În scrisoare, el afirma că, în anul 1501, a descoperit Lumea Nouă (Mondus Novus), adică un nou teritoriu. Este bine să amintim aici că un termen asemănător „Nuevo, Otro Mundo”; (O Nouă, o altă Lume) a fost folosit de Columb pentru a defini America de Sud.

Reputați oameni de știință, cum a fost Alexander Humboldt, au ajuns la concluzia că doar unul dintre cele patru drumuri la care se referea Vespucci a fost făcut cu adevărat. Este vorba despre expediția lui Alonso de Ojeda care, între anii 1499-1500, a navigat sub pavilion spaniol spre țărmurile Guyanei actuale. La această expediție a participat și Vespucci, dar el a avut un rol secundar. Toți sînt de acord că Vespucci „nu are nici o vină” în botezarea Lumii Noi. La fel ca și Columb, el a fost convins, pînă la sfîrșitul vieții, că a atins țărmurile Chinei sau ale Japoniei, locuri încă necălcate de europeni.

America a fost „botezată” cu acest nume de membrii gimnaziului „Vogez” din orașul Saint Die din Lorena, mai exact de cartograful Martin Waldseemüller și de poetul și traducătorul Jean Basin. Sub grija lor a apărut în 1507, adică la un an după moartea lui Columb, la Saint Die, o lucrare în limba latină cu titlul

„Introducere în cosmografie, cu respectarea principiilor geometriei și astronomiei”. În această carte a fost publicată și scrisoarea lui Vespucci, prezentată ca o poutate în domeniul cosmografiei, adică al geografiei. În comentariile sale, Waldseemüller considera că este normal ca teritoriul de peste Atlantic să fie numit America, în cinstea „bărbatului înțelept” Americo Vespucci.

De ce redactorii și editorul „Introducerii în cosmografie...” au considerat necesar să modifice numele celebrului florentin din Amerigo în Americo? De ce nu a fost respectată tradiția potrivit căreia noul teritoriu descoperit trebuia să primească numele descoperitorului - în concepția lor Vespucci - și nu prenumele acestuia? Adică de ce America și nu Vespuccia?

În anul 1874, a văzut lumina tiparului o lucrare a geologului englez Thomas Belt despre călătoria sa prin Nicaragua. În timpul deplasărilor sale prin zonele muntoase și prin regiunea lacurilor din Nicaragua, Thomas Belt a întâlnit numeroși băștinași care își spuneau americani.

Jules Marcou s-a adresat autorităților din Nicaragua. Adevărul spuselor lui Belt a fost confirmat cu documente de senatorul José Rodriguez care, între altele, a scris că tribul americanilor trăiește în Nicaragua din timpuri imemorabile. Înșuși președintele de atunci al statului Nicaragua, Cardenas, a confirmat în scris că, în provincia Chontales, există Munții Sierra America, în care trăiesc los amerricos.

După studierea arhivelor spaniole și italiene, Marcou a ajuns la concluzia că Lumea Nouă a fost botezată după numele tribului amerricos și nu după numele de botez al lui Vespucci.

În timpul celei de a patra expediții a lui Columb (septembrie 1502), este mai mult ca sigur că, în escala la gurile lui Rio Escondido, Columb și echipajul său au întâlnit indieni care purtau la gît obiecte din aur. Întrebați de spanioli, de unde le-au procurat, băștinașii au arătat spre Apus, rostind numele Amerricis.

Vestea despre existența aurului în regiunea tribului los Amerricos a ajuns în Spania în anul 1504 prin intermediul marinarilor care l-au însoțit pe Columb în ultima sa expediție. În următorii ani, știrea - mult înflorită - s-a răspindit în întreaga Europă. La început „Țara Amerricanilor” definea numai țărmurile de sud-est ale Lumii Noi, și abia apoi întregul continent.

Magistrii de la gimnaziul din Saint Die nu au mers, așadar, împotriva curentului atunci cînd au botezat America după prenumele și în onoarea lui Amerigo Vespucci. Ei n-au făcut decît să schimbe pe „g” în „c”! Interesant este faptul că, începînd din anul 1508, cînd a luat cunoștință de cartea apărută la Saint Die, chiar Vespucci a început să-și scrie numele de botez cu doi „r”!

În „Enciclopedia Salvat”, în limba spaniolă, una dintre cele mai serioase lucrări de acest gen, în dreptul cuvîntului „America sau Americ, geogr.” găsim explicația: „Regiune muntoasă în Nicaragua, în provincia Chontales. A fost acreditată ideea că denumirea de America provine de aici”.

Hollywood

- după 100 de ani

O istorie de glorie, de strălucire efemeră, drame celebre, dar și umila luptă pentru ieșirea — fie și pentru o clipă privilegiată — din anonimatul cotidian, totul subsumat unei goane, fără limite, pentru profit — este imaginea sintetică a industriei cinematografice a Hollywoodului, în care se fac și se desfac cariere, se nasc și mor vedete, într-o luptă în care iluziile sînt frecvent spulberate de o realitate mereu aceeași, dură, neiertătoare. Împlinirea unui secol de la nașterea industriei de la „Hollywood” — un secol în care grandezza și decadența s-au întrepătruns într-o succesiune de umbre și lumini — a oferit prilejul unor rememorări și reflecții care și-au găsit loc firesc în presă. „Der Spiegel”, ca, de altfel, și alte publicații occidentale, au publicat o serie de reportaje, din care selectăm, într-o sinteză proprie, cele de mai jos.

O sută de ani — mult sau puțin? Foarte mult, dacă ne gândim că, acum un secol, industria cinematografică era, practic, inexistentă; și foarte puțin, dacă avem în vedere că filmul a început să cucerească lu-

mea abia în anii '20. „Actul său de naștere” a fost emis la 1 februarie 1887, cînd Harvey Henderson Wilcox, misit de terenuri din Kansas, și-a înregistrat dreptul de proprietate asupra unui teren de 120 acri în

valea Cahuega, de fapt o colină din vestul Los Angeles-ului, pe care a botezat-o Hollywood. Intenția lui a fost de a crea o așezare, liniștită, obișnuită; în locul ei, aici s-a instalat imperiul afacerilor și viața trepidantă, specifică studiourilor de filmare. Desigur, H.H. Wilcox nu a putut întui cu ce mijloace ieftine se va organiza, în 1987, aniversarea primului centenar.

La orele 11,50, în hotelul „Roosevelt” — unde altădată se decernau premiile Oscar — se deschidea prima sticlă de șampanie; după aceea, cu precauție, se începea umplerea piramidei de cupe de șampanie — unul din cele mai vechi ritualuri ale Hollywoodului. Cu același prilej, Robert Wagner a dezvelit monumentul, în formă de stea, în memoria fostei sale soții Natalie Wood — și ea face acum parte din cei 1800 de artiști, cărora li s-a ridicat un monument pe Walk of Fame, „strada gloriei”, situată între Vine Street și bulevardul Sunset.

De la festivitate au lipsit cei ce au conferit Hollywoodului succesul de altădată: Rudolph Valentino, Jean Harlow, Carole Lombard, James Dean, Humphrey Bogart, Errol Flynn — toți au murit înainte de 1960, anul în care un membru al ca-

Mitul Elvis

Privind „Castelul Regelui”, se poate zări un conac pe o colină, un portic ca o coloană albă, imaginea tipic clasică, o poartă de fier cu note muzicale ce se onduleză pe cadrul ei, simbol al „regatului” său — scrie revista „Newsweek” într-un amplu grupaj consacrat celebrului cîntăreț. Afară sînt cei care îl admirau: turiști și amatori de curiozități, mame și tați, tineri și bătrîni, toți așteptînd cu răbdare să viziteze interiorul casei. O voce, ca o nălucă, plutește în aer. Este „regele” însuși cîntînd „Hunt Dog” („Ciînele de vînătoare”) și „Can't Help Falling in Love” („Nu pot să nu mă îndrăgostesc”) și „Crying in the Chapel” („Plîngînd în capelă”). Este casa și ultimul loc unde s-a odihnit Elvis Aaron Presley, odată și pentru totdeauna, „regele rock and roll-ului”.

A murit acum 10 ani. Totuși, Elvis mai primește încă scrisori — una sau două pe zi. La „Graceland” (casa unde a locuit în ultima parte a vieții) primește

peste 500 000 de vizitatori pe an. În vara trecută au apărut alte patru albume „Elvis”, trei cărți și au fost date două spectacole inedite de televiziune. Admiratorii lui Elvis sînt de pretutindeni; vin turiști chiar din Pompei.

Pentru cei neinițiați, cultul pentru Elvis Presley poate apărea ciudat. Pentru cei care îl venerau, imaginea lui s-a îmbogățit. El a devenit o personalitate complexă, un mit al americanilor, la fel de îndrăgit ca și Mickey Mouse, la fel de tragică reprezentare a autodistrugerii ca Marilyn Monroe. Acesta este „sa-

O întîlnire cu președintele Nixon, la Casa Albă

crul Elvis”, care și-a iubit mama, nu-i păsa de Cadillac-urile pe care le „arunca”. Apoi mai putem vorbi și de un Elvis rebelaisian — un băiat mereu infometat, care știa să-și satisfacă toate capriciile culinare.

Înainte de toate, Elvis a fost un mare muzician american — un cîntăreț care, în mod instinctiv,

La Tokio, membrii clubului Presley i-au ridicat idolului lor o statuie de bronz

merei de comerț locale a descoperit acest mod original de a-i omagia pe cei de odinioară.

A dispărut concentrarea, unica în felul ei, de energie creatoare și comercială, care a generat „mitul Hollywood”, aceea fabrică de filme ce a oferit, în timpul crahului economic, iluzii, pe bandă, lumii infometate. În fostul parc al cowboyului Tom Mix, aleile sînt inundate de vegetație. Hotelul „Montecito”, în ale cărui apartamente luxoase au locuit Bing Crosby, Hedy Lammar sau Geraldine Page, este de mult închis. Vara și toamna, cei lipsiți de locuință sau drogații își întind sacii de dormit pe platforma din față. Vestitul restaurant „Sardi's”, de pe bulevardul Hollywood, unde altădată se serbau premierele, este astăzi un umil cinematograful de filme pornografice.

Complet restaurat este hotelul „Chateau Marmont”; aici au locuit Jean Harlow, Greta Garbo, Charles Laughton, dar tot aici și-a dat ultima suflare cunoscutul comic John Belushi, după ce a băut alcool cu heroină și cocaină. În imediata apropiere a hotelului se află un panou ce leagă, simbolic, Hollywoodul de odinioară de cel de astăzi. Pe el sînt lipite trei fotografii ce oferă —

laconic și ironic — o imagine *sui generis* a valorilor americane fundamentale. Prima imagine înfățișează o mină de pastile și este intitulată: „Viata?”; cea de a doua — zidul unei închisori cu motto-ul „Liberate?”; iar ultima — o baie murdară, pe jos o seringă goală, un garou și un picuțet goi de droguri; dedesubt: „Năzuința spre fericire?”

Încă de pe timpul lui Thomas Jefferson, Constituția garantează fiecărei cetățean „dreptul inalienabil la viață, la libertate și la fericire”. Animată de această dorință vie, națiunea a cucerit întregul continent; în Vest, s-a oprit în fața imensei întinderi de apă a Pacificului; ca și cum întregul continent s-ar fi deplasat spre vest, s-au adunat, dintotdeauna, în California, dezorientații, cei dezlăcuți, alături de marile talente, de vizionari, toți în căutarea șansei și a soarelui: două premise excelente pentru înflorirea celei de a șaptea arte. Odată cu ei, s-au acumulat speranțele spulberate și coșmarul în confruntarea cu o realitate dură.

Istoria metropolei cinematografice repetă ciclic sinucideri, crime misterioase, degradarea fizică prin drog. Uciși cu singe rece au dispărut Ramon Navarro și Sharon Tate; F.

Scott, Lillian Roth, Mary Pickford, Robert Mitchum, Truman Capote, Louella Parsons, Richard Burton au plătit cu viața consumul excesiv de alcool. Astăzi, circa 35 la sută din angajații Hollywoodului — de la superstar la minitorul de culise — sînt alcoolici sau se droghează, cu 10% la sută mai mult decît în urmă cu cîțiva ani. Săptămînal, se întînesc aici 130 de grupuri ce vin în „ajutorul” consumatorilor „anonimi” de cocaină. Desigur, aceste cifre nu demonstrează neapărat o iremediabilă decădere a Hollywoodului, dar exprimă teamă cuibărită adînc în sufletul tuturor.

În ciuda angoaselor, în cetatea filmului, asemenea statistici nu trebuie să transpără niciodată: în fiecare zi, la prînz, marile limuzine se adună în fața restaurantelor luxoase de la marginea Hollywoodului, la Beverly Hills, cum ar fi „Le Dôme”, „Le Bistrot”, „Mortons”. Cele mai noi modele scoase de Mercedes, Jaguar, Rolls-Royce sau Bentley reprezintă tagma producătorilor. Tot din rîndul lor fac parte agenții, cele mai importante forțe motrice din studiouri, împreună cu juriștii „industrii” cinematografice. Cînd vin aici pentru a „lua masa”, cuvintele incisive, dure, amenințătoare dezvăluie

își însușea ritmul și cîntecele triste și lente, ca și sentimentalele melodii „western”. Casa de discuri „R.C.A.” a scos o serie de exemplare dintre cele mai bune „single-uri ale sale, toate cîntecele sale de succes din perioada sa „clasică”, dintre anii 1954 și 1955. Casa de discuri „Memphis” — cu care a colaborat încă din vremea legendarei sale formații, în 1969 — a adunat toate melodiile care alcătuiesc „sufletul și țara” de pe vremea poate cea mai frumoasă din viața sa. O muzică așa cum a fost aceasta — ritmică, pasionantă — este poate cheia atracției pe care o exercita Presley.

Dar asta nu este toată povestea. Punctul culminant al carierei lui Elvis Presley a fost surprins în catalogul „Lumea lui Elvis”, cu cele mai semnificative momente din cariera sa muzicală.

„Castelul singuratic al lui Elvis”

Pentru admiratorii lui Elvis Presley, la Memphis luna august a însemnat, înainte de toate, „Săptămîna Elvis”. În 1987, în oraș s-au întîlnit 50 000 de vizitatori de la mari depărțări, cum ar fi Japonia și R.F. Germania. Festivitățile, începute la 8 august, au

debutat cu un concert în memoria lui, un concurs anual, o expoziție de artă.

În pofida „potopului” de preocupări legate de persoana sa, Elvis rămîne, în mod curios, impenetrabil — un mister chiar și pentru femeia care l-a cunoscut probabil cel mai bine, așa cum reiese din cartea sa, apărută în

Afară, admiratorii lasă un „mesaj” pe peretele de piatră al castelului său singuratic

1985, intitulată „Elvis și cu mine”, scrisă de Priscilla Beaulieu Presley, soția sa.

„L-am cunoscut în 1960 cînd avea 12 ani”, spune Billie Lee Jeune, din Memphis, care vizitează „Graceland” o dată sau de două ori pe lună. „M-a întrebare care este personajul meu favorit”. Pe zidul care înconjoară „Graceland” a stat scris, ani de zile, ca o inscripție de legitimație neautorizată: ELVIS E DRAGOSTE; ELVIS NU MERITA SĂ FIE ALB — cea mai originală dintre toate.

Astăzi există aproximativ 300 de cluburi Elvis presărate în toată lumea. „E o adevărată rivalitate între ele”, recunoaște Fred Whobrey, actualul președinte al „Federației Internaționale a Cluburilor Elvis”. Cel mai mare club se află în Anglia. Are 23 000 de membri, cu „filiale” în toată lumea. Ca și alte cluburi Elvis, cel britanic organizează concursuri, călătorii la Graceland, „atacă” mass-media cu scrisori, adună bani în memoria sa. De asemenea, acest club publică o revistă intitulată „Elvis Monthly”, intrată acum în cel de-al 28-lea an de existență. La Tokio, membrii clubului au adunat 100 000 de dolari și au construit o statuie din bronz care-l reprezintă cu chitara în mînă; statuia se află în districtul Harajuku din Tokio.

caracterul pur afacerist al întâlnirii. Nimeni nu este preocupat de ce se servește. Artiștii din industria cinematografică, aflați la mesele învecinate, descoperă, din conversațiile duse între producători, proiectele acceptate. Când avocata Bonnie Reiss — una din cele mai influente femei de la Hollywood — se înfățișează cu Jane Fonda la „Dôme”, persoanele aflate în local bănuiesc că cele două pun la cale ceva pe scena politică; ultimul spectacol organizat de ele a adus politicianilor democrați suma de 1,5 milioane dolari. Sau dacă, în separeul „Power Room” din același restaurant, Paul Branca, unul din tinerii „superavocați” din Beverly Hills, ia dejunul împreună cu managerul firmei Pepsi Cola, toată lumea știe că urmează să se semneze un contract, și anume 90 de secunde de reclamă cu Michael Jackson; onorarul estimativ: 15 milioane dolari. Pretutindeni plutește mirajul puterii și al milioaneilor de dolari. Toată lumea îl simte și îl întrezărește. El se poate risipi, însă, dintr-o singură suflare. Nu de puține ori, când revine la studiouri, unul din personajele importante ale industriei cinematografice nu își mai găsește locul de parcare: acolo stă

mașina celui ce i-a preluat funcția.

Astăzi, studiourile nu mai sînt independente. Paramount aparține, din 1966, concernului petrolier Gulf & Western, United Artists a fost vîndut, în 1968, firmei „Transamerica”, Coca Cola a cumpărat, în 1982, Columbia Pictures. Conducătorii concernelor nu înțeleg nimic din filme. De aceea, la primul semn de criză, concediază pe oricine: înlocuitori găsesc oricînd. La ora actuală, producătorii de la Hollywood pot estima ca sigur angajamentul lor doar pe 18 luni.

Nici în epoca de aur a anilor '30 și '40, atmosfera de la Hollywood nu era mai destinsă. Pe vremea aceea, marile studiouri erau independente, dar conduse de tirani ca Samuel Goldwyn, Louis B. Mayer („MGM”), William Fox („20 Century Fox”). Nu erau prea amabili, dar totuși, nu luau decizii din considerente politice; în schimb, erau vital interesați pentru filmele lor. „Libertatea artistică” era prestabilită de ei: și știau — mai mult instinctiv, decît ca meseriași — ce trebuia să facă, atunci cînd intrau în cabina de montaj și decupau un film după gustul lor.

Turnarea unui film este mult mai

scumpă în zilele noastre — în medie 10—15 milioane dolari, la care se adaugă alte 7 milioane pentru reclamă și difuzare. Cu toate acestea, industria cinematografică a Hollywoodului este mai prosperă ca niciodată. Anul 1986, cu cele 161 de filme turnate la Los Angeles, a reprezentat un record — o depășire cu 53 la sută față de anul precedent. Succesul se datorește lărgirii pieței filmelor, în urma răspîndirii aparatelor video și a televiziunii prin cablu. Contrar temerilor inițiale, noile mijloace tehnice nu au prejudiciat industria cinematografică; din contră, încasările cinematografelelor au crescut. Diversificarea posibilităților de difuzare a influențat, indirect, calitatea filmelor. Pentru fiecare producție se încheie o sumedenie de contracte, care prevăd, rînd cu rînd, cît mai exact posibil, toate cheltuielile necesare. Încheierea contractelor a devenit o nouă meserie. Cine o posedă mai bine? Desigur, agenții și juristii. Deci ei ocupă birourile șefilor. Ce înțeleg ei din film? Nimic. Juristul Mark Litvak și Ralph-Nader-Schüler (autorul cărții „Adevărata putere, lupta pentru influență și succes la New-Hollywood”) găsesc că este „bizar” și „neciv” pen-

Actualul cult pentru Elvis a luat naștere la 16 august 1977, în momentul în care Elvis a murit „străpuns” de un atac de cord la vîrstă de 42 de ani. Pentru cei care au crescut odată cu rockul, vestea a fost zguduitoare. În următoarele 24 de ore, cum știrea a zburat în toată lumea, au fost comandate 10 milioane de albume Elvis la casa de discuri „R.C.A.” — un gest semnificativ despre cît de mult pot să acționeze pasiunile oamenilor.

Presley continuă „să vîndă” nici mai mult, nici mai puțin de 1 milion de discuri anual numai în Japonia, spre exemplu. Mulți dintre miile de admiratori, care au „inundat” Memphis-ul acum zece ani, se întorc acolo în fiecare an, iar zelul lor nu a fost cu nimic diminuat de trecerea timpului.

„Cred că o undă de mister va rămîne mereu în ceea ce-l privește”, declară Sam Phillips, renumitul colaborator al lui Elvis, care i-a înregistrat primele sale discuri. Phillips arată că izvorul cîntecului său stă undeva în cîntecele rurale din Sud: „A crescut împreună cu fermierii simpli care știau să cînte și să danseze”.

În
fiecare
zi,
trei
ore
fericite
pe
scenă”

Jean Marais interpretează Cocteau. Mai mult, Jean Marais este Cocteau. Un „One-man-show” în doi. Acest gen de interpretare nu a mai existat niciodată. „Die Welt” notează cîteva din reflecțiile sale.

— Die Marais, puține sînt vedetele filmului și teatrului care reușesc să îmbătrînească fără șovăire, fără suferințe. Dumneavoastră ați reușit acest lucru. Cum?

— Nu este un secret și nici nu este meritul meu. A îmbătrîni este la fel de simplu ca majoritatea lucrurilor din viață. Nu m-a interesat niciodată vîrsta.

— În filmele dv. ați apărut drept cel mai frumos dintre bărbații frumoși, tipul blond al unui Rudolf Valentino renăscut.

— Frumusețea este supusă modei. Nu consideram că reprezint frumusețea masculină. Înfașura mea îmi era indiferentă. O utilizam pe plan profesional, pe scenă sau în film, ca pe o mască. În cazul în care interpretam un rol care cerea frumusețe, deveneam frumos cu ajutorul mijloacelor cunoscute: lumină, machiaj, costume.

— Se pare că lunga și triumfală dv. carieră a reprezentat o evadare din propria frumusețe, care a dus la roluri de caracter, surprinzătoare la început.

— Se repetă mereu acest lucru. Tocmai de aceea nu este adevărat. Nu trebuia să evadesc din această frumusețe, pentru că nu o consideram nici povară, nici distincție. Eram așa cum sînt și acum și doream doar să interpretez roluri interesante.

Îmi amintesc că, într-o zi, m-am întîlnit la Paris cu John Gielgud. Îi relatam că lucrez la un show: „Pygmalion” — nu realiza ce rol puteam să joc. Considera că sînt mult prea tînăr pentru a interpreta rolul profesorului Higgins. Aveam 41 de

Mihaela Brumă

tru industria cinematografică faptul că cei ce decid asupra filmelor nu știu cum trebuie filmat, nu au intrat niciodată într-o cabină de montaj și nu știu să descifreze un scenariu. Fiindcă sînt nesiguri pe ei și tremură pentru posturile lor, ei adoptă principiile riscului minim: preferă versiunea a treia sau a patra a unei teme de succes, decît să accepte o idee nouă. Frica șefilor este transmisă tuturor subalternilor. Ziariștii care vor să-și exercite meseria la Hollywood știu foarte bine ce înțrebări au voie să pună și ce nu; evită cu precauție să supere pe cineva.

Fiecare angajat încearcă să se păzească pe sine; el își oferă zilnic serviciile — ca și cum acestea s-ar vinde pe piață —, fără să fie sigur că cineva are nevoie de ele. Găsirea unui angajament la Hollywood implică, uneori, eforturi inumane. Coșmarul eșecului trăit de fiecare nu este lipsit de rațiune: el este rezultatul estimării realiste a posibilităților, deseori inexistente. Fiecare studio primește, anual, circa 10 000 de scenarii, schițe sau propuneri pentru un film: între 70 și 100 se studiază amănunțit; dar se realizează doar circa 12. Autorii de scenarii apreciază, cu un succes excep-

țional, acceptarea unei oferte. Pentru aceasta au nevoie de un agent, care este, însă, foarte greu de găsit. Cei al căror cuvînt este decisiv la studiouri sînt grupați în mari agenții, cum ar fi Creative Artists Agency (CAA), William Morris sau International Creative Management (ICM). Acestea oferă proiecte studiourilor care înmănușează autori vestiți de scenarii, regizori de talie mondială și mari actori. Peter Rawley, unul din agenții importanți ai ICM din Beverly Hills, declară: „Din păcate, nu ne putem îngriji de începători”.

Stachetele sînt și mai ridicate pentru tinerii artiști. Nici ei nu pot realiza nimic fără agenți, dar mai trebuie să țină cont și de sindicate. Screen Actors Guild (SAG) urmărește ca studiourile să angajeze numai membri ai sindicatelor, respectînd tarifele în vigoare. Dar membru al sindicatului poate deveni numai cel care a făcut un film; cu alte cuvinte așa numita „legitimă albă”, mult rîvnită, nu poate fi obținută decît de cel ce o posedă deja. A fi, însă membru al SAG nu înseamnă, în nici un caz, a avea succes; 85 la sută din cei 58 000 de membri sînt șomeri, iar trei pătrimi nu cîștigă mai mult de 3 000 de do-

lari pe an. Cine ia un taxi la Hollywood este foarte bine studiat de șofer, care este, de obicei, un actor șomer: oare pasagerul îl poate ajuta să se lanseze? Întotdeauna are pregătit un set de fotografii.

La rîndul lor, și cei care au un cuvînt de spus la Hollywood tremură pentru postul lor și trebuie, să posedă arta dificilă de a-și menține sau îmbunătăți poziția. Pușinii care reușesc și sînt proprietarii vilelor din Beverly Hills nu sînt lipsiți de griji: frica de a pierde teren îi macină în aceeași măsură, ca și pe cei ce nu au cunoscut succesul niciodată. Multe vedete s-au înconjurat, în acest scop, de un imens aparat de protecție; plătesc o armată de experți, care au menirea să vegheze asupra lor și să le asigure succesul viitor. Ben Stein, actualmente comentator la Hollywood, a fost avocat la Washington; pe tot parcursul carierei sale, a trăit eforturile depuse de fiecare pentru a apărea în lumina cea mai favorabilă. Concluzia sa: în lupta pentru prestigiu și succes, Washingtonul este „un mic orașel de provincie”; în comparație cu Hollywood

Magda Cadia

ani. Anul următor am interpretat rolul bătrînului Cezar din *showul* „Cezar și Cleopatra” și am creat rolul personajului contele de Monte Cristo, în film. Doream roluri și nu tinerețea veșnică. Progresul constituie sensul vieții. Este pasionant să și greșești, căci greșeala îți oferă posibilitatea să corectezi ceea ce este rău. A te corecta înseamnă, de fapt, a trăi.

— Ați avut din copilărie această tendință de a filozofa?

— Nu, am fost total needucat, lipsit de cultură. Cînd l-am cunoscut pe Cocteau, i-am citit cu multă greutate unul din volume.

— Ați interpretat piesele lui Cocteau datorită stimei pe care i-ați purtat-o?

— Da și nu. Îi eram recunoscător că puteam să le interpretez. Există un poet care scria rolurile pentru mine. Cum aș fi putut să nu le interpretez de dragul lui? Desigur, însă, că eu am fost cel care a profitat cel mai mult de pe urma lor. Pentru ca eu să obțin roluri frumoase, Cocteau a reînceput să facă film. Considera că cele mai frumoase roluri erau Tristan și Romeo. A scris, deci, „L'éternel retour” și eu am interpretat rolul lui Tristan, care mi-a deschis calea succesului.

Am învățat multe de la Cocteau, zi de zi. Cînd vizitam împreună un oraș, un muzeu, el era cel care reușea să-mi dezvăluie frumusețea vizibilă mai greu. Acum, cînd le vizitez singur, această frumusețe rămîne ascunsă sufletului meu. În prezent, mă fascinează cu totul altceva: am citit pe nerăsuflă întreaga operă a lui Cocteau. Pentru a putea să o completez, doresc să public scrisorile pe care mi le-a scris de-a lungul anilor. Ele sînt multe, aproape nouă sute. Aceste scrisori cuprind o întreagă epocă. Nu am fost doar destinatarul lor, ci și martorul lor. Au fost zile în care primeam patru scrisori de la Cocteau. Din păcate

sînt nedatate și nu am păstrat nici plicurile cu ștampila poștei.

— Nu ați avut în această perioadă un jurnal?

— Nu, și îmi pare foarte rău. În această perioadă participam des la întîlnirile lui Cocteau cu Sartre, Genet și, în loc să-mi iau notițe, îl ascultam. Eram tînăr, nu mă preocupa literatura, ci doar munca mea teatrală. Bineînțeles că între atîția scriitori mi-ar fi fost rușine să scriu. Cu Picasso s-a întîmplat altfel. Am început să pictez înainte de a-l cunoaște.

— S-a schimbat mult de atunci peisajul teatral și cinematografic din Franța.

— Da și nu. În trecut, numai Parisul deținea supremația. Apoi a urmat Lyonul și Marsilia. Astăzi se lucrează peste tot, în întreaga țară, cu multă pasiune. Ceea ce, din fericire, nu s-a schimbat este profesiunea de actor, lipsită de convenții și foarte plină de căldură. Tinerii se poartă foarte frumos cu noi, cei în vîrstă. Acum cîțiva ani, urcam treptele spre sala festivalului de la Cannes, cu totul întîmplător, împreună cu Patrick Dewaere. Rulase noul film al lui Patrick și publicul îl aplauda cu frenetism. M-a luat de braț și mi-a spus: „Auziți cum vă aplaudă?” Îmi dăruise mie aplauzele lui. Bietul Patrick a murit din cauza drogurilor. O viață întreagă am trăit în mijlocul celor care consumau narcotice, i-am ajutat să renunțe la ele, însă niciodată nu am încercat vreun drog. Teatrul a fost drogul meu: așa a fost, și așa va fi mereu. El îmi oferă cele mai fericite ore. Trei ore pe scenă înseamnă, zilnic, trei ore de fericire. Cine mai are oare în viață atît de mult noroc?

— Poate că și pentru acest noroc trebuie să-i mulțumim lui Cocteau?

— Desigur, lui trebuie să-i mulțumesc pentru tot. Ziua în care l-am cunoscut, în 1937, a fost

NO ZIN

DIN VIATA LUI...

GERALD DURRELL

Gerald Durrell, fratele mai tânăr al celebrului romancier Lawrence Durrell, s-a născut în anul 1925 și și-a petrecut copilăria în insula Corfu. Nu a frecventat cursurile vreunei școli sau universități, în schimb, în tinerețe, a lucrat într-un magazin care vindea animale de casă. În 1958, a înființat Grădina zoologică din Jersey și, peste câțiva ani, Asociația pentru Protecția Mediului Înconjurător. Și-a petrecut mulți ani lucrând cu animale și scriind despre ele. Nu demult, a apărut și în limba română cartea sa, „Familia mea și alte animale”. Împreună cu soția sa, Lee, specialistă în zoologie, a realizat în 1983 filmul de televiziune „Naturalistul amator”.

una dintre cele mai importante zile din viața mea.

– Noua generație de tineri vă cunoaște, are încredere în dv. Filmele în care ați jucat sînt prezentate mereu la televiziune...

– Noilor mijloace de informare în masă li se mai adaugă ceva: simpatia pentru tineret inclusă în opera lui Cocteau, care reușește să fie alături de inimile celor tineri. Cocteau nu s-a considerat un îndrumător al spiritului, ci un prieten al tineretului. Cred că tinerii de astăzi l-ar fi iubit mult. Peste un an și jumătate voi avea vîrsta pe care a avut-o Cocteau cînd l-am pierdut.

– Vă temeți de moarte?

– Nu, de loc. Nu m-a înspăimîntat cînd eram tînăr și mă expuneam tuturor pericolelor. Probabil că sînt prea puțin intelectual pentru o astfel de temere.

– Nu ați încercat niciodată să descrieți viața lui Cocteau?

– Dacă aș putea! Talentul meu scriitoricesc nu-mi permite acest lucru. Am citit, desigur, toate biografiile despre Cocteau. Însă pe Cocteau, cel cu care am împărțit bucurii și tristeți timp de un sfert de secol, nu l-am regăsit în nici una dintre aceste biografii.

– Seara dv. de teatru Cocteau-Marais nu reprezintă oare încercarea unei biografii?

– Este o biografie scrisă cu propriile cuvinte ale poetului. Este istoria trăirilor lui, o biografie privită din afară

**Traducere și adaptare
de Zoe Mihalache Cotreanți**

În perioadele cînd nu scriu sau cînd sînt acasă, în Jersey, ies de sub plapumă pe la opt și fac puțin yoga. Pe urmă fac o baie, după care urmează micul dejun: lapte, ceai, un fruct de mango sau o mandarină. Pregătesc și micul dejun pentru Lee.

Nu am zile tipice. Orice se poate întîmpla în orice clipă – de la un telefon de la editură, prin care să fiu anunțat că am un contract extrem de avantajos, pînă la nașterea unei mici gorile.

Pe la ora nouă, încep să-mi fac de lucru cu corespondența, ceea ce îmi ia cîteva ceasuri bune. Primesc o mulțime de scrisori din toată lumea: de exemplu, de la bătrînele din Moscova care locuiesc la etajul nouăsprezece cu cîte o mică maimuță, despre care îmi scriu cu entuziasm pagini întregi în limba rusă. E înduioșător să poți stabili astfel de contacte cu oameni din locuri îndepărtate. Din fericire, avem cunoștințe care ne traduc scrisorile.

Preocuparea noastră de bază este creșterea și studierea speciilor pe cale de dispariție. Dar există încă mulți specialiști care au o atitudine cu totul ridicolă față de problema animalelor în captivitate – s-ar spune că preferă ca aceste animale să dispară.

După ce termin cu scrisorile, mă întîlneasc, de exemplu, cu arhitectul Asociației. Trebuie să-i spui ce dorești și să-l rogi să-ți spună cît costă ceea ce dorești. Iar el îți dă o cifră astronomică, la auzul căreia nu poți decît să te îngăbenesti și să leșini. După care te duci și stringi banii de care ai nevoie. Nu sînt bun la strîns bani, pentru că nu-mă pot uita în ochii cuiva spunîndu-i: „Dă-mi o mie de lire”. Așa că îmi pun în joc tot farmecul și încerc să-i vrăjesc ținîndu-le o conferință. În tot timpul asta sînt urmă-

De vorbă cu Stanley Kramer

În calitate de producător și regizor am realizat 38 de filme, dar nici unul în ultimii opt ani. M-am retras din activitate, am părăsit Hollywoodul și m-am mutat în nordul Americii, la Seattle. Am predat la universitate, am scris articole în ziare, am călătorit. De ce am făcut toate acestea? Probabil că am trecut printr-o criză. Atunci am constatat că am încetat să mai înțeleg multe din cele care se petrec în jur, inclusiv în cinematografie. Prea multă rigiditate, o prea mare dorință de obținere a unor cîștiguri ușoare, prea multe încercări de eludare a problemelor. Am dorit să găsesc răspunsuri la problemele care mă frămîntau. Dar, în urma căutărilor, am înțeles că adevărul absolut nu poate fi atins. Lumea noastră este prea complexă, prea contradictorie. Iar ceea ce poate fi găsit este propriul adevăr. Adesea, oamenii nu înțeleg acest lucru. Dacă suporti propriul adevăr, poți să i te dedici în totalitate, și acesta este lucrul pe care încerc să îl fac...

Kramer – notează reporterul ziarului „Sovetskaia Rossia” – vorbește fără să se grăbească, parcă ar reflecta încă o dată asupra ideilor pe care le-a conceput de multe ori. Acest om în vîrstă de 73 de ani, cu ochi uimitor de vii, este realizatorul unor filme cunoscute pe plan mondial – „Ultimul tărîm”, „Procesul de la Nürnberg”, „Corabia nebulilor”. El afirmă că toate acestea ar constitui parcă însuși procesul de meditație, de șlefuire a ideii. Și de aceea, exprimarea lui nu este simplă, ci stufoasă, în manieră tolstoiană.

– La ce adevăr ați ajuns?

– Nu am găsit răspunsuri, ci numai noi întrebări. Cineva spunea că acesta constituie un indiciu al omu-

rit de o cohorta de rechini lacomi care se năpustesc asupra cecurilor, în timp ce publicul meu e încă în transă.

După asta, iau masa de prinz. Îmi plac supele. Se fac repede, sînt delicioase și - vă rog să nu vă uitați la mine cînd spun asta - nu îngrașă. Trag un pui de somn de vreo jumătate de oră; foarte bun, zic eu, mai ales dacă te scoli devreme.

Cînd scriu, mă scol foarte devreme, pe la cinci. În perioadele astea încerc să fug la căsuța noastră din sudul Franței, pentru că acolo am liniștea necesară

Urăsc scrisul. E o corvoadă. Eu nu credeam, că pot scrie, dar fratele meu, Larry, se ținea scai de mine, și-mi tot spunea: „De ce naiba nu-ncerci?” Așa că m-am așezat și am încercat. Asta îmi dă posibilitatea să fac lucrurile care într-adevăr îmi fac plăcere: să colecționez animale și să călătoresc.

Larry și cu mine ne războim permanent, din pur amuzament. Ținem foarte mult unul la celălalt. El stă la vreo cincizeci de kilometri depărtare de locuința mea din Franța, distanța cea mai potrivită la care trebuie ținut un frate mai mare, după părerea mea. Sora mea, Margot, e mai mare cu zece ani (și arată mai tinăra cu douăzeci și cinci) decît mine. E o fată grozavă și mă vizitează des.

Cam o treime din an călătorim, filmăm, ținem conferințe și colecționăm animale. Oamenii își inchipuie că viața noastră e o eternă vacanță. De fapt, e o muncă foarte grea - nu că m-aș plînge - și uneori ne dorim o vacanță adevărată. Odată, după ce am filmat pe o insulă de lingă Panama, ne-am permis să stăm șase zile acolo - era ca în romanele lui Somerset Maugham curat. Dar în mod obișnuit nu am timp de vacanțe.

Nu avem animale de casă, deși am vrea. S-ar putea spune că e o idee cu totul stranie, de vreme ce trăim zi de zi cu o mie de animale. Dar ce grozav e să ai un ciine, ciinele tău... Am avut un boxer minunat, dar suferea atît de mult cînd eram plecați, încît, atunci cînd a murit, mi-am spus: „Nu, nu pot să mai iau altul”. Dar cînd o să împlinesc o sută optzeci și patru de ani, o să-mi cumpăr paisprezece specii de ciini, opt sute de pisici și o mie de păsări”.

lui cultivat - să ridice probleme adevărate și nu să ofere răspunsuri gata fabricate. În prezent, sînt năpădit de întrebări. Există oare o modalitate de a influența țările care doresc să se suprim reciproc? Eu presupun că există. Dar ca regizor, formulez numai întrebarea și încerc să fac ceva ce i-ar putea ajuta pe oameni să găsească răspunsul.

- În prezent, se vorbește mult despre criza artei, indeosebi a cinematografului, despre faptul că marile realizări aparțin trecutului...

- Acum sînt alte timpuri. Fiecare generație intră în viață șocîndu-și părinții, care vociferează cu oroare: habar n-au ce înseamnă valoare! Totuși, tinerii au valorile lor, și, dacă ele nu s-au manifestat încă, pînă la urmă tot se vor manifesta. Dumneavoastră, de exemplu, puteți aprecia că tineretul de aici se îmbracă altfel, ascultă altfel de muzică... Dar, dacă este să privim în profunzime, acest lucru nu este atît de important. Cred că tinerii sînt mult mai cultivați decît am fost noi. Ei privesc viitorul foarte realist, înțelegînd că trebuie să facă ceva.

- Doamnă Kramer, am impresia că nu sînteți tipul de american pe care îl cunoaștem în mod obișnuit, ci, mai degrabă, un intelectual european.

- Eu cred că sînt sută la sută american...

- Dar americanii, după părerea mea, sînt de obicei mai optimiști și egocentrici...

- Așa gîndiți dumneavoastră despre americani, dar nu și eu. Unul dintre eroii mei spunea: Acest lucru este prea logic pentru a fi adevărat. Americanii sînt o națiune foarte tinăra. Dumneavoastră aveți o istorie veche de peste un mileniu, noi - de două secole. De aceea, avem încă multe de învățat, de aflat. Dar mi se pare că și dumneavoastră mai aveți cîte ceva de învățat, de aflat. În ce mă privește, la vremea mea, am avut posibilitatea să lupt, să abordez numeroase probleme complexe, probleme referitoare la prejudecățile rasiale sau religioase, la falsul patriotism, la proble-

mele globale. Adesea, filmele mele nu au fost acceptate, inclusiv în America: mulți oameni sînt plini de prejudecăți. Dar convingerile mele și filmele mele sînt foarte americane. Ele s-au plămădit din experiența mea, din viața mea. M-am născut la New York, într-un loc care se numea Hell's Kitchen - Bucătăria iadului. Acolo am aflat multe. Și toate acestea le-am ilustrat în filme. Ce am aflat în mod deosebit? Naziști, apărîndu-se la Nürnberg, spuneau că ei au comis crime pentru că așa li s-a ordonat. Iar reprezentanții U.R.S.S., S.U.A., Franței și Marii Britanii au declarat: aceasta este o apărare nesatisfăcătoare, întrucît există o lege care este mai presus de orice: legea umanității.

Tina Turner: o stea a muzicii rock

Stînd de vorbă cu Tina Turner, uiiți că ai drept interlocutor o stea internațională a muzicii pop. Este o apariție suprinzătoare și în viața particulară: este o femeie care nu-și ascunde vîrsta și nici bucuria de a fi crescut patru copii. Tina Turner este un plăcut partener de discuții care, cu seriozitate și conștiința valorii de sine, îi împărtășește bogata sa experiență de viață. Activitatea sa a cunoscut perioade alternative de vîrf și de eșec, la fel ca și viața sa particulară.

Alături de o zecime din populația Statelor Unite, ea a împărtășit soarta rezervată oamenilor de culoare. Tatăl său a fost culegător pe o plantație de bumbac, la fel ca și strămoșii lui din perioada sclaviei. Nu numai că a crescut într-o sărăcie cumplită, dar a fost și nevoită să mun-

O ZI

DIN VIATA LUI...

După-amiază nu luăm ceaiul, dar, pe la ora cinci, tot personalul Asociației vine la noi acasă, unde stăm pe podele și bem bere. E foarte plăcut. Când sînt plecat, acești oameni conduc foarte bine rezervația. Dar cînd mă întorc, își spun în gîndul lor: „Uite-l și pe nefericitul ăsta stînd singur acolo sus, o să se simtă singur și părăsit dacă nu-i dăm puțină bătaie de cap”. Așa că vin toți și-mi povestesc despre problemele lor.

Seara mă duc să văd și eu animalele, cînd nu mai e multă lume. Nu pot spune că am un animal preferat, pentru că, de cîte ori văd un animal, îmi spun: „Aa, ăsta e pentru mine!” Mă îngrozește gîndul că, în ciuda eforturilor pe care le facem aici, nu putem spera să salvăm decît o parte din ființele amenințate de dispariție.

Pe la șase și jumătate, lumea pleacă, ne prăbușim în fața televizorului și ne uităm la filme stupide, cu cîte o tavă cu mîncare înaintea. Sau avem discuții în contradictoriu. Sau cîntăm; îmi place muzica de orice fel. Și citesc cu lăcomie.

Fac benzi desenate și scriu poeme lungi și complicate, în general despre animale. Ador bucătăria și îmi place să-mi primesc prietenii.

De obicei mergem la culcare pe la ora unsprezece. Numai în Franța, unde nu avem televizor și unde viața socială e mai modestă, uneori ne culcăm pe la opt și citim în pat. O, ce răsfăț, să nu ai treburi urgente, să stai în pat cu cinci cărți și să le citești pe toate deodată! E minunat! E o adevărată sărbătoare!

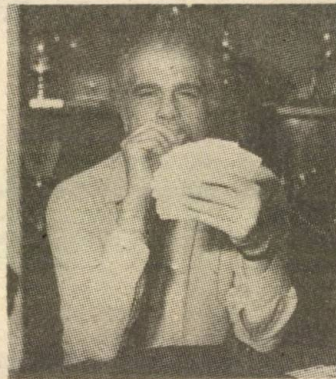
cească împreună cu sora sa, din fragedă copilărie. Cînd părinții săi s-au despărțit, ea și-a urmat mama la St. Louis. Acolo l-a cunoscut, la vîrsta de 18 ani, pe Ike Turner care a cooptat-o în formația „The Kings of Rhythm”.

În 1956, Ike Turner era renumit ca ghitarist și producător. El a fost cel care a creat noua stea „Tina” – numele real al Tinei Turner fiind Annie Mae Bullock. În 1958, s-a căsătorit cu Ike Turner – o căsătorie puțin reușită, care a făcut subiectul multor articole publicate în presa de scandal. Această căsătorie a durat aproape 20 de ani, căci o cîntăreață de culoare nu are nici o șansă să se mențină fără protecția unui nume răsărit. În 1976, cînd s-a despărțit de Ike Turner, a plătit scump acest curaj.

Tina Turner s-a lănsat în 1960, cînd a interpretat, împreună cu formația „Kings of Rhythm”, cîntecul „A Fool In Love”. Vocea sa puternică și stilul său expresiv au făcut din acest cîntec un șlagăr. Succesul tot mai mare al cuplului „Ike and Tina Turner” se datora, în primul rînd, calităților interpretative ale Tinei, care își trăgeau seva din tradițiile muzicii negre. Numeroase șlagăre au făcut-o cunoscută și iubită în lumea întreagă: „It's Gonna Work Out Fine”, „Poor Fool”, „Come Together”, „Proud Mary”.

În 1973 a apărut „Nutbush City Limited” – primul cîntec al cărui text și muzică au fost scrise de Tina Turner.

OMAR SHARIF

Omar Sharif s-a născut la Cairo într-o familie de descendență libaneză și siriană, ca unic fiu al unui negustor de cherestea. A studiat matematica și fizica, după care, o vreme, s-a ocupat de afacerile familiei, pînă în ziua în care i s-a oferit un rol într-un film egiptean. S-a căsătorit cu actrița care juca rolul principal, și a devenit vedeta numărul unu a cinematografiei egiptene. A divorțat în anul 1966. Este cunoscut mai ales prin rolul din filmul Lawrence of Arabia. Este jucător de bridge de talie internațională și mare amator de curse de cai.

În 1975, cînd regizorul american Ken Russel a ales-o interpreta rolului Acid Queen, Tina a demonstrat încă o dată calitățile de interpretă a muzicii rock, versiunea operei rock „Tommy” înregistrînd un mare succes. După o vreme, Tina Turner a cunoscut insuccesul și greutățile unei femei singure, nevoită să-și crească cei patru copii.

Ultima încercare de a recuceri publicul a făcut-o în 1982, de data aceasta în Anglia. Cu ajutorul formației „Rolling Stones” – care a inclus în turneul său cîntecul „Let's Stay Together”, interpretat de Tina Turner –, ea și-a recîștigat succesul mult visat. Au mai fost, însă, necesari încă doi ani pentru ca Tina să redevină vedeta mult îndrăgită de altădată. Ea a reușit să înregistreze în Statele Unite un L.P. cu titlul „Private Dancer”.

Acest disc cuprinde melodii cu un caracter autobiografic, ca „I Might Have Been Queen” sau „What's Love Got To Do With It”. Discul a devenit un adevărat succes, și, în mai puțin de un an, au fost vîndute peste un milion de exemplare.

Tina Turner, care a cunoscut perioade de succes și eșec, a revenit în mijlocul admiratorilor săi. Aceeași Tina Turner, mereu tînără, nemarcată de greutățile ce i-au stat în cale, aceeași voce frumoasă, care încîntă toate vîrstele.

**Traducere și adaptare
de Zoe Mihalache Cotreanți**
(după „Volksstimme”)

Am un apartament cu chirie la Paris. Este singurul loc din lumea asta care îmi aparține, deci, în principiu, locuiesc acolo, dar, avînd în vedere că sînt tot timpul pe drumuri, nu pot spune că locuiesc la Paris. Este adevărat, acolo îmi pun haina în cui și acolo am o menajeră care lucrează pentru mine de douăzeci de ani.

Vedeți, motivul pentru care nu am sentimentul că locuința mea din Paris este reședința mea permanentă este că nu lucrez acolo. Acum cîțiva ani, am hotărît să fac teatru – singurul lucru pe care vreau să-l fac cu adevărat –, iar acum mă gîndesc să mă mut la Londra, pentru că acolo aș avea tot ce am la Paris, plus posibilitățile profesionale.

Lumea își inchipuie, probabil, că e minunat și romantic să locuiești prin hoteluri, dar eu fac asta de douăzeci și cinci de ani și m-am cam săturat. Acum doi ani, am jucat într-o piesă la Londra și a fost prima dată cînd am locuit într-un apartament mai multă vreme. Apartamentul a fost al meu timp de șase luni, mi-am adus menajera și bucătăreasa, și a fost minunat. Aceste șase luni au fost printre cele mai frumoase din viața mea, pentru că plecam la lucru din casa mea, pe urmă luam cîna cu prietenii în oraș și veneam acasă, unde mă răsfațam ascultînd discuri, uitîndu-mă la televizor, sau citînd – lucruri pe care alți oameni le fac în mod obișnuit și de care eu fusesem lipsit. Ce mult înseamnă să poți deschide frigiderul să-ți iei o bucată de brînză!

Motivul pentru care am ales Parisul a fost pasiunea mea nebunească, pe care încă o am, pentru cai de curse; mi se părea că Parisul este singurul oraș din lume care are aproximativ zece piste chiar în centru. În Anglia trebuie să ieși din oraș ca să ajungi acolo. În Franța sînt curse în fiecare zi, uneori de două ori pe zi. Mai am o pasiune: mîncarea bună și vinurile bune, și mă gîndeam că la Paris pot mîncă mai bine decît în orice altă parte.

Fumez circa șaiszeci de țigări pe zi, dar nu inhalez profund. Fumez de treizeci de ani. E ceva nervos: simt nevoia să aprind o țigară, după care trag o singură dată și o sting. Traiesc într-o tensiune nervoasă permanentă – îmi rod și unghiile din cauza asta, și astă mă calmează puțin.

Nu am o formă fizică prea bună, nu fac gimnastică, de fapt detest gimnastica, și, în general, nu-mi plac oamenii care fac sport, ca să fiu cînstit.

Probabil că mulți actori sînt ca mine, adică au două cicluri de viață, un ciclu lucrător și unul nelucrător. Total opuse și total diferite. Cînd joc într-un film, mă scol foarte devreme, pe la șase, și mă culc foarte devreme seara. Cînd nu lucrez, mă scol destul de tîrziu, pe la zece. Îmi beau ceaiul în pat și citesc ziarele: numai așa îmi pot începe ziua. Masa de prînz este unul din momentele importante ale zilei: sînt înconjurat de prieteni care, ca și mine, sînt mari amatori de mîncare bună și de vin, și, împreună, organizăm adevărate expediții gastronomice. Asta înseamnă că ne așezăm și mîncăm fără oprire timp de trei ore bune.

În cinematografie nu am prieteni. Prietenii mei sînt jochei, crescători de cai și jucători de bridge – cam atît. Cînd lucrez, mă întîlnesc numai cu cei de pe platoul de filmare, ne împrietimim, dar, după terminarea filmărilor, nu ne mai vedem pînă la următorul film.

Dacă îmi place ce fac, dacă sînt entuziasmat, mă simt mulțumit, împlinit. Cînd am început să fac teatru, am renunțat la alte pasiuni. Și asta timp de șase luni, cît s-a jucat piesa. Nu mă mai gîndeam la nimic altceva. De fapt, mi-am dat seama atunci că, în ultimii zece ani, fusesem foarte plătisit de munca pe care o făceam și că toate lucrurile astea erau compensații pentru nemulțumirea mea.

Eram nefericit pentru că nu mi se oferise nici un rol bun în nici un film bun timp de zece ani. La sfîrșitul anilor '60 și începutul anilor '70 s-a petrecut un fel de revoluție în cinematografie și toți regizorii buni, regizori tineri, au început să facă filme despre mediul lor social, așa că nu era loc pentru un străin. În America, în Anglia, în Italia, în Franța – peste tot sînt un străin.

Ca oriental dezrădăcinat, am de luptat cu o problemă grea: în Occident nu-mi pot exterioriza sentimentele așa cum facem noi în Orientul Mijlociu. De exemplu, nu-mi pot săruta prietenii, pentru că lucrul ăsta nu se face. Nu-mi pot afișa iubirea, așa cum sînt obișnuit s-o fac. Din punct de vedere afectiv, noi, egiptenii, sîntem altfel, și îmi lipsesc acele legături umane pe care le aveam acolo, adică iubiri extraordinare de calde, nu relații. Vreau să spun că nu e vorba, pur și simplu, de prietenie, chiar între bărbați, ci de iubire între tine și prietenii tăi.

Sînt foarte capricios, ăsta este, probabil, cel mai mare defect al meu și motivul pentru care sînt incapabil să locuiesc cu cineva sub același acoperiș. Nu știu de ce sînt atît de schimbător, dar, uite, acum sînt vesel și bucuros, și într-o clipă mă întristez și nu vreau să văd pe nimeni în jur. Îmi place să stau singur la mine în cameră, asta e una din bucuriile mele.

Citesc o multime de biografii, cărți de istorie și toate romanele noi care apar, pentru că sper mereu să dau peste un rol, un personaj sau un subiect pe care să se poată lucra. Citesc și multe piese, pentru că încerc să găsesc ceva care să mi se potrivească. Proust este unul din scriitorii mei preferați, îi citesc și recitesc opera. Camus este o altă preferință; citesc tot ce scrie Graham Greene. Citesc cel puțin o carte pe zi, pentru că adorm greu și nu pot dormi dacă nu citesc cîteva ore cînd mă culc. Dar ce plăcut e să te bagi în pat, să aprinzi lampa, să-ți iei cartea, țigara și scrumiera, și să te apuci de citit în liniștea nopții...

LINDA GRAY

Linda Gray, 47 de ani, joacă rolul lui Sue Ellen, soția lui „JR” din serialul pentru televiziune Dallas. A început să joace tîrziu, la treizeci de ani, după ce fusese manechin. A divorțat recent și locuiește în ranch-ul ei din Los Angeles, împreună cu fiul ei.

Sînt hipoglicemică și, înainte de gimnastica de dimineată, beau un pahar de suc de portocale. Mulți oameni au hipoglicemie fără să știe. Aveam momente subite de cădere, depresiuni și labilitate psihică, pînă cînd un doctor a descoperit că aveam un nivel foarte scăzut de zahăr în sînge. Acum mînc ceea ce trebuie și fac gimnastică, și problema s-a rezolvat.

Îmi place să fiu la studio la ora șase dimineată, ca să pot face gimnastică cu un instructor foarte sever, deci trebuie să mă scol între patru și patru și jumătate în fiecare dimineată. Am încercat să fac gimnastică singură, dar mi-am dat seama că nu sînt disciplinată. Instructorul mă obligă să fac cîte douăzeci și cinci de flotări; asta îmi limpezește mintea și îmi imprimă un ritm de lucru pentru toată ziua. Gimnastica durează o jumătate de oră, după care îmi

O ZI DIN VIATA LUI...

petrec o oră la machiaj și patruzeci și cinci de minute cu coafeza. Urmează o scurtă repetiție, apoi, în timp ce se pregătesc luminile, mă duc în cabină să mă îmbrac pentru a putea fi pe platou la ora opt.

Este o mare bucurie pentru mine să văd ce important a devenit rolul Sue Ellen pe ecran. La început nu aveam nici un nume și rosteam doar câteva replici scurte. În aceste condiții trebuia să găsesc o modalitate de a mă remarca și îmi aduc aminte foarte bine cum am reușit. Ne aflam toți în „living-room” într-una din faimoasele reuniuni de familie și eu nu aveam absolut nimic de spus; producătorul mă poreclise „bruneta de pe canapea”. Aș fi putut la fel de bine să fiu o vecină sau doica. Îmi amintesc că mă uitam la Larry Hagman și mă gândeam că nici o femeie cu mintea întreagă nu s-ar mărița cu „JR”, deci cea care ar fi făcut-o ar fi trebuit să aibă, ea însăși, probleme. Și atunci s-a produs un declic în mintea mea. Eram într-un prim-plan foarte apropiat și mi-a venit ideea să le arăt numai din priviri care este părerea mea despre acest individ. Din momentul acela, Sue Ellen a devenit un rol important.

Părerea mea este că Sue Ellen este cea mai fascinantă femeie de pe micul ecran. Scenariștii vin cu texte minunate pentru ea. Rolul are succes pe an ce trece, iar ea devine din ce în ce mai atrăgătoare. A reușit să depășească problema băuturii și nu-i voi da voie să înceapă din nou să bea. Spectatorii îi asociază pe actori cu personajele de la televiziune mai degrabă decât cu rolurile din cinema – și nu-mi doresc o reputație de alcoolică.

În acest moment țin „post” timp de trei zile. De două ori pe an, nu măninc nimic timp de șaptezece și două de ore, pentru curățirea organismului. În aceste zile nu beau decât suc de mere și apă. În rest, îmi aduc de acasă masa de prinz: morcovi și țelină rasă într-o punguță.

După lucru fug acasă cu mașina. Mi-au plăcut întotdeauna mașinile. Provin dintr-o familie cu două fete, dar tata voia băieți, așa că am fost crescute ca niște băieți. Intram mereu în vorbă cu mecanicii pe la cursele de mașini.

Locuiesc împreună cu fiul meu Jeff – care are douăzeci de ani și e la colegiu –, cu ciinele, trei pisici și o femeie de serviciu. Fetița mea, în vîrstă de cincisprezece ani, este la școală în altă parte. În casa asta locuiam și pe vremea cînd eram căsătorită.

Am descoperit că-mi place singurătatea, pentru că îmi dă posibilitatea să mă răsfaț. Am făcut întotdeauna eforturi să fac parte din gașcă. Am fost crescută într-o familie de catolici severi, unde mi se spunea că trebuie să fiu draguță cu toată lumea. Asta însemna că trebuie să fac exact ceea ce așteaptă lumea de la mine.

Mă străduiam să fiu „Superperson”. Scoteam mincarea din congelator la patru dimineața, înainte de a pleca la lucru, și o lăsam la foc mic o zi întreagă – și făceam toate lucrurile astea ca să demonstrez că puteam să muncesc și să fiu o stea, pe de o parte, și, pe de alta, să rămîn o soție și o mamă bună. Cred că nu făceam decât să mă ambiționez și să-mi demonstrez mie însămi că pot face toate lucrurile astea, dar, de fapt, nu le făceam deloc bine. Nu des-

chid televizorul decât pentru **Dallas**. Dar citesc orice îmi cade în mînă. Asta e un lucru nou pentru mine: pînă nu demult, citeam numai scenariile și romane care urmau să fie ecranizate. Pe urmă am hotărît să nu mai citesc cu un scop anume, să citesc doar pentru mine. Este greu de imaginat ce sentiment de eliberare poți avea cînd citești o carte care a apărut în urmă cu un an.

Niciodată n-am fost prima pe lista mea de priorități. Dar vine un moment cînd îți dai seama că trebuie să fii primul, pentru că, dacă nu te iubești pe tine însuși, nu ai de unde să dai dragoste altcuiva. Acum fac numai ceea ce doresc să fac.

În ultima vreme joc polo, am învățat să joc cînd turnam secvențele cu meciuri de polo din **Dallas**. Echipa națională de polo a Statelor Unite își are sediul la Dallas; din cauza asta în ultima vreme s-a introdus acest joc în serial.

Acum, ambiția mea este să fac regie. Timp de un an, am fost pacienta unui psihanalist care m-a ajutat să aflu multe lucruri despre mine însămi, iar acum nu mai sint atît de introvertită ca înainte. În cele din urmă, nu m-am mai dus pentru că mi-am dat seama că sint mai deșteaptă decât doctorul. Dar discuțiile cu el mi-au dat încredere în mine însămi, și am cerut să fac regie. Și Larry Hagman face regia la multe episoade din **Dallas**, dar de multă vreme. Patrick Duffy, care joacă rolul lui Bobby, a învățat și el să facă regie. De ce n-ar putea și o femeie?

Pînă acum producătorii nu s-au arătat receptivi la această idee. În urmă cu cîțiva ani ar fi îndrăznit să spună cu voce tare: „Ești femeie, las-o baltă”. Astăzi nu îndrăznesc să spună decât: „Nu”. Așa că nu mi-a rămas decât să intru într-o organizație numită Femeile în Cinematografie (Women in Film). Nu este o mișcare de emancipare sau feministă – nu-mi plac de loc aceste cuvinte –, este un grup de femei preocupate de probleme de creație. Cinematografia este condusă de bărbați, dar femeile reprezintă un potențial creator remarcabil, care trebuie să găsească o cale de a se exprima. Sper că data viitoare cînd mă voi mai duce să întreb de ce nu pot face regie, voi fi puțin mai agresivă.

În decursul vieții îți poți schimba direcția. Aș putea să joc și să fac regie în același timp. Aș putea să joc și să scriu. Și chiar să fiu producător. Cine știe, aș putea deveni și creatoare de modele; am idei. Îmi amintesc mereu ce spunea bunica mea: „Singurul sfat pe care pot să ți-l dau este să nu stai la poartă ca bătrînii și să te lamentezi gîndindu-te la lucrurile pe care le-ai fi putut face și nu le-ai făcut.” Vreau să stau la poartă și să spun că am făcut toate aceste lucruri.

**Rubrică realizată de
Angela Jianu**

FRUNZE LÎNGĂ FRUNZE ȘI COPACI LÎNGĂ COPACI

ORIZONTAL: 1) Zeu al pădurilor la romani, reprezentat ca un bătrîn purtînd o cunună de spice de grîu — Pădurice în oraș. 2) Pictor și grafician român (1881—1958), autorul tabloului „Arlechin și dansatoare” — Copac, plop consacrat zeilor din Infern, care creștea de-a lungul Aheronului. 3) Om din Banat — Rîu în Coasta de Fildes — Arbore tropical din care se extrage guma-lac. 4) Zonele concentrice anuale din tulpinile copacilor — Grup tribal în Birmania. 5) Primele raze de soare! — Coadă din lemn de paltin pusă la coasă (pl.). 6) Marele dușman al pădurii — Ana Olaru. 7) Revaccinare cîu o cantitate mai mică de vaccin — Pseudonimul scriitorului Ion Gorun. 8) Inflorescență a unor arbori care atîrnă ca un ciucure — Într-o filă! — Ultimele lemne! 9) Sînt de demult... — Unitate de măsură egală cu volumul unei stive de arbori cu latura de un metru (pl.). 10) Copac cu lemnul alb înrudit cu paltinul și cu jugastrul (pl.) — Compozee din Chile. 11) Formă de relief pe care se află și păduri de fag — Unealtă pentru prelucrarea lemnului.

VERTICAL: 1) Fiul lui Poseidon, tîlhar în Corint, care avea obiceiul de a-i lega pe străini între doi copaci și de a-i despică de vii — Copăcel tînăr bun pentru transplantat. 2) Poetă ieșeană, autoarea poeziilor „Pîlc de stejari”, „Pădure” și „În pădurile țării mele” — Fructe negre și gustoase de pădure. 3) Vestită pădure în delta noastră, monument al naturii — Profit. 4) Vera Ramură — Fiul lui Zeus, care a fost scufundat într-o apă limpede de care nu se putea atinge și pus sub un copac cu fructe gustoase, pe care nu le putea ajunge. 5) Fruct verde... 6) Copăcel care apără împotriva vîntului gura unui coș de aerisire — Localitate în Suedia — Rînd. 7) Fiul lui Teseu, omorît de un

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

monstru marin și readus la viață de Asclepios, zeul medicinei, care l-a lăsat liber într-o pădure de lîngă Roma. 8) Deasupra — Particulă a viitorului — Arbore uscat. 9) Copac (var.) — Rădiu, pădurice (reg.). 10) Lac în Scoția — Părintele satirului Marsyas, acesta din urmă fiind legat de un copac și jupuit de viu pentru că a îndrăznit să se ia la întrecere cu Apollo. 11) Fiul lui Poseidon, despre care legenda spune că avea o putere atît de mare încît smulgea cu ușurință din pămînt copacii cei mai groși — Ion Arbore. Dicționar: NSI, BER, PVO, IGN, MADI, OPE, RAD, ROE.

Mircea Iordache

Părinți pentru statui

New York-ul caută, în prezent părinți adoptivi pentru statuile lui Cristofor Columb, George Washington, Abraham Lincoln și ale altor personalități istorice ce împodobesc străzile și parcurile orașului. Se cere, însă, o condiție. Să fie suficient de bogați, pentru a suporta cheltuielile necesare salvării acestora de degradarea ce le amenință tot mai vizibil. Ziarele, care informează despre posibilitatea noii forme de adopțiune, menționează, drept motiv, starea precară a finanțelor municipalității.

Luise a ieșit la pensie

Scroafa sălbatică „Luise”, aflată în serviciul poliției anti-drog vest-germane, a fost scoasă la pensie. După doi ani de muncă ireproșabilă, cum notează agenția de presă care a transmis știrea, acest animal dressat pentru depistarea, cu ajutorul mirosului său extrem de fin, a narcoticelor, indiferent de ascunzătoarea imaginată de contrabandiști, nu mai poate fi utilizat. Motivul: însoțitorul său părăsind serviciul activ, toate încercările de a obișnui scroafa cu un alt îngrîjitor au eșuat.

Din cauza liliacului

Un accident stupid pe mica insulă suedeză Nordkoster, de lîngă Stromstad. Unicele vehicule motorizate existente aici, o camionetă și o motoretă, au reușit performanța de a se ciocni la o intersecție. Vina — au afirmat la poliție conducătorii acestora — aparține unei tufe de liliac înflorit, care le-a... distras atenția!

Chestie de gust

Noile cabluri telefonice din fibre de sticlă instalate în Atlantic și Pacific constituie o irezistibilă atracție pentru rechini, mușcăturile lor dînd serios de furcă echipelor de intervenție. Cauzele acestei comportări agresive față de tehnica de vîrf nu au putut fi încă depistate. Ceea ce se cunoaște este, însă, faptul că, față de tradiționalele fire de cupru, rechinii nu manifestau nici cel mai mic interes...

„De la Dachau la Lună“

Sub acest titlu — de un evident dramatism —, revista italiană „L'Espresso“ a publicat un articol pe baza descoperirii unor tulburătoare date conținute în vechi arhive secrete privind cel de-al doilea război mondial și perioada imediat următoare. Volt uitate, volt cenzurate, aceste documente secrete acuză, dincolo de trecerea vremii, gravul și condamabilul divorț premeditat dintre știință și conștiință...

Gigantica rachetă Saturn V s-a ridicat spre cer de pe rampa de lansare de la Cape Canaveral. Două grupuri de oameni de știință vest-germani păreau satisfăcuți: trăiau experiența misiunii Apollo 11, zborul spațial care urma să ducă primul om pe Lună, ca pe un triumf personal. Era celebra echipă a lui Werner von Braun care dezvoltase în timpul celui de-al doilea război mondial, la Centrul de cercetare de la Peenemunde, rachetele V-2 ce au provocat grave distrugerii Londrei în 1944-1945. Al doilea grup era mai puțin important, dar la fel de necesar pentru cucerirea Lunii. Erau specialiști vest-germani în medicină spațială, conduși de dr. Hubertus Strughold, care proiectaseră complicatul echipament ce îi protejase pe astronauți de forțe distructive în timpul zborului în spațiu.

Ambele grupuri făceau parte dintre acei 20 000 de oameni de știință cu un înalt nivel de specializare care, în timpul celui de-al doilea război mondial, revoluționaseră întreaga tehnică a armamentelor în slujba lui Hitler. Ei fuseseră cei care au proiectat primul avion cu reacție din lume; care au lansat, spre consternarea englezilor, bombele zburlătoare V-1 și rachetele V-2 asupra Londrei; care au făcut tot mai rapide submarinele și tot mai rezistente tancurile. Foarte curând, aliații au fost nevoiți să recunoască faptul că echipamentul armatei germane era superior echipamentului lor militar. De aceea, „una dintre sarcinile cele mai importante ale perioadei postbelice“, a afirmat generalul Weeks, era de a-i atrage pe cercetătorii și experții germani în armamente în serviciul aliaților. Inteligența germană a devenit pradă de război.

În aprilie 1945, ei și-au atins primul obiectiv important. La Kiel, agenți ai serviciului secret al marinei aliate au ocupat „Walther-Werke“, întreprinderile ce au revoluționat activitatea pe șantierele de sub-

marine. Simultan, prima divizie de infanterie a S.U.A. a descoperit, la Volkenrode, Institutul de cercetare aeronautică Herman Göring, până la acea dată necunoscut. Aproape în același moment, autoritățile de la Washington au primit un raport entuziast din partea maiorului Robert Staver, un inginer-mecanic de 28 de ani, care însoțise prima armată americană la Nordhausen în Harz. Acolo se afla fabrica subterană în care fusese produsă racheta V-2. Sarcina lui Staver era să-i „captureze pe oamenii de știință care au făcut progrese și care puteau să ne învețe ceva“. Staver, la fel ca majoritatea aliaților, nu cunoștea, însă, condițiile în care lucraseră oamenii de știință: cel puțin 20 000 de muncitori-sclavi muriseră în condițiile teribile existente în adâncul muntelui și în lagărul de concentrare apropiat, „Dora“. Totuși, Staver a fost indignat de arestarea cercetătorilor de rachete germani găsiți la Nordhausen. „Eram furios, amintesc eu, de faptul că acei oameni erau tratați atât de rău. La urma urmei, erau specialiști, oameni străluciți care nu făcuseră decît să îndeplinească ordinele“. Ofițerul american a cerut ca 100 de experți să fie transferați imediat în sectorul de rachete al S.U.A., spunînd: „Viitoarea lor importanță științifică depășește actualele responsabilități de război“.

După tratative febrile, Pentagonul a obținut permisiunea să transfere în America, sub supraveghere militară, un „minimum esențial“ de voluntari „indispensabili“. „Acest procedeu — se afirmă într-un document în această problemă — corespunde utilizării unor capacități rar întîlnite, selecționate și cu resurse deosebite de inteligență, a căror productivitate intelectuală vrem s-o exploatăm în continuare“. Acțiunea a fost denumită, codificat, „Operation Overcast“. În septembrie 1945, au fost semnate primele contracte cu echipa de specialiști în rachete.

Printre favoriți se aflau un grup de pionieri în domeniul științei, experții în medicină spațială ai celui de-al III-lea Reich, care își ridicaseră nivelul cunoștințelor de ultimă oră, în timpul războiului, până la limitele extreme, pentru a putea salva piloții ai „Luftwaffe” din situații deosebite. Șeful acestei echipe era Hubertus Strughold. Era un personaj inteligent și oportun, care ura avioanele și zborul. În anii '60 se pare că Strughold a fost denumit în S.U.A. „părintele medicinei spațiale”. John Glenn i-a atribuit medicului german meritul de a-l fi ajutat să-și ducă la bun sfârșit traiectoria pe orbita în jurul Pământului. Strughold a fost transferat în mare secret, în America, în 1947. Colonelul Harry Armstrong, medic al celei de-a 8-a Flote aeriene americane, în timpul celui de-al doilea război mondial, a organizat cu grijă aducerea lui.

B. Matthews, șeful comisiei engleze care, împreună cu un reprezentant al S.U.A., se deplasase în Germania după încetarea războiului pentru a descoperi oameni de știință germani în acest domeniu, l-a interogtat la Schleswig-Holstein pe dr. Holzlohner, fiziolog care lucrase în Institutul de cercetare al „Luftwaffe”. Medicul german i-a descris experimentele sale: pentru îmbunătățirea posibilităților de supraviețuire a multor echipe de avioane doborâte în Marea Nordului s-au realizat comprimate care să neutralizeze conținutul de sare al apei de mare și o metodă de reanimare a trupurilor înghețate ale piloților pescuiți din mare. Unii dintre „cobaii” săi muriseră în timpul experiențelor, a afirmat germanul - dar experimentele au fost foarte promițătoare. Brusc, B. Matthews și-a dat seama că, probabil, „cobaii” nu fuseseră animale, ci oameni. Fără să spună un cuvânt, englezul a părăsit terenul, lăsându-l americanului.

În realitate, aliații descoperiseră faptul că germanii făcuseră experiențe criminale pe oameni. În timp ce Armstrong îl interoga pe Strughold în Germania de nord, maiorul Leo Alexander, medic militar de la New York, a început să examineze experiențele „Luftwaffe” de reanimare a corpurilor congelate. La 5 iunie 1945, a sosit în fostul Institut de navigație aeriană de la München pentru a-i lua interogatoriul profesorului Georg Woltz. În laboratoarele bine dotate, a găsit și o „excelentă cameră de depresiune”. Mindru, Woltz i-a explicat surprinzătoarele sale descoperiri. Contrar tuturor ipotezelor științifice privind riscurile așa-numitei „morți de pe urma reîncălzirii”, Woltz reușise să reducă la viață animale congelate aruncându-le în apă fiartă. Woltz vorbise de cobai și porci. În laboratoarele sale, el păstrase cu grijă instalațiile experimentale pentru animalele mici, cu șoareci sau iepuri, dar, în mod curios, nu și pe cele pentru porci. Americanul a vrut să știe adevărul și s-a dus la prof. Hubertus Strughold, la Göttingen. În timpul călătoriei, a aflat că stația de radio a armatei americane a difuzat interviuri cu supraviețuitorii ai lagărelor de concentrare de la Dachau: deținuții eliberați au povestit despre experimente efectuate la baraca 5, în care alți deținuți fuseseră scufundați în butoaie pline cu apă foarte rece. Persoanele-cobai erau legate de instrumente la care se putea vedea sfârșitul lor chinuit.

Prof. Strughold a confirmat că medicul primar al „Luftwaffe”, dr. Siegmund Rascher, a relatat, cu prilejul unei conferințe la Nürnberg, despre experiențe „criminale” efectuate la Dachau. Într-o salină fusese, însă, descoperită bogata arhivă privată a șefului S.P. Heinrich Himmler, și transferată în fosta capitală a Reichului. Împreună cu cinci asistenți, Alexander a început să studieze actele: rapoarte conținând experiențele de la Dachau, toate însoțite de adnotări personale făcute de șeful SS cu cerneală verde. Mai întâi a fost descoperită o scrisoare bizară în care

Rascher cerea, la 15 mai 1941, lui Himmler permisiunea de a folosi deținuți de la Dachau pentru experiențe în care trebuia studiată, la altitudine, fiziologia umană. După nouă săptămâni, Himmler a acceptat cererea. De fapt, ideea fusese a medicului primar al „Luftwaffe”, generalul de corp de armată Erich Hippke, care a admis experiențele numai cu condiția să fie făcute sub supravegherea prof. Georg Woltz, care a cerut, la rândul său, lui Siegfried Ruff să-l asiste. Ruff este și astăzi unul dintre specialiștii cei mai importanți în sectorul medicinei aeronautice, cunoscut pentru lucrările sale de pionierat în fiziologia la altitudini mari. În timpul războiului, fusese șeful faimosului institut german de cercetare aeronautică al „Luftwaffe” în Berlin-Adlershof. Se bucura de mult respect, ca și prietenul său Hubertus Strughold, care conducea un institut de cercetare asemănător, finanțat de Ministerul Aeronauticii. Erwin Lauscher, asistent al generalului de corp de armată Hippke, a spus: Nu există îndoială că Strughold a știut despre experiențele propuse de Ruff și Hippke și le-a aprobat.

Experiențele au început în martie 1942. După patru săptămâni, Rascher a trimis rapoartele lui Himmler. Unii deținuți fuseseră ținți într-o cameră de depresiune, la o înălțime simulată de 12 km. Primul cobai uman a fost „un evreu de 37 de ani cu condiție fizică bună”. Sărmanul a rezistat 30 de minute. Victima a început să transpire, Capul îi era agitat de spasme irezistibile, corpul chinuit de crampe. Respirația a devenit anevoioasă. Din gură îi ieșea spumă albă. În cele din urmă, a leșinat și a murit. Decesul său a fost consemnat cu grijă.

Rascher și Woltz au făcut autopsia dîndă asistentului lor datele modificărilor intervenite: coagulari de sânge, bule de aer sau embolii în vasele coronariene și în celulele cerebrale. Acest caz, a relatat orgolios Rascher lui Himmler, a fost „primul de acest tip”. După 200 de experiențe, oamenii de știință germani au putut demonstra că la o înălțime de 12 km era imposibil zborul fără haina de protecție presurizată și fără oxigen. Un martor ocular a afirmat că circa 80 de persoane au murit în cursul acestor experiențe. Dar raportul oficial discutat la conferința medicală de la Nürnberg afirmă că nici o persoană nu a decedat.

După ce și-a încheiat experiențele, prof. Hippke l-a invitat pe expertul său Rascher să efectueze experiențe la frig. Acestea au început în toamna lui 1942. Un raport descrie exhaustiv modul în care deținuții erau scufundați în apă foarte rece. Cauza decesului: „insuficiență cardiacă”.

În iulie 1945, maiorul Leo Alexander și-a definitivat raportul. Grave acuzații planau asupra oamenilor de știință germani. Colegul său Armstrong și ceilalți americani „vinători de oameni” ar fi trebuit să considere suficiente aceste dezvăluiri. Dar, în Europa abia eliberată, crimele de război național-socialiste nu fuseseră înțelese, la adevăratele proporții, așa cum nu fuseseră înțelese nici în S.U.A.

În afară de aceasta, experții germani în medicină aeronautică au fost imediat dispuși să furnizeze orice fel de date americanilor: încă din primele luni ale proaspetei prietenii germano-americane, ei au predat circa 2 000 rapoarte științifice, unele în genul lor, în majoritate documente foarte secrete luate din arhiva „Luftwaffe”. Armstrong a primit sprijinul superiorului său, generalul de divizie Grow. În sfârșit, D. Eisenhower, pe atunci comandant-șef al forțelor armate americane în Europa, și-a dat asentimentul în favoarea „luării în considerare a anumitor proiecte de cercetare, încă nedefinite, ale medicinei aeronautice germane”.

Responsabilitatea acestei acțiuni a fost încredințată lui „Central Medical Establishment”. În fostul

RASFOIND ARHIVE SECRETE

institut „Kaiser Wilhelm” pentru cercetare medicală de la Heidelberg, experți germani, ca Strughold și Ruff, au fost folosiți de armata americană. Unități ale armatei au fost trimise în întreaga Germanie pentru a aduna cele mai bune instalații de laborator disponibile de la vechile instalații experimentale ale „Luftwaffe”: camere de presiune, compresoare de oxigen, o centrifugă uriașă, un microscop electronic, o cantitate impresionantă de instrumente științifice de prim-ordin. La Heidelberg, oamenii de știință duceau o viață plăcută.

În 1946, cînd Harry Armstrong a devenit conducător al Departamentului american pentru cercetări în aeronautică, membrii statului său major militar - atît de numerosi în timpul războiului - reveniseră cu toții la viața civilă. Doar cercetătorii germani de la Heidelberg i s-au părut a fi înlocuitori adecvați. Fără ei, considera el, nu putea exista medicina aeronautică americană.

În iunie 1946, el a cerut serviciilor secrete să transfere, în cel mai scurt timp, în Ohio, 21 experți în medicină aeronautică. Acest transfer s-a desfășurat în cadrul „Proiectului Paperclip” (Acțiunea fermoar), acțiune care venea după „Operațiunea Overcast”. „Paperclip” era denumirea codificată dată de Pentagon planului său de recrutare a mii de oameni de

știință germani. Una dintre premisele fundamentale ale acestui proiect era că nici unul dintre oamenii de știință germani veniți în America să nu fie compromis prin vreo crimă de război. Cînd Armstrong a alcătuit lista de nume, probabil că s-a gîndit că, în interesul științei, puteau, fi, pur și simplu, uitate punctele întunecate din trecut. Chiar în luna în care Armstrong pregătea lista „Paperclip”, Strughold începuse să studieze primele rapoarte ale colegilor săi din laboratoarele de cercetare de la Heidelberg. Încă de la citirea primelor note, Strughold a fost pus în fața multor probleme: unii dintre colaboratorii săi citeau rezultatele experiențelor făcute de ei pe oameni în mod atît de amănunțit, încît deveneau inevitabile întrebări delicate. Pentru a proteja această acțiune, Strughold a șters din manuscrise, cu cerneală albastră, toate pasajele incriminate.

La 16 septembrie 1946, o unitate de soldați ai serviciului secret CIC de la Heidelberg a arestat cinci oameni de știință germani ale căror nume se aflau pe lista „Paperclip” și care urmau să fie transferați, în scurt timp, în America. Acești oameni de știință au fost duși în închisoarea din Nürnberg sub supraveghere militară.

Ca acuzator al celor 23 medici germani, între care cinci specialiști în medicină aeronautică, a fost numit James McHaney, de la Little Rock, Arkansas.

Dr. Siegfried Ruff, care fusese prezent la experiențele de la Dachau pe oameni, s-a sustras cu abilitate acuzației. Apărătorii săi au afirmat că trebuia să se facă deosebire între două serii diferite de experiențe: cele făcute de Sigmund Rascher, lichidat de

Spionul care l-a împiedicat pe Hitler să fabrice bomba atomică

Presa occidentală publică, în ultima vreme, numeroase materiale despre Paul Rosbaud, spionul despre care se spune că l-a împiedicat pe Hitler să fabrice bomba atomică. Cine a fost el, în realitate? Datele de care dispunem au fost culese cu rîvnă de Arnold Kramish, unul din fizicienii care au contribuit la realizarea armei nucleare în S.U.A.

Paul Rosbaud s-a născut la Graz, în Austria, unde și-a făcut studiile. Chimist și fizician reputat, Rosbaud a ajuns rapid în cercul oamenilor de știință care lucrau la cele mai importante proiecte ale celui de al III-lea Reich. Încă de la începutul carierei sale, a preferat munca de coroborare și prelucrare a rezultatelor cercetărilor, în locul experiențelor propriu-zise: a con-

duc prestigioase reviste de specialitate, a participat la simpozioane și congrese științifice pentru a fi, în permanență, la curent cu preocupările savanților și a-și crea și întreține legături în toată lumea științifică internațională.

Spre deosebire de alți intelectuali de vază ai Germaniei, care au ales drumul exilului, Rosbaud a preferat să rămînă la Berlin și să lupte, pe cont propriu, pentru subminarea dominației naziste. Legăturile lui cu aliații datează de foarte multă vreme. Astfel, de pildă, el a fost acela, care s-a deplasat personal la Londra, în 1938, pentru a-i informa pe englezi despre descoperirea făcută de Otto Hahn - realizarea fisiunii atomului de uraniu. Cu toate acestea la vremea aceea, britanicii s-au arătat

deosebit de sceptici față de această știre; li se părea un lucru imposibil pentru stadiul cercetărilor de atunci.

După prima experiență reușită a lui Otto Hahn, cercetările au fost urgentate; la o întrunire secretă, ținută în ziua de 4 iunie 1942, la Berlin, Albert Speer, ministrul de război nazist, informa cabinetul că Reichul este pe punctul de a fabrica o armă, unică în felul ei ca efect distrugător, dar că mai sînt de pus la punct anumite detalii de construcție.

O scrisoare cifrată a lui Paul Rosbaud, expediată englezilor imediat după aceea, preciza că germanii sînt foarte aproape de a fabrica o armă de distrugere în masă. Văzînd că experiențele încep să bată pasul pe loc, șeful colectivului de cercetători, fizicianul Werner Heisenberg a încercat - fără succes - să-l coopteze pe da-

SS, pe 200 deținuți, și cele ale lui Ruff, în timpul cărora oamenii se pusese la dispoziția științei în mod absolut voluntar. Acuzatorul McHaney nu a putut aduce nici o dovadă împotriva acestei afirmații. Din grupul „Paperclip”, de la Heidelberg, au fost condamnați la pedepse cu închisoarea doar Hermann Backer-Freysend și Oskar Schröder, care efectuaseră la Dachau experiențe de desalinizare a apei de mare. Fostul medic primar al „Luftwaffe”, generalul de corp de armată Erich Hippke, s-a sustras complet comisiei americane pentru anchetarea criminalilor de război. Trăia atunci în Bavaria și americanii nu au reușit să-l descopere domiciliul.

Încă înainte de încheierea procesului de la Nürnberg împotriva medicilor, proiectul „Paperclip” a continuat fără întrerupere. Sub conducerea lui Strughold, 35 de cercetători germani au încheiat contracte cu americanii. Ei lucrau în noua școală de medicină aeronautică creată de Armstrong la baza aeriană Randolph de la San Antonio, Texas. La noul său loc de muncă, Strughold a început cercetările în probleme puse de medicina spațială. Dr. Siegfried Ruff, în schimb, a rămas în Germania și a devenit foarte stimulat conducător al noului Institut pentru medicină aeronautică din R.F. Germania. Cei doi medici au păstrat contacte strânse.

Cînd un alt om de știință german din grupul „Paperclip”, expertul în desalinizare dr. Konrad Schafer, și el pus sub acuzație și absolvit de tribunalul de la Nürnberg, s-a informat în noua sa patrie, Texas, dacă va avea neplăceri, i s-a spus că nu. În raportul despre el, expediat serviciilor secrete de la Washington, era scrisă următoarea frază: „Nu s-a putut

gasii nici o dovadă privind o detenție anterioară”. Procesul lui Schafer la Nürnberg și implicarea sa în experiențele de la Dachau au fost, deci, în mod intenționat, ascunse.

Operațiunea „Paperclip” a fost o lovitură pusă la cale de funcționarii superiori ai Pentagonului pentru a pune la dispoziția oamenilor lor de știință germani, din grupurile de cercetare ale lui Werner von Braun și Hubertus Strughold, un nou loc de acțiune. Mulți au devenit cetățeni ai S.U.A. eludînd, de altfel, prevederile americane în materie de imigrare. În ansamblu, 765 de cercetători germani au beneficiat de această strategie pusă în aplicare de militari.

În „Joint Intelligence Objectives Agency” a Pentagonului, într-o întreagă serie de acte oficiale, s-au eludat abil, ani la rînd, legile și directivele ministerului de externe: acești ofițeri au reușit să șteargă trecutul național-socialist al oamenilor de știință germani. Unul dintre autorii „operațiunii Paperclip” a fost colonelul Walter Rozamus, care trăiește astăzi în Florida. El afirmă: „Nu mă interesa decît ceea ce puteau face acești oameni de știință pentru America; ceea ce făcuseră în Germania nu avea importanță pentru mine”. Sub conducerea sa, trecutul oamenilor de știință germani a devenit curat. Dacă scria „un nazist înfocat”, într-o noapte se transforma în „nazist neînflat”. Rozamus recunoaște că a încălcat astfel legea, că a contravenit dispoziției președintelui de a nu se acorda autorizație de intrare în America nici unui om de știință nazist. „Se poate spune că am trîșat, dar acești oameni de știință au făcut pentru noi lucruri grandioase”, se justifică el.

nezu Niels Bohr. Paul Rosbaud, care era în permanență la curent cu toate detaliile, i-a informat prompt pe aliați că naștii intenționează să-l răpească pe Niels Bohr și să-l oblige să contribuie la finalizarea mai rapidă a proiectului.

Rezistența daneză l-a ajutat pe Bohr să treacă clandestin, pentru început în Suedia, ulterior în Marea Britanie, de unde a plecat mai departe în S.U.A. Arnold Kramish va relata mai tirziu că „Griffon”, alias Paul Rosbaud, figura pe lista participanților la toate reuniunile de amplasare. El va fi pomenit mereu de toți savanții, care au continuat cercetările în S.U.A.: Robert Oppenheimer, Enrico Fermi, toți cei care lucrau la Los Alamos pentru bomba atomică americană.

Reichul mai avea încă un proiect secret de amplasare: rachetele V1 și V2; Rosbaud a fost la curent și cu acest proiect, datorită numeroaselor sale legături în rîndul militarilor. A putut vizita uzinele respective, îmbrăcat în uniformă Luftwaffe; cea mai mare atenție a acordat-o firește celei situate la Peenemünde, unde șeful proiectului era Wernher von Braun.

La un seminar ținut între 28-30 septembrie 1939, Wernher von Braun a descris proiectul celor două rachete. Prin intermediul lui Eric Steinhoff, mîna dreaptă a lui von Braun, Paul Rosbaud a aflat

toate detaliile. De altfel, a mai făcut o vizită la Peenemünde pentru a verifica încă o dată stadiul lucrărilor. Imediat după aceea, a trimis prin Oslo o informare detaliată destinată englezilor, dar Churchill continua să fie sceptic în legătură cu posibilitatea concretă de a finaliza proiectul în timp scurt. După această dată, Rosbaud trimitea rapoartele prin intermediul norvegianului Sverre Bergh. La începutul lui august 1943, Rosbaud l-a invitat pe Pascal Jordan, unul din colaboratorii cei mai apropiați ai lui von Braun, pentru a afla ultimele amănunte. Fericit de succesele rapide obținute, Jordan i-a relatat, cu lux de amănunte, lui Rosbaud tot ce era mai important. În celălalt colț al încăperii, se afla Henri Piatier, prizonier de război eliberat de Rosbaud și angajat ca secretar științific. Misiunea lui era de a nota și reține totul pentru a-i putea informa pe aliați. Raportul asupra convingerii a ajuns la Londra prin intermediul lui André Piatier, fratele lui Henri, și a camarazilor săi din grupul de magis condus de Marie-Madeleine Fourcade. După război, Henri Piatier va deveni unul din conducătorii proiectelor nucleare ale Franței.

La cîteva zile după această convorbire „memorabilă”, în noaptea de 17 august 1943, instalația V2 era complet distrusă. A rămas neafectată instalația V 1, situată la

Peenemünde - Vest; de aceea, naștii au bombardat, la 12 iunie 1944, Londra cu primele rachete de acest tip. După bombardament, instalațiile au fost transferate, printr-un canal subteran, în apropiere de Nordhausen. Paul Rosbaud le-a descoperit întotdeauna la timp și i-a informat cu promptitudine pe englezi.

Mesajele lui Rosbaud erau, de multe ori, transmise chiar în paginile revistelor editate de el; fără știrea autorilor, insera paragrafe codificate, ce puteau fi descifrate de aliați. De multe ori, procurarea sau transmiterea informațiilor a făcut-o chiar cu riscul vieții. De pildă, el a fost acela, care a organizat acțiunile de sabotaj la uzinele Telefunken, situate în nordul Berlinului. Rosbaud a disimulat în instalație o bombă foarte puternică, ce a explodat în momentul atacului aliaților. Naștii nu au înțeles niciodată cum a putut fi distrusă uzina.

După război, Paul Rosbaud s-a retras la Londra, unde se afla familia sa. Serviciile secrete britanice i-au cerut discreție absolută în privința activității sale de informator al aliaților. A înființat la Londra editura științifică Pergamon Press, împreună cu Robert Maxwell. A decedat, la 28 ianuarie 1967, bolnav de leucemie, la Londra.

Magda Cadia

LUME

CE SE MAI ÎNȚEPLĂ ÎN

Activitate febrilă

Localitatea Canadian City, din S.U.A., a trăit, din plin, evenimentul electoral din vara trecută. Localul de vot — unul singur — a fost deschis permanent, de la șapte dimineața la șapte seara. Doi funcționari au vegheat în acest răstimp, ca roțile mașinii electorale să funcționeze în conformitate cu normele legale. La câteva minute după închidere, au fost date publicității rezultatele. Cei doi cetățeni cu drept de vot ai așezării și, în același timp, unici săi locuitori s-au pronunțat, în unanimitate, în favoarea propunerii, avansată tot de ei, de schimbare a denumirii de Canadian City, în Fireworks City...

Să fie hoțul...

Miguel Angel Gomez Martinez, dirijorul orchestrei simfonice a postului de radio spaniol, a înserat în ziar următorul anunț: Rog hoțul, care mi-a furat din automobil cinci baghete și mai multe partituri, să fie atît de bun să reflecteze, încă o dată, asupra faptei lui. Se pare că acesta reflectează în continuare...

La cap, cu vaporul

Suedeza Rosita Gustavsson, care locuiește într-o căsuță pe insula Ingarö, a fost trezită în toiul nopții de un zgomot îngrozitor. A văzut, cu spaimă, în fața ochilor, prova unui vapor, ieșind din perete. După care a leșinat. A aflat, la spital, că nu fusese vorba de nici un coșmar. O navă cu motor, circulînd cu 40 de noduri în apele insulei, a fost scăpată de sub control și s-a năpusit pe mal, eșuînd în dormitorul domnișoarei Gustavsson.

Spre cinstirea ficatului

Singurul din lume, probabil, monument închinat ficatului a fost înălțat în localitatea nord-spaniolă Balon. La dezvelirea sa, Jaime Quintanilla, prima-

rul, și, deopotrivă, medicul așezării, a declarat că a fost, astfel, adus un omagiu meritat acestui organ ce lucrează „în liniște și dezinteresat, fără să se plîngă niciodată, deși este maltratat excesiv cu grăsimi și alcool”. Ar fi pe deplin mulțumit, a mai spus primarul, dacă ficatul de piatră ridicat în comună ar putea să-i îndemne pe locuitori „să bea seara doar trei șnapsuri, în loc de șase”!

Cozonac sub lupă

Și un alt produs liliputan. În localitatea nord-italiană Novara, un cofetar a izbutit să fabrice un tort, nu mai mare decît o firimitură. Cîntărește un gram. Expus în vitrină, nu poate fi, totuși admirat decît printr-o lupă, pusă la dispoziția clienților de către cofetar, care atrage atenția, plin de satisfacție, asupra motului acestuia, pe care a reușit să scrie cu friscă „La mulți ani”!

Scrutînd zările

De aproape un veac și jumătate, două uriașe capete de piatră scrutează, neobosit zările, neluînd, nici pentru o clipă în seamă, admiratorii... Aflate lîngă

Rămas bun, pădure!

Survolînd întinsele păduri siberiene, acest moș Martin își mai aruncă, o ultimă privire de rămas bun, prin hubloul avionului. El a fost dăruit de locuitorii unei comune din regiunea Krasnoiarsk grupului de cercetători cehoslovaci, care a întreprins o expediție pe fluviul Enisei. Oamenilor de știință nu le-a mai rămas decît să procure un bilet de avion în plus...

Din nou, pe bicicletă

După 22 de ani de renunțare la deplasarea cu ajutorul pedalelor, poliția londoneză a hotărît să achiziționeze, pentru un... nou început, 200 de biciclete „de serviciu”. S-a constatat că, în condițiile traficului tot mai intens de pe străzile marii metropole de pe Tamisa, cel mai rapid mijloc de sosire la locul faptei rămîne bătrînul vehicul pe două roți.

Zelzy, în raionul Melnik, din centrul Bohemiei, sînt cele mai mari sculpturi realizate în Cehoslovacia. Autorul lor este Václav Levý, care le-a conturat în roca în decurs de 6 ani, între 1841—1846.

Războiul clanului Gucci

Orașul italian Florența a rămas în istorie prin școala renașcentistă de pictură și sculptură, prin palate și bibliotecile sale, dar și prin luptele pentru putere, transmise ca o țară ereditară de celebra familie Medici. Perpetuat în istorie, modelul polinic al dinastiei va fi, evident, adaptat la rigorile concurenței în lumea modernă guvernată de legea profitului, devenind parte integrantă din spectaculosul joc al pieței capitaliste. Puține palmaresuri de familie au fost mai feroce, mai acaparatoare și, la urma urmelor, mai publice decât cel al clanului Gucci, al cărui nume e sinonim cu ispită ostentativă a luxului și eleganței. Dar, într-o bună zi, bătrînul patriarh al familiei va ajunge după gratii, iar faimoasa companie va fi îngemăncheată. Revista britanică „The Sunday Times Magazine” dezvăluie câteva secvențe din această „saga” a marochinierilor italieni.

Într-o zi fierbinte de iulie 1982, Giuseppe Bandini, șofer de taxi, se afla cu mașina oprită pe via Tornabuoni, distinsă stradă florentină, cu unele din cele mai elegante magazine ale Europei, în fața reședinței-palat a firmei Gucci. Tocmai înmîna restul clientului său, cînd un bărbat elegant a ieșit în fugă din impozanta clădire Gucci. Ținea la frunte o batistă însîngerată. Singele îi curgea pe față, pătîndu-i cravata și cămașa — marca „Gucci”... „Iată ce se întîmplă cînd se întînesc directorii firmei Gucci”, strigă el unui grup de americane care tocmai intrau în magazin. Fără a le mai aștepta reacția, bărbatul se urcă într-un automobil.

Nu era altul decît Paolo Gucci, unul din marii acționari și directorul de „design” al companiei de ma-

rochinărie ce poartă numele bunicului său. Fără îndoială, rănile feței îl usturau, dar, probabil, cu adevărat lovit era orgoliul său: ce drept aveau tatăl său, Aldo, vărul său mai tînăr cu 17 ani, Maurizio, și frații săi Giorgio și Roberto să-l asalteze în plină consfătuire?

Mai tîrziu, la spital, Paolo își dădea seama că incidentul petrecut avea toate șansele de a se transforma într-un scandal internațional. De azi înainte, — gîndea el — tatăl său nu va mai putea pretinde lumii că excelențele calității ale oricăruia din produsele marcate cu inițialele „GG” — de la ace de cravată și pînă la tapișeria automobilelor Cadillac — erau și o expresie a virtuților de caracter ale familiei. Era satisfăcut.

Scena surprinsă de taximetristul din via Tornabuoni nu avea cum să treacă neobservată. Ziarele, radioul și televiziunea italiană au comentat-o. În ce-i privește pe vinzătorii obișnuiți ai străzilor florentine, cearta și scandalul erau locuri comune, dar nu și pentru un „cavaler Gucci”.

Visul ambițios

al unui spălător de vase

Dacă ar fi să-i credem pe agenții de presă ai clanului, numele Gucci a aparținut unora care confecționau șei pentru caii familiei regale, cu secole înainte de a deveni umili negustori de piei. Adevărul, mai puțin spectaculos, este că marea corporație a crescut din visul ambițios al unui chelner.

Primul pas a fost făcut de Guccio Gucci, care a ajuns în Anglia în ultimele zile ale domniei victoriene, găsind aici de lucru la noul Savoy Hotel; mai întîi spălător de vase, a fost promovat apoi chelner. Impresionat de luxul cultivat de patronii săi, mai ales de gustul lor pentru marochinărie, odată întors la Florența, și-a manifestat ambiția de a fi „il padrone”, furnizorul principal al acestei piețe de marochinărie, angajîndu-se la un magazin de pielărie. Curentul vremii îi era favorabil: o nouă clasă socială se ridica, iar un individ era în mare măsură, apreciat după pantofii, geanta sau servieta pe care le purta. Așa că, fondată

Guccio Gucci, fondatorul companiei, a sosit în Anglia în ultimele zile ale domniei victoriene

O fabrică Gucci pe via della Caldale, din Florența

în 1923, compania sa, după un scurt start sovăitor, avea să prospere. În numai 10 ani, devenise celebră, între vizitatorii de vază ai Florenței, pentru bunurile sale de calitate. Au fost stabilite mai tirziu filiale la Roma și Milano. Când, în 1953, bătrînul Guccio muria, compania începuse să acapareze piețele din Londra, Paris și New York și era pregătită pentru extraordinara sa transformare în celebrul producător de blazoane „GG”, recunoscute apoi în întreaga lume. Dar, această ultimă cucerire avea să fie făcută de Aldo Gucci, fiul cel mare al bătrînului Guccio și arhitectul imaginii moderne a firmei.

La moartea sa, bătrînul a împărțit proprietatea companiei, în mod egal, celor trei fii ai săi: Aldo, Vasco și Rodolfo. Vasco murind fără urmași (1974), își lăsa ceilalți doi frați asociați. Interesul lui Rodolfo pentru afacerile Gucci era mai scăzut, el încercînd o primă carieră ca actor de film, dar, la începutul anilor '80, devenise extrem de activ, alături de fratele său, nu numai pentru propriul cîștig, dar, mai ales, în numele fiului său unic, Maurizio, cărui — se gîdea el — i-ar putea lăsa jumătate din acțiuni. Cei trei fii ai lui Aldo — Roberto, Paolo și Giorgio — își cereau și ei partea de influență la conducere, dar, dintre toți, Paolo părea cel mai agresiv.

„Întotdeauna am fost împotriva — povestește Paolo, cel pe care îl cunoscusem mai devreme pe o stradă în Florența. Vechiul mod de conducere mi s-a părut întotdeauna depășit. Părerea mea despre unchiul Rodolfo era că fusese un actor bunicel, dar, ca om de afaceri, era extrem de netalentat. A fost suficient de inteligent să se înconjoare de oameni capabili, dar nu avea stofă de șef. Tatăl meu, pe de altă parte, era, exact invers, un conducător înăscut, dar cu consilieri neghiobi”.

Paolo voia să asigure viitorul companiei prin vânzarea de licențe. Atît tatăl său, Aldo, cît mai ales unchiul Rodolfo s-au opus acestei idei. „Ultimului, poreclit de mine «Fof», lupul cel rău, orice astfel de mod inteligent de expansiune îi repugna pur și simplu” — povestește Paolo.

Giorgio Gucci și-a exprimat frustrarea și protestul mai practic, lansînd propriul său magazin. Atît el, cît și vărul său Maurizio și-au marcat independența căsătorindu-se împotriva dorințelor tatălui.

Interesul tinerei generații pentru afaceri creștea, iar cele 3,33 procente — părți din acțiuni, pe care Aldo le dăduse fiecăruia dintre fii, nu mai erau suficiente. Tensiunea familială creștea, amplificată de criticile rebelului Paolo, de disprețul său față de conservatorismul bătrînului. Ziua răfuiei a venit cînd Paolo a mers

prea departe: voia scoaterea din vitrină a unui model, pe motivul că el nu fusese consultat personal în ce privește „design-ul.” Într-un schimb dur de cuvinte, Rodolfo îi spuse că-l concediază. Drept răspuns, Paolo a cerut verificarea registrelor firmei, fiind, pentru încă o dată, refuzat. Tatăl său, Aldo, aplană conflictul, luînd-l pe Paolo să lucreze la el, la New York. Cu încredere în tatăl său, devenit noul patron, și măgulit de atenția pe care acesta o acorda muncii sale de „designer”, Paolo, împreună cu soția sa, se pregătea să înceapă o nouă viață. Nimeni nu înțelegea, de fapt, că Aldo nu avea suficientă putere de a-l apăra pe fiul său de furia unchiului Rodolfo. Aldo îl făcu pe Paolo vicepreședinte și director peste „Gucci Shops Inc” și „Gucci Parfums of America”. În noua sa funcție, Paolo s-a simțit identificat cu firma, într-o mult mai mare măsură decît reușise, în Italia. Dorea să se extindă, folosindu-și talentul de creator. Iată, însă, că subestimase puterea celor 50 la sută din acțiuni ale lui Rodolfo. Acesta căuta un sprijin pentru o sentință punitivă asupra lui Paolo.

Mai tirziu, Rodolfo avea să realizeze că orgoliul îi întunecase rațiunea atunci cînd făcu ceea ce s-a dovedit a fi o declarație de război civil.

Concedierea

La 7 aprilie 1978, Paolo primi o scrisoare de la unchiul său din Florența, care-l anunța că e concediat de la compania părintească, „Guccio Gucci”, din Italia. În după-amiaza respectivă, îi spuse soției sale: „Dacă au de gînd să mă ucidă, îi voi ucide”. Primele gînduri ale lui Paolo au fost să inaugureze propriul prenume pe blazonul „Gucci”. Descoperise chiar cîteva fabricanți de „jeans” interesați de sonoritatea numelui italianesc, dar toate aceste planuri, de independență l-au înfuriat pe Aldo: Paolo îl găsi în biroul său, o somptuoasă anexă la noua „galleria” a magazinului, pe care Aldo a creat-o pentru bijuterii scumpe și pe care a decorat-o cu tablouri originale (cîteva Picasso-uri, un Modigliani etc). După fața tatălui său, Paolo știa la ce să se aștepte: „Da, ești concediat”, strigă el. „Ești un idiot care încearcă să ne facă concurență. Un idiot formidabil. Nu te mai pot proteja!” Iată-l, deci, pe Paolo Gucci, în septembrie 1980, dat afară atît din compania americană, cît și din cea italiană și, așadar, fără nici un statut în organizația Gucci. Cele 3,33 la sută acțiuni ale firmei, 20 la sută ale parfumurilor

Gucci, 11 la sută din „Gucci Shops” și 16 la sută din „Gucci Boutiques” erau singurele sale forțe.

Totuși, Paolo știa ce are de făcut. Dar îi avertizase. Ceea ce soarta îi oferise — numele de Gucci — va fi folosit cât mai eficient. Liniile de produse proiectate de el vor fi oferite spre vânzare. Dacă asemănarea lor cu principalele produse Gucci va dăuna afacerilor familiei, cu atât mai rău pentru ei! Îi va lăsa să mediteze asupra acestui subiect...

Riposta

La primul semn de provocare, Rodolfo și Aldo au ripostat imediat. Au fost angajați avocați, inițiate plângeri preventive. Oriunde apăreau produse „Paolo Gucci”, agenți adversari își dădeau silința să împiedice vânzarea. Diferitele licențe și produse cu marca „PG” erau amenințate cu anularea, în virtutea acordurilor de piață pe termen lung. Lungul, amarul, costisitorul „război Gucci” începuse.

Dar Rodolfo era deja un om bolnav și îmbătrânit. Avea cancer și făcea terapie cu raze. Îi încredințase fiului său, Maurizio, conducerea bătăliei împotriva vărului său, Paolo. Un amănunt nu lipsit de importanță era că acesta din urmă supraveghease, cu interes, toate conturile bancare și registrele companiei ce-i trecuseră prin mină. Suspectase firma de demagogie, de fapt

Aldo — la 82 de ani (în centrul imaginii), în fața Curții de justiție din New York

că nu realizează profiturile cu care se lăuda. În timpul acestor inspecții atente, Paolo observă un număr de nepotriviri. Știa că Aldo rar se preocupa de așa ceva, iar operațiile bancare erau făcute în numele și sub președinția tatălui său. Paolo a descoperit documente privind milioane de dolari imposabili, ce fuseseră transferați pentru achiziții marginale dobândite pe prestări de servicii fictive. Era o imensă escrocherie. În situația sa actuală, acestea nu erau decât arme pe care Paolo Gucci era gata să le folosească.

După șantajul eșuat asupra tatălui său cu aceste documente (în posesia cărora intrase), Paolo Gucci le făcu publice. Pentru mulți, acțiunea unui fiu obsedat de demascarea escrocheriilor tatălui său (bătrîn, chiar dacă vinovat!) arăta ca o simplă și crudă răzbunare. Dar Paolo nu o vedea așa. „Hirtile trebuiau să-i forțeze mina. Le-am folosit ca pirghii, pentru a-l face să realizeze că, dacă nu-mi va da cel puțin dreptul de a-mi folosi numele, voi da drumul la câteva pisici turbate din valiză. S-a dovedit extrem de stupid în a nu-și da seama ce s-ar putea întâmpla. Poate credea că va para lovitura primită. Chelțuia o avere cu avocații. Greșeala de a nu găsi nici o alternativă i-a aparținut lui, și nu mie”.

Fără îndoială că orgoliul Gucci-lor i-a împiedicat să aplaneze scandalul. Aldo vedea dimensiunile pericolului în care se afla. Avocații săi au încercat, cu disperare, să obțină clasarea și retragerea dosarelor în cazul respectiv. „Ca de obicei, le-a răspuns judecătorul, voi accepta evitarea publicității de acest gen; dar cînd și-au mai dorit cei din familia Gucci evitarea publicității? Asta e ceva cu totul nou!”

S-a dovedit că Aldo inventase, într-adevăr, o serie de plăți și servicii fictive pentru delapidări. În registrele „Gucci Shops Inc”, pentru anul ce se sfîrșea la 31 august 1979, suma de 136 000 dolari — justificată ca onorariu de „designer” și alte cheltuieli ajungînd pînă la 1,5 milioane dolari — era atribuită acestor operații frauduloase. Lă proces, avocatul lui Paolo își prezentă clientul într-o lumină extrem de inocentă: concedierea ar fi avut loc din cauza refuzului lui Paolo de a participa la afacerile murdare ale șefilor săi. Dar să vedem cum s-a ajuns aici...

Promisiuni uitate

Busc, Rodolfo și-a manifestat interesul pentru toate afacerile firmei. „E inadmisibil ca eu, cu jumătate din acțiunile principale, să am doar o cincime din compania de parfumuri” — îi spuse el într-o zi fratelui său Aldo. Acesta ceru sprijinul lui Paolo pentru următoarea ședință a companiei „Gucci Parfums of America”, la care spera un vot favorabil în fața fratelui său. Dar loialitatea fiului avea, evident, un preț: „I-am spus tatălui meu: «Bine, dar cum rămîne cu utilizarea numelui meu? Dacă accept să te ajut în înfrîngerea unchiului Rodolfo, îmi vei da dreptul să-mi folosesc numele pe produse?»”. La un prim refuz al lui Aldo, Paolo îi strigă: „Am și eu drepturi! Dacă nu în interiorul companiei, măcar în afara ei să-mi folosesc îndeminarea! M-ai concediat, îți amintești? Și nu-ți cerusem așa ceva”. Deveniseră obișnuite ciocnirile dintre tată și fiu, iar această din urmă, desfășurată în biroul lui Aldo din Palm Beach, a depășit vechile dispute. Ceea

ce a urmat este descris de Paolo ca „tipic pentru tatăl meu, aflat în cea mai rea dispoziție a sa. Înnebunise. Faptul că putem fi auziți nu mai conta: era o problemă de orgoliu personală, era rebeliunea unuia din fiii săi”. Pe măsură ce se înroșea de furie, vocea creștea într-un arpeggiu de soprană: „Tu... tu încerci să mă ameninți? Ieși afară! Pleacă de aici, nemernicule!” Paolo își păstră, însă, singele rece: „Ei bine, răspunse el, dacă crezi că sînt aici pentru a primi ordinele tale, ești nebun!” Și ieși trîntind ușa. Dintre „ei, Paolo avea acum o poziție mai bună. Deși nu cîștiga nimic și deși era implicat într-un alt proces pentru o datorie de 100 000 de lire sterline cit pierduse în urma concedierii de la compania-mamă, piața sa de licențe îi furniza 40—50 de mii de lire sterline: fiecare furnizor sau manufacturier ce semna un contract cu el participa, implicit, la războiul Gucci. Lupta ar fi putut dura ani de zile, dacă Aldo nu și-ar fi convins, la 13 octombrie 1981, partenerii să încerce un armistițiu.

Condițiile, din punctul de vedere al lui Paolo, erau mult prea generoase pentru a le ignora. Întîi, dacă renunță la toate acuzațiile, va primi banii pe care i-i datora firma, plus dobinzile. Apoi, companiile urmau să se unească sub o nouă firmă „Guccio Gucci SPA”. Numele diferitelor sub-companii vor rămîne aceleași, dar proprietatea lor va fi reorganizată: fiecare din cei trei fii ai lui Aldo vor primi 1/3 la sută din total. Inevitabil, Paolo va trebui să renunțe la marca sa. Și, pentru a compensa concedierea sa din toate posturile pe care le ocupase, o nouă filială „Gucci Parfums”, numită „Gucci Plus”, va fi înființată sub președinția sa. Visul lui Paolo părea pe punctul de a se realiza. Dar acordul s-a tot amînat, iar promisiunile față de Paolo au fost date uitării...

În primăvara lui 1983, mai exact la 16 mai, Rodolfo Gucci decedă. În ultimele șase luni de viață — timp în care nu se dăduse jos din pat —, fiul său, Maurizio, avusese răgaz suficient să planuiască manipularea acțiunilor pe care urma să le primească moștenire. Avea acum 50 la sută din companie, iar Aldo și cei trei fii ai săi posedau celelalte 50 la sută. Dar Maurizio visa să facă din compania sa o corporație multinațională. Paolo sesiză această nuanță din planurile vărului său și se gîndi că un tirg, încheiat la momentul oportun, i-ar putea aduce independența mult dorită. Iată-l, deci, propunîndu-i tinărului Maurizio următoarea afacere: îi va vînde acestuia acțiunile sale contra a 20 de milioane dolari (Gucci valora pe atunci circa 900 milioane) și, drept recompensă, va avea dreptul să vîndă sub propria sa marcă, „Paolo Gucci”. Două zile mai tîrziu, Maurizio îl sună, cu o nouă propunere: el și Paolo să formeze o societate pentru licența produselor Gucci. Modelele și liniile de fabricație ale lui Paolo vor fi preluate de noua companie. Paolo urma, deci, să primească 20 milioane pentru acțiuni, ca și un contract ce-i garanta numirea în postul de președinte al acestei noi companii, cu un salariu de 500 000 de dolari pe an și 6 la sută din profituri pentru următorii 70 de ani. Paolo a acceptat, cu oarecare rezerve.

Iată însă că, în urma acestei înțelegeri dintre cei doi veri, Aldo, tatăl lui Paolo, s-a văzut pus în situația de a renunța la funcția de președinte, deoarece — odată ce clanul lui Maurizio deținea majoritatea în conducere — puterea sa de decizie și influența devenea nesemnificativă. După trei săptămîni, plin de „politețe”, Maurizio îi oferî unchiului său funcția de „președinte de onoare”. Domnia lui Aldo Gucci lua, practic, sfîrșit aici. Cînd el ajunse în biroul său de la New York, masa îi fusese curățată de hîrtii și documente, iar yalele de la sertare fuseseră deja schimbate. Răzbunarea nu avea să se lase așteptată decît cîteva luni. În 1985, primele articole de scandal apăreau în presă: Aldo Gucci și fiul său, Roberto, îl acuzau pe Maurizio de a fi primit moștenirea de la tatăl său prin fraudă: sem-

Maurizio, în fața unei fotografii reprezentîndu-i pe tatăl său, Rodolfo (stînga), și pe bunicul său, Guccio, primul și ultimul Gucci care a prezidat o familie unită...

nătura asupra transferului de acțiuni — singura prin care se putea pretinde o donație în timpul vieții tatălui și, deci, se puteau evita eventualele impozite de moștenire de după moartea lui Rodolfo, în valoare de circa o sută milioane de dolari — această semnătură, spuneau ei, era falsă. Experți grafologi au confirmat acest fapt. Încă o dată, un Gucci devenise delatorul familiei.

Or, tocmai pe un asemenea fond încordat de evenimente urma Paolo să definitiveze contractul cu vărul său Maurizio. (Paolo ceruse un surplus de 10 la sută pe acțiuni, ceea ce însemna două milioane de dolari. „Contam pe ambiția lui Maurizio. Știam că-și dorește puterea de vot în cadrul companiei mele — pe care nu avea cum să o cîștige decît astfel, și eram sigur că va plăti”). Se întîlniră la Geneva. Principala bancă a Elveției, „Crédit Suisse”, îndeplinise funcția de mediator. Iată însă că, în forma finală a contractului, nici nu se pomenea de condițiile inițiale ale numirii lui Paolo ca președinte. „Nu mai era vorba, evident, de nici o colaborare relatează Paolo. Era o nouă escrocherie a lui Maurizio, născută din dorința lui de a se extinde. Însă, după toate prin cîte trecusem, nu mai puteam fi tras pe sfoară.”

Contractul fu uitat, iar pacea se sfîrșea aici.

Înfrîngerea lui Aldo

În acest răstimp, Maurizio s-a aflat într-o situație dificilă. Pe lîngă dovezile lui Aldo privind falsificarea semnăturii tatălui său, era, de asemenea, acuzat de export ilicit de capital. Împotriva legilor valutare italiene, acțiunile sale fuseseră investite în compania sa particulară din Elveția, „Gucci Finanziaria”. Luxosul apartament al lui Maurizio din Galleria Passarella, în inima Milano-ului, a fost percheziționat și toate hîrtiile confiscate. Un necaz nu vine niciodată singur: Pa-

olo își dădu, și el, vărul în judecată, reclamînd daune substanțiale pentru tirgul eşuat.

Procesul cu Aldo, Maurizio l-a cîștigat în cele din urmă, spre supărarea lui Paolo: „Nimic din ceea ce a urmat nu s-ar fi întimplat — povestește el —, dacă tatăl meu nu m-ar fi dat afară din biroul său. Era un idiot! Nu doar pentru că l-a lăsat pe Maurizio să cîștige, dar și pentru că nu mi-a luat niciodată în serios amenințările. Nu și-ar fi imaginat că poate ajunge la închisoare după escrocheriile cu impozitele”, comenta, recent, Paolo.

Intr-adevăr, în septembrie 1986, Curtea Federală a Statelor Unite avea să-l găsească pe Aldo vinovat de neplata frauduloasă a impozitelor, a căror sumă se ridica la 11 milioane de dolari. Iată-l deci pe bătrînul Gucci, simbol al aristocrației și luxului, la cei 82 de ani ai săi, primindu-și sentința: un an închisoare. Pe-deapsa a părut tuturor extrem de ușoară, dar ea fusese diminuată — susțin judecătorii — din cauza vârstei condamnatului. Amendă suplimentară de 30 000 de dolari părea, și ea, ridicolă, în comparație cu milioanele pe care Aldo promisese să le achite în întregime, într-un timp scurt. I s-a arătat îngăduință inclusiv în alegerea închisorii: Aldo a fost trimis într-un penitenciar din Florida, suficient de apropiat de o reședință de țară a sa de la Palm Beach, încît să-i fie permise și vizite ocazionale... Va rămîne, de altfel, în închisoare doar patru luni.

Iată, așadar, familia Gucci aflată, în 1987, într-o veritabilă încurcătură de ițe.

Maunzio și avocații săi lucrează de zor, încercînd să transfere povara pe umerii altora. Nimeni nu poate pronostica sfîrșitul procesului prevăzut a avea loc în 1988. Oricum, acțiunile lui Maurizio au fost confiscate și președinția sa — suspendată. În Italia s-a emis deja un mandat de arestare împotriva sa, sub acuzația de ilegalități valutare față de legile italiene.

De exemplu, cumpărarea, în 1983, a yachtului „Creole” al marelui bogătaş grec Stavros Niarchos, la preț de jumătate de milion de lire sterline și o cheltuială importantă (alte citeva milioane de dolari) pentru renovarea acestuia fuseseră făcute prin intermediul unei companii panameze. Iar autoritățile sînt uimite de cantitatea de informații pe care cite un Gucci le-o pune la dispoziție împotriva altui rival de familie. Deși își declară nevinovăția, Maurizio riscă să fie arestat în cazul în care ar păși pe teritoriul Italiei: se va mulțumi, o bună perioadă, doar cu reședința sa de la Lugano, în Elveția.

Aldo și fiul său Roberto — rămas doar administrator din Florența al companiei, în urma ascensiunii vărului său Maurizio — nu se scaldă, nici ei, în ape prea liniștite. Compania „Gucci Shops Inc” i-a acuzat de fraudă, conspirație, neglijență, indisciplină în funcțiile de conducere, abuz de încredere...

Mai mult decît atît, Roberto și fratele său Giorgio sînt puși sub acuzația de export ilegal de capital. Potrivit spuselor lui Paolo, cei doi frați ai săi țin strîns legătura cu tatăl lor, pregătind o răsturnare de putere, care l-ar reinstaura pe Aldo Gucci pe „tronul” său din New York.

Nici o soluție la această „guvernare multipartită” a colosului Gucci nu se întrevide. În acest timp, pentru prima dată în istoria ei, compania este condusă din exterior, de doi directori temporari, numiți de procurorul general.

Războiul devine din ce în ce mai greu de purtat (și de suportat). „Îmi vine să urlu”, se vaită Jenny Gucci, actuala soție a lui Paolo. „Măcar de-ar fi o luptă legală, dar nu e; nu e decît ură. Se trag pe sfîoară și sînt gata să se prindă unii pe alții cu mița-n sac ca niște copii răzgiați și nătărăi.”

Șarlatanii mai mult decît rentabile

● O recomandare: „Construiește-ți propriul succes” ...cu „numai” 60 de dolari caseta

● Ramtha — „cuceritorul de acum 35 000 de ani al Atlantidei” — este,

astăzi, doamna J. Knight

● Conferințe și mărfuri: „Cum să trăiești confortabil în Cosmos?”, „Vindecarea cancerului cu ajutorul emoțiilor pozitive”, „Puterea de vindecare a ingerilor”, „Cutii cu vînt astral”

Philippe Romon, trimisul special al revistei „Le Nouvel Observateur” la New York, l-a interviuevat pe Lazaris — un „spirit pur și veșnic”. Nu, nu e nici o greșeală. Cum de-a reușit? Grație lui Jach Purcel, care și-a abandonat banala carieră de agent de asigurări pentru o afacere mult mai rentabilă. Iată cum povestește Philippe Romon întîlnirea cu — de acum inseparabilii — Lazaris și Jach, de fapt una și aceeași persoană.

Stăteam față în față cu milionarul Jach Purcel. Jach și-a scos ochelarii, a închis ochii și m-a prevenit. „Lazaris o să vă vorbească 15 minute. Chiar dacă el nu percepe timpul la fel ca noi, cunoaște foarte bine ceasul”. 30 de secunde mai tîrziu, Lazaris mi-a adresat primele cuvinte.

Ținînd ochii închiși și agitîndu-și minile, Jach/Lazaris mi-a explicat că el nu urmărește nici să salveze planeta, nici să-i convingă pe sceptici. Dorește să-i ajute pe oameni să-și creeze propria lor realitate: fiecare pornind de la dorințele și de la imaginația lui. „Realitatea e așa cum o gîndești și cum o simți. Esen-

Jack Purcel, agent de asigurări și un „excelent” medium pentru creduli; într-un cuvânt — un șarlatan notoriu

țial e să fii propriul tău arhitect!”, a spus spiritul. Apoi, mi-a dat exemplul unei tinere care, deși n-avea bani, își dorea foarte mult o mașină sport de culoare roșie. Lazaris a sfătuit-o să-și vizualizeze dorința. L-a ascultat și, 15 zile mai târziu, ea a întâlnit un tânăr care posedă exact mașina visată. Din cauza unor dato-

rii, tânărul a acceptat să-i vândă mașina pentru suma de 18 000 de dolari, cîte 125 de dolari pe săptămînă. E adevărat, acceptă Lazaris, că va plăti mai mult de 10 ani, dar și-a realizat dorința. Un alt exemplu. Lazaris mi-a vorbit despre un bărbat care, printr-un simplu efort de concentrare, a reușit să determine o inundație să se retragă. Mai mult chiar: gîndindu-se să economisească niște bani, omul i-a „cerut” inundației să-i „rearanjeze grădina”. Al treilea caz era al unei femei care își îngrijea arterele, vizualizînd drumul parcurs de singele ei.

Ar mai fi fost multe de povestit, dar cum 15 minute trec repede, — după ce a privit pe furis spre ceasul lui Jach —, Lazaris m-a anunțat că se va retrage. 30 de secunde mai târziu, Jach a deschis ochii și s-a grăbit să mă asigure: „Nu-mi amintesc nimic. A fost bine?”

Am plecat mulțumit. Aflasem esențialul. Lazaris nu dorea decît să ne ajute, să ne ghideze pe calea succesului. La început avusese grijă de Jach Purcel care, primind 50 de dolari pentru o consultație de o jumătate de oră, devenise, datorită celor 30 de ore de consultație pe săptămînă, posesorul unei averi de cîteva milioane de dolari.

Pentru cei care nu pot să se deplaseze la el, Jach /Lazaris oferă videocasete înregistrate. Cu 60 de dolari poți să cumperi „Cum să mă cunosc pe mine însumi”, și, mult mai ieftin, doar cu jumătate de preț, „Construiește-ți propriul succes”. Dorind să-și rotunjească neconținut averea, Lazaris acceptă — desigur, tot contra cost — să dea sfaturi la telefon.

„Nu e rușinos să câștigi bani!”, mi-a spus Jach Purcel. „Lazaris face comerț. Oferă niște servicii pentru

Scandal la „porțile paradisului”

● Scandalul provocat în Statele Unite de demascarea reverendului Bakker a adus în centrul dezbaterilor publice adevăratele mobiluri ale activității unor așa-zisi predicatori care au invadat televiziunea: extorcarea unor sume mari de bani pentru profituri personale, ducerea unei vieți desfrîate, încălcarea normelor de etică, a reglementărilor fiscale etc. — se arată într-un articol publicat de revista „L'Express”, din care reproducem largi extrase.

Pornind de la modelul „Watergate”, americanii și-au botezat scandalurile — „Irangate”, „Contragate”... Cel mai recent, „Heaven-gate” — Porțile Cerului — afectează, de data aceasta, domeniul sfînt al „tele-evangheliștilor”. De cîteva luni, acești predicatori electrizanți, care atrag cu regularitate aproximativ 14 milioane de telespectatori fideli pe 221 de canale de televiziune, se dedau unui asalt public de invective și acuzații de o virulență nu prea creștină. Au mers atît de departe încît o caricatură apărută în ziarul „International Herald Tribune” avertiza recent: „Începe emisiunea de informații religioase. Vă rugăm să îndepărtați copii”

„Reverendul Jim Bakker este un violator, un desfrînat și un escroc”, afirma reverendul Jerry Falwell într-una din aceste emisiuni. Pe ecrane și în ziare, numitul Bakker răspunde: „Falwell nu este decît un hoț, un trădător și un uzurpator”. Dar — să rămînem caritabili —, amîndoi își încheie potopul de insulte jurînd cu mîna pe inimă: „Îl iert și mă rog pentru salvarea sufletului său”.

Privită din afara Americii, lumea tele-evangheliștilor pare de neconceput. De fapt, încă de la sosirea pe continentul american a puritanilor îmbarcați pe vasul „Mayflower”, acești predicatori au escaladat caravanele de pionieri propovăduind

principiile Bibliei. „Astăzi, ei au invadat televiziunea, unde mai mulți dintre ei își dispută aprig piața. Clientela lor este, în general, formată din oameni simpli, locuitori ai mediului rural și sudisti. Comandamentele lor sînt rustice și eficiente: trebuie să te temi de Dumnezeu și să iubești America. Și, nu în ultimul rînd, să dai bani. Oral Robert, unul dintre cei mai celebri predicatori, declara, la începutul anului, că „Dumnezeu îi va rechema la el, dacă credincioșii nu vor dona imediat suma de 8 milioane dolari”. Credincioșii au dat acești bani.

Jim Bakker și inefabila lui soție, Tammy, aveau darul de a-i face pe oameni să-și scoată cîrnete de cecuri. Acest cuplu prezintă, de 12 ani, o emisiune cotidiană de mare succes. Pentru ochiul european, este vorba de un „kitch” năucitor: îmbrăcată în rochii de leopard, platinată, întinerită în urma unor operații estetice, Tammy își expunea dificultățile conjugale și problemele sale de femeie. Întrebare: „Machiajul te

DIN LUMEA CAPITALULUI

care e plătit prin intermediul meu. Normal, nu? Cea mai bună garanție a valorii lui Lazaris e succesul său".

Și totuși, Jach Purcel nu se mulțumește cu banii lui Lazaris. Ca să fie demn de spiritul pe care-l încarcă, se străduiește să câștige un ban în plus. Cum? A fondat o galerie pe care a intitulat-o de artă și care îi aduce profituri mari. Se vînd acolo, desigur foarte scump, picturi reprezentînd cai înaripați zburînd printre stele, cristaluri de toate mărimile, lămpi halogene, mobilă polineziană și alte nenumărate obiecte.

Chiar dacă e unul din cele mai celebre spirite din Statele Unite, Lazaris are probleme. Se teme de concurență. Căci în statul Washington, Ramtha e mult mai cunoscut decît el. Spre deosebire de Lazaris, Ramtha a trăit cîndva pe Pămînt; în urmă cu 35 000 de ani, Ramtha era un „cuceritor al Atlantidei”. Astăzi, el îi se adresează oamenilor prin intermediul doamnei J.Z. Knight care, datorită lui Ramtha, a cîștigat cîteva milioane de dolari, un Rolls, o fermă cu cai arabi...

Ramtha prezice niște lucruri teribile: un cutremur va separa California de restul continentului, iar Florida va dispărea în valuri. Înspăimîntate, sute de familii s-au mutat în nord-vestul Statelor Unite. Ea/el îi sfătuiește adesea pe oamenii de afaceri.

Rezultatul? Acum cîteva luni, George Hain, un milionar din Wyoming, a decis să-și vîndă cinci restaurante și să-și construiască, în apropiere de Ramtha, o casă în formă de piramidă.

E foarte greu de înțeles succesul de care se bucură Jach Purcel și doamna Knight. Incontestabil, amîndoi sînt niște actori formidabili. Adesea, ei evoluează în fața unor săli pline și reușesc să convingă.

Intr-o seară, mă îndreptam spre o sală din Los Angeles, unde Jach Purcel urma să apară în fața unui public numeros. În apropierea sălii, o mulțime de vinzători își prezentau mărfurile. Desigur, adecvate situației. Alături de manualul „Cum să trăiești confortabil în Cosmos”, se găsea cartea despre reîncarnare, a lui Bettye Binder, sau lucrarea doctorului Carl Simonton, „Vindecarea cancerului cu ajutorul emoțiilor pozitive”.

O doamnă îmbrăcată în alb, care își atîrnase pe spate o pereche de aripioare, distribuia broșura „Puterea de vindecare a îngerilor”. Aș fi putut să cumpăr o casetă pe care erau înregistrate „zgomote biofonice”, avînd darul de a îndepărta de mine toate „problemele negative”. O agenție de voiaj propunea „excursii magice” în Tibet, Peru, Egipt și în Alpii elvețieni. Mi s-au oferit dușuri cu ioni negativi („seamănă cu dușul din baia dv, dar vă curăță fără să vă ude!”), ba chiar și cutii ce conțineau vînt astral. Totul, desigur, contra cost.

**Traducere și adaptare
Monica Patriciu**

poate duce în iad?” După multe digresiuni, ea ajunge la concluzia că „nu”, lansînd, în același timp, propria sa marcă de produse cosmetice. „Dumnezeu îndeplinește întotdeauna dorințele: dacă îi cereți un automobil, precizați marca și culoarea”, declară Jim. Această santificare a problemelor domestice a avut un succes nemaipomenit: soții Bakker au colectat sute de milioane de dolari. O mană bine investită, la cîteva kilometri distanță de Charlotte (Carolina de Nord), unde au construit, pe un domeniu de 900 ha, un incredibil „Disney World” creștin, botezat „Heritage U.S.A.”. În parc, printre copacii împodobiți cu lămpioare, se aliniază hoteluri de lux, stații de televiziune prin cablu, piscină, fîntîni arteziene, un complex imobiliar, un amfiteatru unde se prezintă zilnic piese religioase. În sfîrșit, „camera de sus”, unde se produc miracole, în fiecare seară între orele 22 și 23. Valoarea estimată a acestui ansamblu: 172 milioane dolari. Desigur, fără impozite. Șase milioane de vizitatori în 1986. Un adevărat izvor de bogăție.

Scandalul izbucnește în martie anul acesta. Jessica Hahn, o tinăra brunetă în vîrstă de 27 de ani, care pozează cu plăcere în costum de baie pentru diverse publicații,

afirmă că ar fi fost drogată devenind victima reverendumului Bakker și, apoi, a unuia dintre adjuncții săi. Tinăra declară, de asemenea, că Bakker i-a dat suma de 265 000 dolari în schimbul tăcerii sale. Evident, fără succes.

Jim Bakker nu neagă aceste acuzații. Dimpotrivă, mărturisește public: „M-am căit și Dumnezeu m-a iertat. Sper că ceilalți credincioși vor proceda la fel”. El cedează totuși — provizoriu — locul său amabilului confrate din Louisiana, Jerry Falwell. Dar iată că, de-abia instalat la conducerea complexului „Heritage U.S.A.”, Falwell acuză: „Depravare, escrocherii. Este prea mult: Jim nu este demn de a reveni”.

Este într-adevăr vorba despre escrocherie: fiscalul începe să se intereseze de această afacere. Jim și Tammy jonglau fără a-și face probleme cu ôbolurile. Nemulțumiți de venitul de 1,6 milioane dolari, realizat anul trecut, soții Bakker își cumpăraseră case somptuoase, un vapor, automobile de lux — printre care un Rolls Royce din anul 1939. Pentru acestea, ei au cheltuit, se pare, doar 5 la sută din sumele colectate pentru opere de caritate. Restul a fost consacrat construirii delirantului complex „Heritage U.S.A.”, precum și cheltuielilor cu-

rente ale lui Tammy care, clipind din genele sale false, afirmă: „Cum-părăturile sînt marea mea slăbiciune”. Ea nu a putut rezista tentației de a achiziționa un număr impresionant de perechi de pantofi, o cușcă cu aer condiționat pentru cânișul său, precum și o garderobă demnă de o actriță de varietăți.

Un scandal de asemenea amploare ar fi trebuit să dea o lovitură fatală industriei predicatorilor de tot felul. Se pare, însă, că lucrurile nu stau așa. Iată-o pe Susan, învătătoare de 40 de ani, din statul Iowa, extaziindu-se în fața decorațiunilor hispano-greco-rococo ale hotelului „Heritage”. Faptele lui Jim Bakker nu inspiră decît replici biblice: „Cine sînt eu pentru a arunca prima piatră în cel care a păcătuit?” Oricum, în miracole crede: a „văzut” picioare crescînd la loc, răni cicatrizîndu-se, tumori topindu-se sub atingerea mîinilor pline de har ale predicatorului. Întrebați de ce și-au dat banii unui escroc, pelerinii de la „Heritage U.S.A.”, toți de condiție modestă, răspund cu un aer nevinovat: „Eu îmi dau banii lui Dumnezeu. Jim trebuie să dea socoteală în fața lui, nu în fața noastră. De altfel, bogăția este o dovadă a binecuvîntării lui Dumnezeu”.

„Cred în miracole”, repetă Jim...

O nouă sursă de afaceri pentru Mafia — gunoiul

După un studiu efectuat de compania Combustion Engineering Inc., constructor de incineratoare, peste cinci ani un sfert din marile orașe americane nu vor mai avea unde să-și depună gunoaiile. Depozitele de gunoale din regiunea New York-ului își vor atinge maximumul de capacitate spre mijlocul anilor '90 (deși un nou amplasament a fost deschis în 1983), iar California va fi în întregime inundată în 1998. În 1960, americanii aruncau 90 de milioane de tone de deșeuri; în 1978, această cifră era de 138 de milioane de tone, iar anul trecut cifra a depășit 200 de milioane. 200 de milioane de tone și nici o speranță ca cifra să scadă. Doar 10 la sută din deșeurile solide sînt reutilizate în fiecare an de către industrie. 800 de milioane de tone de oțel ruginesc în prezent în America, în parcurile de depozitare a fiarelor vechi, și nimeni nu recuperează de aici nici cel mai mic șurub. Ar fi necesară incinerarea, dar în 1970 — pentru că incinerarea se făcea fără nici o regulă și pentru că aerul începuse să se satureze de emanații nocive — procedeul a fost interzis.

Astăzi, uzine noi, mai perfecționate și mai puțin poluante, au fost puse la punct. Dar nimeni nu le vrea pe teritoriul lui. Aceasta ar determina scăderea valorilor imobiliare și, apoi, a mai survenit o problemă... Tot din cauza poluării și prin saturație, mii de depozite de gunoale au fost deja închise. S-ar putea deschide altele, mai curate, mai salubre, încercînd, de exemplu, presarea gunoaielor în pachete compacte și extragerea lichidului pentru a putea grăbi descompunerea, dar este același lucru; cui i-ar place să vadă un depozit de gunoale, fie el conceput după o tehnică înaltă, în apropierea grădinii lui?

Un val constant de o mie de camioane și o sută de șalande vin să depoziteze, la New York, șapte zile din cele șapte ale săptămînii, tot ceea ce orașul-care-nu-doarme-niciodată aruncă. Pînă în anul 2000, depozitul va atinge 200 metri-atitudine și va fi punctul cel mai înalt din regiune. „Au fost cazuri de hepatită (confirmă responsabilul de la municipalitate) din cauza muștelor”. Și, totuși, acest infern care colcăie este un loc riguros organizat: recent, cineva a aruncat din greșeală cenușa de incinerare a ta-

tălui său la pubelă; ea a fost regăsită intactă, în urnă, de către funcționarii depozitului de gunoale. Nimeni nu se opune construirii unui nou depozit, dar, în același timp, nimeni nu îl dorește pe teritoriul lui. Iar consumatorii cetățeni se agită cînd aleșii locali se aventurează în lansarea unui proiect: la Columbus, în Ohio, responsabilul sectorului a fost amenințat cu moartea după publicarea unei propuneri pentru fixarea unui astfel de loc, iar la San Diego primarul a primit șobolani morți prin poștă.

În aceste condiții, colectarea și prelucrarea gunoaielor poate deveni o industrie eminamente dificilă. „Este un adevărat război”, afirmă Harry Phillips, președintele uneia dintre cele mai importante întreprinderi private de colectare din Statele Unite, Browning Ferries Internațional. La începutul anilor 70, doi profesori de la Universitatea din Columbia, E. S. Savas și Barbara Stevens, au stabilit, într-un raport rămas celebru în materie de gunoale, că întreprinderile private, care au stabilit contractul cu municipalitatea, sînt mult mai eficiente decît serviciile publice. Motivul este ușor de ghicit: pentru a scădea prețurile, serviciile private folosesc camioane mai mari, mai puțin personal, pe care îl plătesc mai prost decît municipalitățile. Dar acest sistem face din industria gunoaielor și locul unor afaceri necurate. Nici de acest lucru nu trebuie să ne mirăm. Prima întreprindere particulară de colectare a gunoaielor se găsea la Philadelphia: serviciul era asigurat de sclavi, cărora li s-a dat în grijă transportarea gunoaielor concetățenilor pe malul fluviului Delaware, pentru ca, apoi, să fie aruncate în apă. Cînd sclavia a fost abolită, a trebuit să se găsească altceva. În anii 1920 (abolirea sclaviei, în Statele Unite, nu datează decît din 1863, și există, fără îndoială, mai multe conexiuni între istoria unei societăți și cea a deșeurilor sale), primii adevărați profesioniști în materie au fost italienii. În regiunea newyorkeză, împărțirea zonelor se face într-un mod deosebit de sever: calabrezii și sicilienii adună gunoalele în metropola și la Long Island, în timp ce napolitanii se ocupă de New Jersey. Și, multă vreme, meseria aceasta va rămîne o afacere a etniilor și a familiilor. Terenul a devenit, deci, „firește”, favo-

rabil dezvoltării Mafiei. Pînă de cîrînd, nimeni nu voia să se amestece în această meserie murdăra. Cînd antreprenorii, vînători fără „familie” și „fără nași”, s-au hotărît să se amestece, și-au fript degetele.

Revista „Forbes” relatează o afacere întîmplată în urmă cu cîțiva ani într-o localitate apropiată de New York: în mai puțin de un an, cheltuielile colectării gunoaielor, evident controlate de Mafia, au crescut, fără motiv, de la 142 de dolari, la 860 de dolari. Consiliul de administrație a hotărît să schimbe contractantul, care a reacționat imediat: „Putem lua măsuri, (spune un mesaj adresat unui prim adjuncț, o femeie). Știm itinerarul zilnic al șofului dumneavoastră: ar fi regretabil să i se împlin vreo nenorocire întorcîndu-se de la slujbă, nu-i așa?” Municipalitatea a menținut contractul, iar prețurile au continuat să crească. În Manhattan, pe Madison Avenue, noul proprietar al unui magazin situat într-un imobil de birouri ezită să păstreze același serviciu de colectare a gunoiului, căci treaba nu este foarte bine asigurată. „Cum vreți... îi spune patronul echipei de gunoieri. Dar atunci vom tria toate gunoaiile casei, iar pe ale dumneavoastră o să le punem în fața ușii. Și dacă totuși nu veți înțelege, o să ne ocupăm, apoi, de dumneavoastră”.

Pentru a lupta contra „Organizației”, F.B.I.-ul a trimis agenți în lumea subterană a gunoiului. Unul dintre ei, Harold Kaufman, a mărturisit cu ocazia unui proces recent: „Piața este supusă regulilor de gang”. Adesea, „familiile” se angajează în lupte cumplite. La New York, aproape de strada 72, 15 companii de colectare își dispută un cartier de 15 cvartale. „Dacă cineva îmi fură un client, îi dau foc la casă și-i împușc copiii”, afirma un „colleg” al agentului Kaufman. Totuși, acest gen de amenințare este rareori pus în aplicare, căci Mafia își respectă propriile-i legi. La New York, de exemplu, se știe că unul dintre nașii familiei Lucchese, Antonio Corallo, zis „Războiul”, controlează totată această mică lume prin sindicatul „Teamsters”, unde sînt înscrși toți gunoierii. Manevra este deosebit de subtilă: fără să se compromită a fi proprietar al unei singure întreprinderi de colectare, Mafia jefuiește, totuși, o jumătate de milion de dolari pe an prin simplul intermediu oferit de „serviciile sale de protecție”. Iar sistemul, evident, nu este fără avantaje. Chiar la Staten Island, rezidență privilegiată a celor mai bogați mafioți newyorkezi (și — întîmplare stranie — teritoriul al marelui depozit din Fresh Kills), se efectuează cea mai eficientă colectare a gunoaielor din tot New York-ul.

„Am evadat din infernul drogului“

Yves Salgues ar fi putut deveni un mare scriitor. În tinerețe îi frecventa pe Gide, Paulhan, Malraux și Aragon. Cariera lui se anunța strălucitoare. Era robust și făcea sport. Brusc, întreaga lui viață a luat un alt curs. Înținirea cu drogul i-a schimbat complet destinul.

„Drogul m-a pierdut“, mărturisește Yves Salgues, autorul unui volum de amintiri, publicat recent de editura Lattès. „Acum când m-a eliberat din sclavia lui, pentru mine e prea târziu“, constată cu amărăciune autorul volumului „Heroina, o viață“. Iată ce povestește el.

M-am crezut și eu, ca mulți alții, mai puternic decît drogul. Dar m-am înșelat. Ești cu adevărat liber atîta timp cît n-ai făcut cunoștință cu el. Adesea, curiozitatea sau trufia (îți spui: sînt stăpîn pe mine, sînt puternic și nu mă voi da bătut!) te împing către prima experiență. Șocul resimțit e atît de violent încît ești tentat să continui. După numai trei zile, ai căzut în cursă; ești prins, înlănțuit și nu mai poți scăpa.

Imaginați-vă că cineva a avut un accident grav și suferă înspăimîntător. I se face, pentru a-l liniști, o injecție cu morfină. Dar gîndiți-vă că, sănătos fiind, ți se face aceeași injecție. Cît timp nu lupți cu durerea, morfina este sursă de beatitudine. Judecați ce efect are heroina asupra unui organism sănătos, dacă ea e de cinci ori mai puternică decît morfina.

Eu unul nu am început cu heroină, ci cu opium, fiindcă era la modă pe vremea aceea. Deși opiumul, heroina și morfina conțin aceeași otrăvă, opiumul e un drog ce îți permite, deși ești dependent de el, să duci o viață profesională și artistică aparent normală.

Drogul m-a prins în mrejele lui în vara anului 1944. Pe atunci, eram pasionat de fotbal; mă număram printre rezervele unui club care îmi plătea studiile. Eram sănătos și robust.

Poet de la 12 ani, îndrăgostit de literatură, mă înscrisesem la Facultatea de filologie. Premisem, la 19 ani, premiul Guillaume Apollinaire și corespundam cu marii scriitori ai timpului.

Într-o seară, mi-a căzut în mină suplimentul literar al revistei „Le Figaro“. André Gide îi mărturisea unui ziarist cît de tare îl afecta raționalizarea țigărilor. I-am scris. I-am propus să-i trimit țigări făcute

de consătenii mei. După cinci zile am primit răspunsul. „Dragă Yves Salgues, îți strîng cu căldură mina pe care mi-o întinzi; plină sau goală...“

Am trimis colete, am scris, și am primit scrisori. După un timp, André Gide m-a invitat la Paris și m-a primit în apartamentul său de pe strada Vanneau. Apoi m-a recomandat la editura Gallimard. Norocul îmi zîmbea. Iubeam literatura, scriam cu plăcere, mi se spunea că sînt talentat, iar prietenii mei, scriitorii, erau decisi să mă sfătuiască și să mă sprijine.

De fapt, Gide mi-a purtat ghinion. El mi-a făcut cunoștință cu unul dintre prietenii săi: Gontran de Jumièges, care a făcut din mine un toxicoman. Numele acesta, Jumièges, e, desigur, inventat, iar persoana a murit în chinuri groaznice. S-a îmbolnăvit de tetanos din cauza unei injecții cu heroină. Punîndu-mi viața în pericol, i-am înmînat lui Jumièges un pachet în ziua de 26 august 1944, ziua eliberării orașului Toulouse. Nu știam că el conținea opium, și încă unul de cea mai bună calitate. În semn de recunoștință, am primit în dar o pipă... Aveam 20 de ani și curiozitatea a învins.

A urmat prima experiență, așa-numitul „botez al drogului“. Un șoc extraordinar pentru tot corpul. Mi-a fost greață, m-am simțit foarte rău din cauza colicilor și a spasmeilor. Dar nu m-am dat bătut. Jumièges îmi vorbise despre o stare de extaz deosebit de intensă, pe care eu am cunoscut-o abia în cea de-a treia zi.

Din clipa aceea, n-am mai fost nici liber, nici puternic, deși continuam să mă cred invulnerabil. Otrava mi-a pătruns în plămîni și a pus stăpînire pe mine. Am devenit, fără să-mi dau seama, dependent de

drog. Nici nu bănuiam că drogul își alege victimele dintre oamenii robuști, fiindcă cei slabi, firavi, îi rezistă mult mai bine. Surprinzător, nu? Gîndiți-vă la cîțiva muzicieni americani de culoare din epoca „be-bop“-ului. Printre ei, Charlie Parker, supranumit „pasărea“. Era un colos. A murit la 35 de ani, ucis de heroină. Sau amintiiți-vă de Henri Vidal. Actorul francez era un atlet superb. A avut aceeași soartă. Drogul are nevoie de un cîmp larg de acțiune și îi preferă pe oamenii puternici, lați în umeri.

Există, în plus, anumite predispoziții și pe plan intelectual. Un om inteligent, sensibil, înzestrat cu imaginație, îi cedează drogului mult mai ușor. Iar drogul atacă cu furie, mai întîi celulele de care depind voința, inteligența, sensibilitatea, imaginația și memoria.

În 1974, un neuropsihiatru celebru mi-a făcut o electroencefalogramă; mi s-a revelat o situație înspăimîntătoare. Creierul meu era aproape distrus, multe din celulele cerebrale erau moarte. M-am hotărît să renunț la drog. Au urmat șapte ani de chin și suferință, șapte ani în care am trăit la periferia vieții. Fără identitate și fără memorie. Desigur, prefer să nu-mi amintesc prin ce-am trecut în anii aceia.

Patru dintre prietenii mei apropiați au murit de cancer; au suferit îngrozitor, fără să aibă nici o vină. Eu cum să mă plîng? Cum să accept să fiu compătimit? Cum să cerșesc milă? Aș fi putut — a depins doar de mine — să nu cunosc acel infern. Îmi evoc totuși suferințele, cu toată discreția de care sînt capabil, din dorința de a-i determina pe tineri să nu-mi urmeze exemplul.

Azi-drogul, care în tinerețea mea era un lux, a devenit o banalitate. Opiumul se vindea foarte scump; un kilogram costa 50 de mii de franci și era practic imposibil să-ți procuri mai puțin de un kilogram. Apoi, o pipă de opium se fuma altfel decît o pipă de tutun. Trebuia să ai timp și anumite condiții, izolarea și calmul fiind indispensabile extazului. Trebuia să știi să-ți prepari pipa cu meticulozitate. Pe scurt, trebuia să res-

pecti un întreg ceremonial.

Opiumul a dispărut foarte repede și a fost înlocuit cu droguri mai dure, în primul rând de heroină, cel mai periculos dintre toate. Fiecare. Heroina se ia simplu (injecția se poate face într-o clipă), iar efectul e rapid și puternic. În plus, heroina se vinde și în cantități mici, una sau mai multe doze. Chiar dacă prețul ei e ridicat, câteva doze costă mai puțin decât un kilogram de opium. Traficanții de droguri nu au avut de suferit de pe urma dispariției opiumului, ei au constatat repede că heroina le aduce profituri mult mai mari.

De ce heroină e drogul cel mai periculos? Fiindcă e de cinci ori mai puternică decât morfina, care, la rândul ei, e incomparabil mai puternică decât opiumul.

Trecerea de la opium la heroină a avut ca efect imediat creșterea numărului de toxicomani. Dacă în 1961 poliția înregistra în Franța 152 de toxicomani, azi, numai la Paris sînt 10 000 de oameni care se droghează. Chiar în condițiile în care se duce o luptă susținută, adesea încununată cu succes, împotriva traficantilor de droguri. Sînt tentat să împărtășesc părerea comisarului Le Taillanter, care afirma adesea: „Nu e suficient să luptăm împotriva traficantilor. Trebuie să ne îndreptăm atenția și să-i facem răspunzători pe clienții lor”. Căci, și pe piața drogului, se ține cont de legea cererii și a ofertei. Atît timp cît cererea e ridicată, oferta este la fel. Traficanții nu vor dispărea decît odată cu dispariția clienților.

După părerea mea, se impun o serie de măsuri energice care să-i protejeze pe tineri de tentația drogului, fiindcă tinăra generație e în mare pericol. Drogul duce adesea la delincvență. Lipsa lui îl torturează pe toxicoman, care e în stare de orice pentru a-l obține. Cînd știi că îți faci ultima injecție, te cuprinde panica. Își pierzi controlul și, cu orice risc, te zbați să-ți faci rost de drog. Iată de ce majoritatea toxicomanilor se transformă în răufăcători sau chiar în criminali.

Și totuși poți să renunți la drog, să te smulgi din mrejele lui. Cu o condiție. Să-ți dorești cu înverșunare să redevii un om normal. Și asta în condițiile în care voința îți este puternic afectată. Singur, n-ai nici o șansă. Dezintoxicarea necesită internarea într-o clinică de boli mintale. Acolo, toxicomanul este supravegheat atent de un personal medical în care el trebuie să aibă încredere deplină. Medicul îi prescrie o serie de medicamente, ajutîndu-l să depășească mai ușor momentele insuportabile de criză. Foarte important este dialogul permanent cu medicul; astfel, pacientul își poate reconstitui, încetul cu încetul, perso-

nalitatea distrusă de drog, poate regăsi motivații puternice și noi rațiuni pentru a trăi: o veritabilă reînarmare morală.

Tratatamentul durează foarte mult. Unii vorbesc de „regula celor 10”. Te-ai drogat o lună? Ai nevoie de 10 luni pentru ca să-ți revii. Ai folosit drog timp de un an? Te poți vindeca după 10 ani. Uneori, chiar și mai tîrziu. Fiindcă atunci cînd te internezi pentru dezintoxicare, de la bun început doctorul îți atrage atenția: „Vei rămîne în clinică atît timp cît va fi nevoie!”

Cît despre cura colectivă de care să profite în același timp mai mulți drogați... sînt convinși că nu are șanse de reușită. Pentru cel care urmează un tratament de dezintoxicare este foarte important ca, în acea perioadă, să nu se întîlnească cu alți drogați. Dacă vor sta alături, cu siguranță vor discuta despre... drog. Și obsesia va pune din nou stăpînire pe ei. Cred chiar că un toxicoman închis singur într-o chilie are mai multe șanse de vindecare decît altul internat într-o clinică de specialitate alături de alți toxicomani.

Am invins drogul, dar cu ce preț! O viață irosită, numeroase recăderi

și, înainte de această vindecare pe care o sper definitivă, șapte ani de infern...

În septembrie 1984, am fost invitat la Marsilia la un meci de fotbal. După meci, am mîncat într-un restaurant din vechiul port și, apoi, am încercat să îmi găsesc o cameră. Toate hotelurile erau ocupate. Mi s-a oferit o cameră într-un hotel situat lingă gara Saint-Charles. Am pornit într-acolo pe jos. Trebuia să traversez jungla drogului, o serie de străzi rău famate, pe care le cunoșteam bine. Și totuși, am reușit să nu arunc nici o privire către locurile unde, dacă aș fi vrut, aș fi putut să găsesc heroină. Pur și simplu heroina nu mă mai interesa. Și asta m-a făcut extrem de fericit. Am putut să-mi spun: „De data asta, e sigur că m-am vindecat!”

Acum, însă, pentru mine e prea tîrziu. Drogul mi-a distrus creierul. Mi-a ruinat cariera și viața. Am fost nevoit să renunț la căsătorie și nu am putut avea copii.

Drogul m-a pierdut. El înseamnă infern. Înseamnă distrugere.

**Traducere și adaptare
de Monica Patriciu**

(după „Paris Match”)

— Cînd se amestecă — „Satana” —

● Sute de mii de oameni, în Franța, cred în influența Satanei. La acest sfîrșit de secol XX, vrăjitoria are trecere mai mare ca oricînd — este, aceasta, concluzia unei anchete a publicației „V.S.D.”, din care prezentăm extrasele care urmează.

În Germania occidentală sînt cunoscuți cam 80 000 de vrăjitori în activitate. În Statele Unite, poliția estimează la cinci sau șase pe an numărul de crime care sînt, în realitate, sacrificii săvîrșite în numele lui Satana. La Roma, exorcistul oficial al diocesei, padre Candido, rostește în fiecare dimineață la ora 7, o liturghie în fața unei numeroase mulțimi. El își petrece după amiezile vizitîndu-și posesiații. „Primesc, spune el, între șase sute și o mie de persoane pe an. Unele dintre ele îmi sînt trimise chiar de psihiatri.”

Trebuie să ridem? Trebuie să fim îngrijorați?

O căsuță la țară, aproape de Paris, la care se poate ajunge printr-o potecă lăturalnică. În apropierea ei, un hambar în curs de amenajare și un pridvor constituie accesul spre o grădină mare, în care cresc arbori fructiferi. Este despărțită de celelalte grădini printr-un gard viu. Între patru meri, doi bărbați se agită

cu aranjarea unui altar: „magul”, Patrick Guérin, și principalul lui colaborator pregătesc „liturghia neagră” de simbătă.

Patrick Guérin numește oficierele sale „liturghii negre” pentru că, recunoaște el, „nu sînt prea ortodoxe”. Numai că el respinge orice asimilare cu „sataniștii”. „Fluidul meu, puterea mea parapsihologică, potențialul meu magic, — afirmă el fără să zîmbească — sînt puse în slujba clientelei mele într-un sens pozitiv”. Fostul cascador spune că el dorește să-i ajute pe oamenii loviți de o nenorocire sau de o răătăcire să-și regăsească pacea interioară atît de necesară.

Ora 19. Credulii invitați de „mag” soșesc cu autocarul. Majoritatea sînt parizieni, dar unii dintre ei vin din provincie. Bărbați, femei în toată firea, gata să-și dea obolul pentru a primi binecuvîntarea „magului”.